

Η «ΚΑΤΑΠΙΕΣΜΕΝΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ»

Τρπε Јаковлевски
Trpe Yakovlevski

ΠΡΑШАЊЕТО НА МАЛЦИНСТВОТА
ПРЕД ΜΕΓΥΝΑΡΟДНΗΤΕ ΦΟΡΥΜΗ

НЕГІРАЊЕ НА ДЕΚΛΑΡΑЦІЈАТА НА ΠΡΑΒΑТА НА ЧΟΒΕΚΟТ

ІСТΑΝΝΑ ВО СВОЈΟТ ГΟΒΟΡ ШЕΦΟТ НА ЈΥΓΟСΛΟ-
ВЕНСΚΑΤΑ ΔΕΛΕΓΑЦІЈΑ ΝΑ 19-ΤΟ ΖΑΣΕΔΑΝΗ ΝΑ
ΥΝΕСНО ВО ΝΑЈΡΟΒΗ, ΤΡΠΕ ЈΑΝΟΒΛΕВСΚΗ, ЧΛΕΝ ΝΑ
СОЈΥΖΝΗΟТ ІЗВΡШЕН СΟΒΕΤ І ΠΡΕΣΕΔΑΤΕΛ ΝΑ
СОЈΥΖΝΗΟТ ΚΟΜΗΤΕΤ ΖΑ ΝΑΥΝΑ І ΚΥΛΤΥΡΑ

Μηνητιοτ μεσεε во Најроби, глав-
ниот град на Кенија во Αφρική се
οδρνα 19-το заседание на УΝΕСНО,
на нов учествоваше и Југословенска
делегација на чело со Τρπε Јаков-
левски, член на Сојузниот извршен
Совет.

Осврнувајќи се во својот говор
пред горната асамблеа на пробле-
мот на малцинствата на балканскиот
регион, Јаковлевски меѓу другото,
констатира:

„УΝΕСНО може да даде драго-
цен придонес на народностите, на
националните малцинства и на ет-
ничките групи да им се обезбеди

рамноправен и слободен развој,
проучување и претставување на нив-
ната култура и традиција. Πρανти-
ката во досегашниот развој понана
дена таму, надешто на национал-
ните малцинства им е обезбедена
вистинска рамноправност, тие игра-
ат позитивна улога во севкупниот
развој на општеството и во меѓуна-
родните односи. Таму надешто се
спроведува асимилација на малцин-
ствата, се создаваат состојби кои
водат кон влошување на меѓусосед-
ските, а со тоа и на меѓународните
односи.

Во нашата земја, тргнуваме од
тоа — рече Јаковлевски — дена на
сите национални малцинства, од-
носно на народностите, треба ус-
тавно да им се овозможат еднакви
права и услови за целосна афирма-
ција на националното битие. И врз
таа основа Југославија ги гради од-
носите на соработка со народите на
соседните земји, чии делови жи-
веат во Југославија, а кои истовре-

мено, на своите територии имаат и
делови од југословенските народи.
За жал, сè уште има примери, кога
се во прашање нашите малцинства
во соседните земји на тие малцин-
ства да им се одречуваат основните
граѓански права и слобода, или дури
да се негира нивното постоење. Тоа
е во спротивност со одредбите на
Универзалната декларација за чо-
вечните права, на пактовите и на
многу меѓународни документи, кои
покрај другите ги прифатија и тие
земји.

„Би требало, истакна Јаковлевски
— УΝΕСНО, осветлувајќи ја полон-
бата на малцинствата, да укажува
на прантиката на кршење на нив-
ните права и да ги афирмира на-
челата врз кои овие прашања треба
да се решаваат. УΝΕСНО треба да
придонесе и на напорите во рам-
ните на ОН да се донесе и соотве-
тен меѓународен документ за за-
штита на положбата и правата на
малцинствата“.

▲ Ομιλία του επικεφαλής της γιουγκοσλαβικής αντιπροσωπείας στην 19η Σύνοδο της Unesco στο Ναϊρόμπι της Κένυας, Τούρπε Γιανκόβλεφски.

Β' παράγραφος β' στήλης: «Ἐτη χώρα μας εκκινούμε από την άποψη —είπε ο Γιανκόβλεφски— ότι σε όλες τις εθνικές μειονότητες, κατ' επέκταση στις εθνότητες, πρέπει συνταγματικά να εξασφαλισθούν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις για την πλήρη διαμόρφωση (affirmation) της εθνικής ταυτότητας. Στη βάση αυτή, η Γιουγκοσλαβία οικοδομεί τις σχέσεις της με τους λαούς των γειτονικών χωρών, οι πληθυσμοί των οποίων διαβιούν στη Γιουγκοσλαβία και, ταυτόχρονα, στις περιοχές τους έχουν και τμήματα των γιουγκοσλαβικών λαών. **Δυστυχώς, υπάρχουν ακόμη παραδείγματα, όσον αφορά τις μειονότητές μας στις γειτονικές χώρες, να αρνούνται στις μειονότητες αυτές τα θεμελιώδη αστικά δικαιώματα και ελευθερίες ή να αρνούνται ακόμη και την ύπαρξή τους.** Αυτό αντίκειται στις διατάξεις της Παγκόσμιας Διακήρυξης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, των συμβάσεων και πολλών άλλων διεθνών κειμένων, τα οποία, πέραν των άλλων, τα έχουν αποδεχθεί και οι χώρες αυτές».

Περιοδικό Μαкеδонија, Δεκέμβριος 1976, σ. 1.

Врз основа на член 66 од Законот за изменување и дополнување на Законот за културата („Службен весник на Република Македонија“ бр.49/03), Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 10 октомври 2003 година, го утврди пречистениот текст на Законот за културата.

Пречистениот текст на Законот за културата ги опфаќа Законот за културата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 31/98) и Законот за изменување и дополнување на Законот за културата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 49/03), во кои е означено времето на нивното влегување во сила.

Бр. 10-4351/2
10 октомври 2003 година
Скопје

Претседател
на Законодавно-правната комисија
на Собранието на Република
Македонија,
Цветанка Иванова, с.р.

**ЗАКОН
ЗА КУЛТУРАТА
(Пречистен текст)**

**Глава прва
ОПШТИ ОДРЕДБИ**

Член 1

(1) Со овој закон се утврдуваат основите на културата како темелна вредност на Република Македонија (во натамошниот текст: Република), облиците на остварување на културата, начинот и условите на нејзиното финансирање, како и други прашања од интерес за културата.

(2) Културата, во смисла на овој закон, ги опфаќа: творештвото, објавувањето на уметничкото творештво и заштитата и користењето на творештвото.

Член 2

(1) Републиката ја поттикнува и помага културата, особено преку:

1. Поволни услови за остварување на културни вредности;
2. Посебни услови за основање и работа на субјектите во културата;
3. Еднакви услови за изразување, негување и афирмирање на културниот идентитет на заедниците во Републиката;
4. Стимулативна даночна и царинска политика;
5. Посебни права од работен однос во културата;
6. Обезбедување и заштита на оригинали или примероци, односно документација на објавени дела во оригинал и електронски облик, преку откуп, задолжително чување и заштита на ликовни дела и публикации, обезбедување и заштита на филмови и филмски материјал, документација за музички и сценско-уметнички дела, документација за изведени архитектонски дела и слично;
7. Утврдување и доделување на републички награди и признанија во областа на културата;
8. Стипендирање кадри во областа на културата и
9. Осигурување особено на истакнати уметници, ретки и скапи инструменти, предмети и објекти од културно и историско значење и слично.

(4) Локалниот интерес во културата се остварува согласно со овој закон, прописите за локалната самоуправа и за одделните дејности во културата.

**Оддел 3
НАЦИОНАЛЕН ИНТЕРЕС ВО КУЛТУРАТА**

Член 8

(1) Национален интерес во културата, во смисла на овој закон, е културата што е јавен интерес за сите граѓани во Републиката и е неопходно нејзиното континуирано вршење, како и достапност на сите граѓани под еднакви услови.

(2) Националниот интерес во културата опфаќа:

1. Создавање кадровски, материјални и други услови за континуирано остварување на културата;
 2. Овозможување услови за остварување и заштита на врвни културни вредности;
 3. Поттикнување на разновидноста и разноличноста во културата;
 4. Обезбедување услови за достапност на граѓаните до културните вредности и нивно масовно користење;
 5. Обезбедување услови за остварување и за заштита на културниот идентитет на заедниците во Република Македонија;
 6. Грижа за културниот развој и остварување на културните права на македонското мажинство надвор од Република Македонија привремено вработени во странство и иселениците од Република Македонија без разлика на нивната етничка припадност;
 7. Создавање услови за рамномерен културен развој во Републиката;
 8. Афирмација на културата и културните различности од Републиката во странство и
 9. Културолошки истражувања.
- (3) Националниот интерес во културата го остваруваат националните установи и други субјекти согласно со овој закон.

3.1. Национална програма

Член 9

(1) За утврдување на среднорочни развојни насоки за остварување на националниот интерес во културата Собранието на Република Македонија донесува национална програма за културата за период од четири години (во натамошниот текст: Национална програма).

(2) Во Националната програма особено се утврдуваат:

1. Целите и приоритетите на културната политика;
 2. Насоки за развој на мрежата на националните установи;
 3. Правни и финансиски мерки за развој на културата;
 4. Принципите и целите на меѓународната културна соработка;
 5. Проекција на потребите од кадри за културата, почитувајќи го принципот на соодветна и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници;
 6. Насоките за културолошки истражувања и
 7. Позначајните инвестициони вложувања во културата и слично.
- (3) Предлогот на Националната програма се става на јавна расправа, пред да биде доставена до Собранието на Република Македонија за донесување.
- (4) Националната програма за културата ја разгледува и дава мислење и Комитетот за односи меѓу заедниците.

▲ Νόμος για τον Πολιτισμό της FYROM (Άρθρο 8, παράγραφος 2)

«Το εθνικό συμφέρον στον πολιτισμό περιλαμβάνει: [...] 6. Τη φροντίδα για την πολιτισμική ανάπτυξη και την υλοποίηση των πολιτισμικών δικαιωμάτων της μαкеδονικής μειονότητας εκτός των συνόρων της Δημοκρατίας της Μακεδονίας».

Дημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της FYROM, «Закон за културата», Службен Весник [Εφημερίδα της Κυβερνήσεως], τεύχ. 66, 2003.

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 31 Год. LX Понеделник, 17 мај 2004 Цена на овој број е 300 денари
www.slvesnik.com.mk contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

Стр.	Стр.
496.	505.
Одлука за разрешување генерален секретар на Кабинетот на Претседателот на Република Македонија.....	Правилник за службената униформа на Финансиската полиција.....
2	17
497.	506.
Одлука за именување генерален секретар на Кабинетот на Претседателот на Република Македонија.....	Правилник за проверка на способностите и оценка на личните предиспозиции на лицата за вршење на работите на Финансиската полиција.....
2	19
498.	507.
Национална програма за културата за периодот од 2004 до 2008 година....	Упатство за начинот на пресметката и исплатата на платите на државните службеници.....
2	20
499.	508.
Одлука за образување на Управен комитет за имплементација на Стратегијата и Акциониот план за заштита на биодиверзитетот на Република Македонија.....	Решение за давање согласност на Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на ЈУ Меѓуопштински центар за социјална работа на град Скопје.....
13	20
500.	509.
Одлука за замена на недвижен имот и за пренесување на право на користење на недвижен имот.....	Решение за давање согласност на Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на ЈУ Меѓуопштински центар за социјална работа на град Скопје.....
13	21
501.	510.
Решение за разрешување од должноста државен секретар во Министерството за одбрана.....	Одлука за определување највисоки цени на одделни нафтени деривати утврдени согласно Методологијата....
15	21
502.	511.
Изменување на лиценца под бр. 23-5264/1 од 11.09.2001 година издадена на Акционерското друштво за приредување игри на среќа и забавни игри Лотарија на Македонија - Скопје за постојано приредување на посебна игра на среќа „Обложување на спортски натпревари“ што се наоѓа на ул. „Горче Петров“ бр. 60 во Скопје.....	Решение од Комисијата за хартии од вредност.....
15	22
503.	512.
Изменување на лиценца под бр. 23-2953/1 од 21.05.2002 година издадена на ТД „Хрономеркур“ и Робев и други ДОО експорт-импорт-Скопје за постојано приредување на посебна игра на среќа „Обложување на спортски натпревари“.....	Решение од Комисијата за хартии од вредност.....
15	22
504.	513.
Програма за дополнување на Програмата за користење на средствата од надоместокот, што го плаќаат деловните субјекти при увоз и извоз на производи, стоки и услуги.....	Одлука на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр. 155/2003 од 5 мај 2004 година.....
16	22
	Исправка на Протоколот кон Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европските заедници и нивните земји членки.....
	1
	Огласен дел.....

зацијата и на глобализацијата и од сурогатите (вештачките производи) на масовната култура, Република Македонија нема да се чува со затворање како некаква поделена и самодоволна културна целина. Нашата земја не само од културен аспект, туку и од економски и од политички причини треба што е можно повеќе да учествува во културната размена со светот и да води активна меѓународна културна политика, да се поврзува со соработка со соседите. Притоа, посебен приоритет е гризата за културниот развој на македонското малцинство во соседните земји и за нашите сонародници медиуми овозможуваат одласот на нашата култура да допира до секој наш сонародник на планетата.

4. Одговорноста поддржира почитување на етичките норми на професијата и правните обврски. Тојку заради тоа, покрај проширување на правата, покрај поттикнување и наградување за успешно завршената работа, за иновативноста, потребно е подигање на моралните и на правните стандарди на одговорноста, на дисциплината на работите и контрола на работата на оние што добиваат материјална и финансиска поддршка. На тој начин, Националната програма за културата станува сила за мобилизирање на креативната енергија во културните установи. Рационалната употреба на средствата е креативен, економски и морален однос кон културните вредности. Рационално работење е нужно законски да се регулира, но тоа продуктивно се одржува и се поттикнува ако заштедите се реинвестираат во нови проекти, во подигањето на стандардите на работењето и во личниот стивид на културните работници.

5. Флексибилноста се однесува на потребата да се искористат сите добри можности за културен развој. Промените се неизбежни, но само доколку на нив се реагира креативно - тоа е клуч за успехот. Покрај работата со јавните установи, јавниот интерес во културата се остварува и во соработка со невладиниот и со приватниот сектор. Значајна уметничка продукција се остварува и во други јавни установи на кои тоа не им е основна дејност. Исто така, приватните проекти со финансиска поддршка и на Министерството за култура можат да бидат значајно напозолнување во проширување на уметничките вредности. Бројни предности можат да се забележат и кај проектите спроведувани од невладиниот сектор, кај кои најчесто волонтерството и вклученоста на голем број луѓе стануваат императив. Културата, воедно, како начин на живеење во општеството, се одвива не само институционално, туку и спонтано. Спонтаните иницијативи можат да соберат повеќе луѓе и групи со исти или со слични афинитети и да станат општествено релевантна појава и движење, што налага поддршка. Конечно, принципот на флексибилност значи дека културата не е диригирана. Според тоа, треба да постои можност постојните програми и иницијативи да се приспособат на општите цели. Истовремено, тоа значи дека поддршка може да добие секоја нова иницијатива што води кон поефикасно задоволување на културните потреби и кон одржлив развој.

ЦЕЛИ
Децентрализација на културата
Тргувајќи од демократскиот принцип, од правата и од слободите на човекот како уставни категории и како цивилизационски придобивки, новата Национална програма за културата има за цел да им овозможи на сите граѓани на Република Македонија рамноправно да учествуваат, како творци и како корисници, во културата. Меѓутоа, поради образовното ниво, поради регистарот на потребите, поради социјалната, а пред сè поради демографската структура на населението, тоа не може оптимално да се реализира. Најголемиот број, односно најкреативните и најпродуктивните културни установи се сконцентрирани во неколку урбани центри, т.е. пред сè, во главниот град на Република Македонија. Помалите урбани населби и руралното население се препуштени на еднолични и на ретки културни активности на домовите на културата, на културниот аматеризам и на сурогатите на масовната култура. Оттука, неопходно е да се изврши децентрализација на културата и тоа не преку дислокација или преку создавање нови установи, туку преку територијална поддршка на дејноста на установите, за да можат граѓаните, независно од демографската припадност и местото на живеење, да имаат еднакви шанси за пристап и за проининување до врвните културни и уметнички вредности.

Значајна улога во децентрализацијата на културата ќе има и локалната самоуправа. Со донесувањето на системските закони за локална самоуправа, се доградиле архитектурата на политичкиот систем на државата. Со него, освен што ќе се исцрта нова политичка географија на државата, освен реорганизација на територијалната поделба и на мрежата на општините, ќе се установат и локални извори на приходи. Во рамките на надлежноста на локалната самоуправа е и задоволување на културните права и потреби на граѓаните. Со имплементација на тај системски закон не само што ќе се засилат процесите на децентрализација на културата и демократската распределба на вредностите на творештвото, туку ќе се оствари контакт со граѓаните многу попрочно ќе ги откријат нивните културни потреби и формите за нивно задоволување. Со оглед на тоа што локалните власти ќе имаат сопствени изворни приходи, културниот живот во општините, ира тие претпоставки, основно може да се очекува да биде побогат, поразновиден, подготвен и локализиран. Тие нема да ги очекуваат само повремените и случајни посетувања, туку ќе организират и сопствена културна продукција. На тој начин ќе се стеснува јазот меѓу културните центри и меѓу провинцијата. Со помош на таквите иницијативи Република Македонија ќе се депривинцијализира.

Искористување на културата како ресурс за развој
Во современите теориски пристапи се надминати сфаќањата на културата како општествена потрошувачка. Новите филозофии на културата и од нив изведените концепции за Националната програма, ја третираат културата како ресурс. Задржувајќи ги нејзините цивилизационски својства, таа се повеќе се сфаќа како вредност што сама по себе се враќа со квалитетот на човекиот живот, а политичарите, уметниците и другите културни, сè повеќе се заинтересирани за инвестирање во културата. Вредноста на културните активности за општествено-економската и за економската виталност е признана од УНЕСКО и од Советот на Европа. Тоа придонело културата да добие и нова димензија, како оруди на развојот. Имено, културните форми се користеле за постигнување и на некои пошироки цели, особено за образование и воспитување. Но, таа, сфаќана како таква, ги претрпела неосудливите последици од општествено-економските односи, а инвестирањето во неа неосудливо повторно влијаело на вкупниот развој. Оттука произлегло и легитимното ставување од инструментализација на културата, особено на уметноста, доколку не им биде посветено соодветно внимание

▲ **Πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού για τα έτη 2004-2008:**
«διαίτερη προτεραιότητα αποτελεί η φροντίδα για την πολιτιστική ανάπτυξη της μακεδονικής μειονότητας στις γειτονικές χώρες και για τους ομοεθνείς μας της διασποράς».
Δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της FYROM, «Национална Програма за Културата за периодот од 2004 до 2008», Службен Весник [Εφημερίδα της Κυβερνήσεως], τεύχ.31, Μάιος 2004, σ. 4.

ΜΙΛΟШΟΣΚΙ ЗА РАДИО „СЛОБОДНА ЕВРОПА“

Имаме стратегија за спорот со името со Грција

Македонија има свој начин на дејствување и стратегија за спорот со Грција околу името, кои мислам дека носат резултати, изјави министерот за надворешни работи Антонио Милошоски во интервјуто за Радио „Слободна Европа“.

- Нашиот најсилен аргумент е во нашата вистина. Никому не одземаме ништо, едноставно се бориме за нашето уставно име. Многу е лесно да убедите некого дека сте во право, затоа што тоа е име што го избрал народот, што го носиме со генерации и тоа е темел на нашиот национален идентитет. Веќе немаме каде да отстапиме. Отстапките што досега се направени во однос на уставните амандмани и знамето се израз дека Македонија направила концесии и сега е време да се најде разумно реално решение - вели Милошоски.

На прашањето колку државата може да им помогне на Македонците во соседните земји, Милошоски одговара дека е избрана долгорочна стратегија, која предвидува стипендии за оние што сакаат да се школуваат во Македонија.

- На таков начин индиректно, но долгорочно, би го поддржале нивниот човечки капацитет, за тие натаму во нивните места да се залагаат за своите права - посочува Милошоски.

Според него, не треба да се очекува дека власта ќе влегува во конфликт со соседите поради недоразбирања што нивните влади ги имаат со малцинските организации.

Во врска со можните импликации околу решавањето на конечниот статус на Косово, Милошоски оценува дека засега ситуацијата во регионот е под контрола.

- Државите од регионот и меѓународниот фактор премногу и предолго инвестираат време, пари, дипломатија и војска, така што влогот е преголем за да се дозволи сето тоа да излезе од контрола и да има несакани последици за Косово, Србија или за други земји во регионот. Сепак, секоја неизвесност носи поголема затегнатост, но охрабрува што мнозинството граѓани и на Косово и во регионот се презаситени од мали или големи конфликти - вели министерот Милошоски во интервјуто за Радио „Слободна Европа“.

▲ Συνέντευξη του Υπουργού Εξωτερικών της FYROM Αντόνιο Μιλόσοσκι στον ραδιοφωνικό σταθμό «Ελεύθερη Ευρώπη».

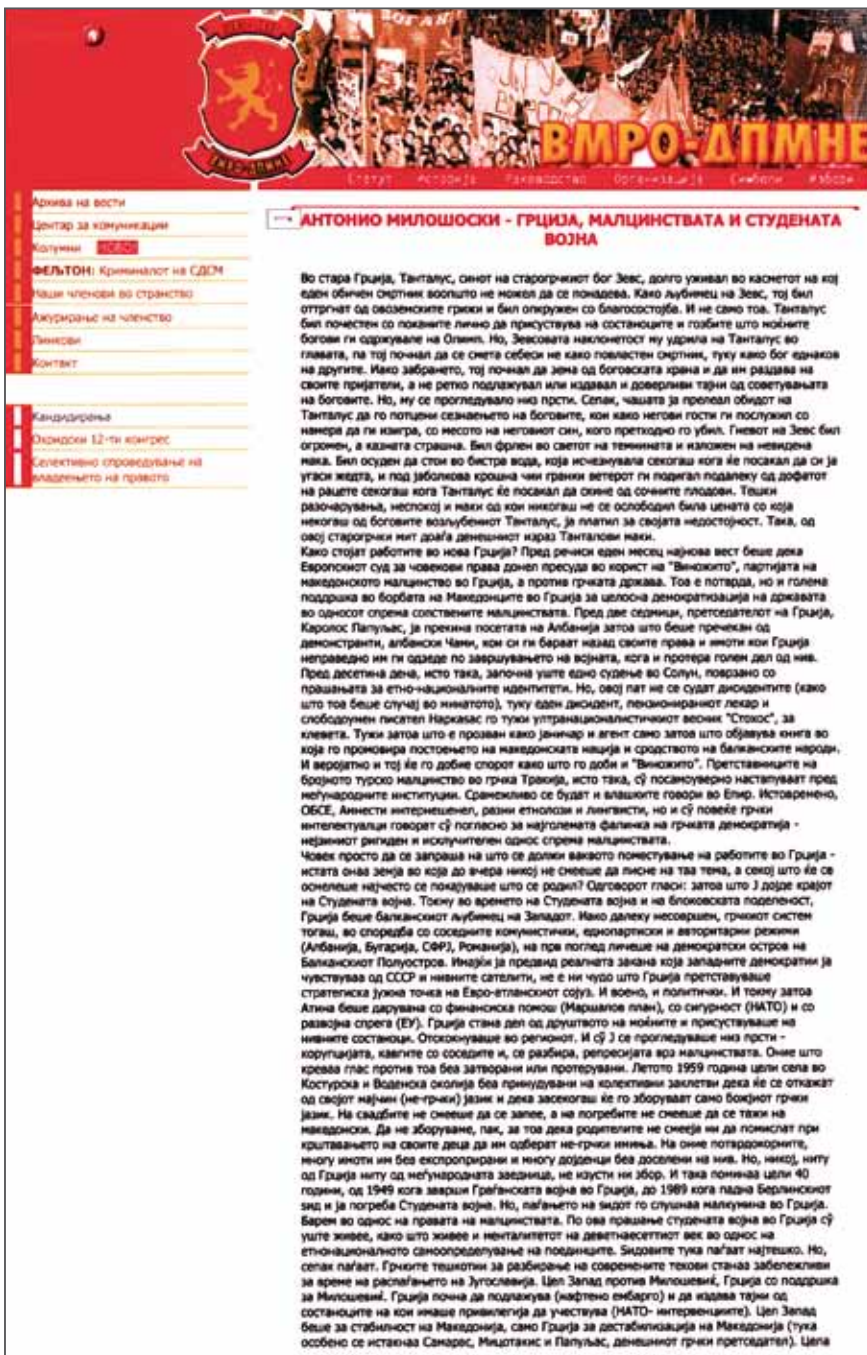
«Η Μαкеδονία διαθέτει τρόπο αντίδρασης και στρατηγική στη διένεξη με την Ελλάδα σχετικά με το όνομα, που θεωρώ ότι φέρνουν αποτελέσματα, δήλωσε ο υπουργός Εξωτερικών Αντόνιο Μιλόσοσκι σε συνέντευξή του στο ραδιοφωνικό σταθμό “Ελεύθερη Ευρώπη”.

- “Το ισχυρότερό μας επιχείρημα είναι η αλήθειά μας. Από κανέναν δεν αφαιρέσαμε τίποτε, απλά αγωνιζόμαστε για το συνταγματικό μας όνομα. Είναι πολύ εύκολο να πείσετε κάποιον ότι έχετε δίκαιο, καθώς πρόκειται για ένα όνομα που το επέλεξε ο λαός, που το φέρουμε επί σειρά γενεών και αποτελεί θεμέλιο της εθνικής μας ταυτότητας. Δεν υπάρχει χώρος να υποχωρήσει. Οι υποχωρήσεις που έγιναν σε σχέση με τις συνταγματικές ρυθμίσεις και τη σημαία αποτελούν έκφραση ότι η Μαкеδονία έκανε παραχωρήσεις. Είναι πλέον καιρός για την εξεύρεση μιας λογικής, ρεαλιστικής λύσης”, δήλωσε ο Μιλόσοσκι.

Στο ερώτημα κατά πόσο το κράτος μπορεί να βοηθήσει τους Μακεδόνες στις γειτονικές χώρες, ο Μιλόσοσκι απάντησε ότι έχει επιλεγεί μακροχρόνια στρατηγική, η οποία προβλέπει τη χορήγηση υποτροφιών σε εκείνους που επιθυμούν να σπουδάσουν στη Μαкеδονία.

“Με τον τρόπο αυτό έμμεσα, αλλά μακροχρόνια, στηρίζουμε το ανθρώπινο δυναμικό τους, προκειμένου οι ίδιοι στις χώρες τους να τάσσονται υπέρ των δικαιωμάτων τους”, επεσήμανε ο Μιλόσοσκι.

Κατά τον ίδιο, δεν πρέπει να αναμένεται ότι η κυβέρνηση θα εισέλθει σε σύγκρουση με τις γειτονικές χώρες εξαιτίας της μη κατανόησης των κυβερνήσεών τους σε σχέση

◀ Αποσπάσματα άρθρου του Υπουργού Εξωτερικών της FYROM Αντόνιο Μιλόσοσκι στην επίσημη ιστοσελίδα του κόμματος ВМРО – ДПМНЕ, με τίτλο «ГРЦИЈА, МАЛЦИНСТВАТА И СТУДЕНАТА ВОЈНА [Ελλάδα, Μειονότητες και Ψυχρός Πόλεμος]».

«Πριν από ένα μήνα, το νεότερο στοιχείο ήταν ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εξέδωσε απόφαση προς όφελος του "Ουράνιου Τόξου", του κόμματος της μακεδονικής μειονότητας στην Ελλάδα και σε βάρος του ελληνικού κράτους. Επρόκειτο για απόδειξη αλλά και για μεγάλη στήριξη του αγώνα των Μακεδόνων στην Ελλάδα για πλήρη εκδημοκρατισμό του κράτους σε σχέση με τις μειονότητές του. [...] Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, η Ελλάδα ήταν η βαλκάνια αγαπημένη της Δύσης. [...] Η Ελλάδα έγινε μέλος της κοινωνίας των ισχυρών και μετείχε σε όλες τις συναντήσεις. Η διαφθορά, οι καυγάδες με τους γείτονες και, εννοείται, η καταπίεση [репресија] των μειονοτήτων δεν λαμβάνονταν υπόψη. Όλοι όσοι ύψωναν τη φωνή τους σ' αυτό φυλακίζονταν ή εξορίζονταν. Το καλοκαίρι του 1959 ολόκληρα χωριά στην περιοχή της Καστοριάς [Костур] και της Έδεσσας [Βοδη] αναγκάστηκαν να προβούν σε μαζικές ορκωμοσίες ότι θα απαρνηθούν την μητρική (μη ελληνική) τους γλώσσα και ότι πάντα θα ομιλούν μόνο την ελληνική θεϊκή γλώσσα. Στους γάμους δεν μπορούσαν να τραγουδήσουν και στις κηδίες δεν μπορούσαν να θρηνηθούν στη Μακεδονική. Για να μην αναφερθούμε και στο ότι οι γονείς δεν μπορούσαν ούτε καν να σκεφθούν ότι κατά τη βάπτιση των παιδιών τους θα επέλεγαν μη ελληνικά ονόματα. Από εκείνους μάλιστα, τους περισσότερο ισχυρογνώμονες, κατέσχεσαν αρκετές περιουσίες και άλλοι εγκαταστάθηκαν σ' αυτές. Ωστόσο, κανείς ούτε στην Ελλάδα ούτε στη διεθνή κοινότητα δεν είπε κουβέντα. Έτσι πέρασαν 40 ολόκληρα χρόνια, από το 1949, όταν τερματίστηκε ο Εμφύλιος Πόλεμος στην Ελλάδα, μέχρι το 1989 που έπεσε το Τείχος του Βερολίνου και τάρθηκε ο Ψυχρός Πόλεμος. Ωστόσο, πολλοί λίγοι άκουσαν την πτώση του Τείχους στην Ελλάδα. Τουλάχιστον σε σχέση με τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Στο ζήτημα αυτό, ο Ψυχρός πόλεμος συνεχίζει να υφίσταται στην Ελλάδα. Επίσης, επιβιώνει και η ψυχοσύνθεση [менталитет] του 19ου αιώνα αναφορικά με τον εθνοτικό-εθνικό αυτοπροσδιορισμό του ατόμου. Εκεί τα τείχη δύσκολα καταρρίπτονται. Ωστόσο, καταρρίπτονται. [...] Ολόκληρη η διεθνής κοινότητα τασσόταν υπέρ των μειονοτικών δικαιωμάτων και μόνη η Ελλάδα κατέπνιγε τη διαφορετικότητα στη γλώσσα και το έθνος. [...] Η Ελλάδα έχει κάποια προτεραιότητα [σε σχέση με τα γειτονικά κράτη] λόγω της ένταξής της στο ΝΑΤΟ και την ΕΕ, ωστόσο, η ιδιότητα αυτή δεν είναι ούτε άπιαστη, ούτε βεβαίως το άλλοθι για την ελλιπή δημοκρατία της [φαλιχνα демократија]. Για τον λόγο αυτό ζητούν (και θα ζητούν) από την Ελλάδα το ίδιο που ζητούν και από κάθε δημοκρατικό κράτος, δηλαδή να διορθώσει όλες τις ελλείψεις της σε σχέση με τα δικαιώματα του ατόμου ή της κοινωνικής ομάδας. Αργά ή γρήγορα, η Ελλάδα θα πρέπει να κατανοήσει ότι η δυναμική της προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πριν και μετά τον Ψυχρό Πόλεμο διαφέρουν σε πάρα πολλά σημεία ώστε να μπορεί να διατηρήσει το πεπαλαιωμένο μοντέλο διακρίσεων [дискриминаторски модел]. [...] Είναι πλέον καιρός για πλήρη εκδημοκρατισμό. Το μήνυμα αυτό τα τελευταία 10 χρόνια δεν το άκουσε η Ελλάδα μόνο από τους διεθνείς παράγοντες, αλλά όλο και πιο δυνατά από τους πολίτες της, ανεξάρτητα εάν πρόκειται για Έλληνες, Τούρκους, Μακεδόνες, Αλβανούς, Βλάχους ή Ρομά με βάση την εθνότητα».

меѓународна заедница беше за унапредување на малцинските права, а само Грција ги задушува правата на различните по јазик и етнос. Сепак, европските сојузници не ја осудија Грција како што тоа го направија боговите со Танталус, но затоа, со право ја нарекоа "болниот човек од Европа" ("Економист", Лондон 9 мај 1992). Затоа што претера. Со завршувањето на периодот на Студената војна, заврши и филмот во кој Грција ја играше главната улога на Балканот. Стратегиската важност на Атина е минато свршено време. На балканската политичка сцена денес не доминира веќе грчката монодрама, туку се игра една нова пиеса во која сите грчки соседи играат помалку или повеќе важна улога. Грција веќе не се гледа како остров среде еднопартиски диктатури, туку како земја опкружена со соседи кои, исто како неа, имаат повекепартиски систем, пазарна економија и евроатланска определеност. Грција со своето членство во НАТО и во ЕУ има одредена предност, но таа не е ниту недостижна, ниту пак е алиби за нејзината фаλιχна демократија. И токму затоа од Грција се бара (и ќе се бара) истото она што се бара од секоја демократска држава, а тоа е да ги поправи своите недостатоци во однос на правата на секој поединец или група во општеството. Порано или подоцна, Грција ќе мора да разбере дека динамиката на промоцијата на малцинските права пред и по Студената војна се разликува премногу за да може да се задржи застарениот дискриминаторски модел. На моменти, особено во случаите со "Виножито", изгледа(ше) смешно како Грција, како Танталус, се залажува(ше) дека ќе го дофати плодот на лежерноста на Студената војна кој од година во година и е сѐ подалеку од дофатот на раката. Време е за целосна демократизација. Оваа порака Грција во следните 10 години нема да ја слуша само од меѓународните актери, туку се погласно и од своите сопствени граѓани, без разлика дали се Грци, Турци, Македонци, Албанци, Влаσι или Роми по националност.

Македонија денеска ја одбележува 103 годишнината од смртта на Гоце Делчев

Датум: Thursday, May 04 @ 20:56:47 CEST

Тема:

На 4 мај 2006 година се одбележуваат 103 години од смртта на македонскиот револуционер и визионер Гоце Делчев.

На 4 мај 2006 година се одбележуваат 103 години од смртта на македонскиот револуционер и визионер Гоце Делчев.

▲ Εκδήλωση για τη συμπλήρωση 103 χρόνων από το θάνατο του Γκότσε Ντέλτσεφ, Μάιος 2006.

Στις εκδηλώσεις συμμετείχαν ο Βλάντο Μπούτσκοφски και ο Λιούπτσο Γκιорντάνοφски. «Με επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων στον τάφο του Γκότσε Ντέλτσεφ, εορτάσθηκε, χθες, στην εκκλησία του Αγίου Σωτήρα στα Σκόπια το ιαβηλγαιο των 103 ετών από τον θάνατο του μακεδόνα επαναστάτη. Στον τάφο του Γκότσε Ντέλτσεφ κατάθεσαν στεφάνι ανώτατοι εκπρόσωποι της κρατικής εξουσίας, μεταξύ αυτών ο Πρωθυπουργός Βλάντο Μπούτσκοφски και ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου της Δημοκρατίας της Μακεδονίας Λιούπτσο Γκιорντάνοφски. Στην εκδήλωση μετείχε και η εγγονή του Γκότσε Ντέλτσεφ Κατερίνα Νουτζιτίεβα-Τράϊκοβα [...] Στον τάφο του Γκότσε απότισαν φόρο τιμής εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων СДСМ, ВМРО-ДПМНЕ, НСДП, ВМРО-НП, ЛДП, ДОМ, ДПМ-Тетово, το Κέντρο Αποδήμων, ο Σύλλογος των πολιτών που σέβονται την προσωπικότητα και το έργο του Γόσεφ Μπροζ Τίτο, ο Σύλλογος των παιδιών-προσφύγων από την Μακεδονία του Αιγαίου, το Παγκόσμιο Μακεδονικό Κογκρέσο και **πολιτικά κόμματα από την Μακεδονία του Αιγαίου και του Πιρίν, τη Μικρή Πρέσπα και το Γκόλο Μπριτνο** της Αλβανίας, σχολεία, οργανώσεις και σύλλογοι που φέρουν το όνομα του μακεδόνα επαναστάτη, καθώς και μεγάλος αριθμός πολιτών από τη χώρα και το εξωτερικό. Ο Γκότσε Ντέλτσεφ, ένας από τους μεγαλύτερους ιδεολόγους του απελευθερωτικού κινήματος του μακεδονικού λαού στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, σκοτώθηκε στις 4 Μαΐου 1903, στο χωριό Μπάνιτσα των Σερρών, στην Μακεδονία του Αιγαίου, σε μάχη κατά του οθωμανικού στρατού. Γεννήθηκε στο Κούκουκ της Μακεδονίας του Αιγαίου, στις 4 Φεβρουαρίου 1872».

надворешната политика на Република Македонија. Побрзото реализирање на ова прашање позитивно ќе влијае не само на стабилноста на Македонија, туку и на целиот регион на Југоисточна Европа.

Ќе ги продолжиме преговорите со Република Грција во рамките на Организацијата на обединетите нации околку разликите со името, при што зачувувањето на правото на употреба на уставното име согласно со меѓународните принципи ќе биде основен постулат на стратегијата за преговори.

Посебно ќе се залагаме за почитување на малцинските и националните права на Македонците што живеат на територијата на нашите соседи.

Во надворешната политика значајно место ќе се даде на унапредувањето на добрососедските односи на Балканот со сите наши соседи: Србија, Бугарија, Грција, Албанија. Подобрувањето на односите со соседите ќе се темели на рамноправни односи и меѓусебно почитување. Ќе креираме заеднички проекти во борбата против тероризмот и организираниот криминал во регионот, како и заеднички економски проекти, за кои би се намениле средствата од претпристапните европски фондови.

Република Македонија во тој процес ќе биде суверен и активен субјект и иницијатор за воведување на модерните европски стандарди во овие балкански рамки.

▲ Το πρόγραμμα του κυβερνώντος κόμματος ВМРО – ДПМНЕ. σ. 1 και 66.

«Θα тασσόμαστε ιδιαίτερα υπέρ του σεβασμού των μειονοτικών και εθνικών δικαιωμάτων των Μακεδόνων που ζουν στην επικράτεια των γειτόνων μας».

Делоток

СТАТУТ

Историја Раководство Организација Символи Избори

Архива на вести
 Центар за комуникации
 Колумни **НОВО!**
ФЕЛЪТОН: Криминалот на СДСМ
 Наши членови во странство
 Актурирање на членство
 Линкови
 Контакт

Кандидирања
 Окридок 12-ти конгрес
 Селективно спроведување на владеењето на правото

Врз основа на член 10 од Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на ВМРО-ДПМНЕ, Статутарната комисија, на седницата, одржана на 15 октомври 2004 година, го утврди пречистениот текст на Статутот на ВМРО-ДПМНЕ.

Пречистениот текст на Статутот на ВМРО-ДПМНЕ, ги опфаќа: Статутот на ВМРО-ДПМНЕ, донесен на Десеттиот конгрес на ВМРО-ДПМНЕ, одржан на 6 и 7 мај 1995 година; измените и дополнувањата на Статутот на ВМРО-ДПМНЕ, донесени на Деветтата седница на Централниот комитет, одржана на 12 октомври 1997 година; Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на ВМРО-ДПМНЕ, донесена на XI Конгрес на ВМРО-ДПМНЕ, одржан на 29 и 30 мај 1999 година; Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на ВМРО-ДПМНЕ, донесена на Осмата седница на Централниот комитет на ВМРО-ДПМНЕ, одржана на 22 декември 2002 година; Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на ВМРО-ДПМНЕ, донесена на седницата на Централниот комитет на ВМРО-ДПМНЕ, одржана на 30 ноември 2003 година; и Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на ВМРО-ДПМНЕ, донесена на седницата на Централниот комитет на ВМРО-ДПМНЕ, одржана на 21 септември 2004 година, во кои е означено и времето на нивното влегување во сила.

СТАТУТ на ВМРО-ДПМНЕ

(пречистен текст)

• ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

ВМРО-ДПМНЕ е политичка партија (во натамошниот текст: партија), во која врз основа на принципот на слободно пристапување, во рамките на уставните определби на Република Македонија, членуваат оние, кои ги прифаќаат програмските цели и задачи на Партијата.

Член 2

Името на партијата е: ВМРО-ДПМНЕ (ВМРО-Демократска партија за македонско национално единство).

Првиот дел од името, ВМРО-ДПМНЕ (Внатрешна македонска револуционерна организација), ја изразува традицијата на македонскиот народ врз чија идејно-политичка борба, како континуитет, се изградени програмските цели и задачи на партијата.

Вториот дел од името, ДПМНЕ (Демократска партија за македонско национално единство), го означува начинот на делување и политичките стремежи на партијата.

Скратеното име на партијата е ВМРО-ДПМНЕ.

Член 3

Партијата е запишана во Судскиот регистар на Основниот суд Скопје, и во Скопје, под рег. бр.14.

Член 4

Партијата има својство на правно лице од 5 август 1990 година.

Седиштето на партијата е во Скопје на ул. Македонија бр. 17а.

Член 5

Партијата има грб, знаме и хиџна.

Партискиот грб претставува стилизирана фигура на лав со круна на главата во златна боја, изведен на црвен штит. Над штитот, има црвена лента, на која со жолти букви е напишано „1893-1990“, а под штитот, на црвена лента со жолти букви е испишано името на партијата: „ВМРО-ДПМНЕ“.

Партиското знаме е со димензии со однос два спрема еден, по должина, поделено на црвено-црни

▲ Катаστατικό του κυβερνώντος κόμματος ВМРО – ДПМНЕ, άρθρο 2. (από την επίσημη ιστοσελίδα του κόμματος <http://www.vmro-dpmne.org.mk/statut.htm>)

«Το πρώτο συνθετικό του ονόματος, VMRO (Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση), εκφράζει τις παραδόσεις του μακεδονικού λαού, από την οποία ο ιδεολογικός και πολιτικός αγώνας, ως συνέχεια, εντάχθηκε στους προγραμματικούς στόχους και σκοπούς του κόμματος. Το δεύτερο συνθετικό του ονόματος, DPMNE (Дημοκρατικό Κόμμα για την Μακεδονική Εθνική Ενότητα), σηματοδοτεί τον τρόπο δράσης και τις πολιτικές στοχεύσεις του κόμματος».

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО
СЕКТОР ЗА ИСПИТИ

ИСПИТНА ПРОГРАМА

ИСТОРИЈА

ДРЖАВНА МАТУРА
ВО ГИМНАЗИСКО
И ВО СРЕДНО СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ

Испитната програма по **историја** за државна матура во гимназиското и во средното стручно образование е донесена со решение на министерот за образование и наука бр. 11-6815/2 од 10.11.2005 година.

1. ВОВЕД

Согласно концепциските и содржинските промени во гимназиското и четиригодишното стручно образование направени се промени и во испитите на крајот на средното образование.

Воведувањето на централизиран испит на крајот на средното образование е во функција на контрола на квалитетот, а со тоа и на подобрување на наставата на средното образование. Имплементирањето на новите модели на испити во средното образование ја наметна и потребата од изготвување испитни програми.

Испитната програма за државната матура по историја за средното образование (гимназиско, четиригодишно стручно) е основен документ на кој се темели матурскиот испит по овој наставен предмет. Во овој документ јасно е дефинирано кои знаења, умеења и способности ќе се проверуваат на испитот.

Испитната програма првенствено е наменета за учениците и наставниците, изготвувачите на испитните материјали, организаторите на испитите, како и за други потенцијални корисници. Како официјален документ испитната програма претставува најважен елемент во обезбедувањето транспарентност на образовниот систем.

Испитната програма е изготвена според наставните програми по историја за гимназиското образование-општествено/хуманистичко подрачје (каде историјата е застапена како задолжителен предмет во I, II и III година со 2 часа неделен фонд и во IV година како изборен предмет, со уште 2 часа неделно). Затоа учениците од средното стручно образование (каде што историјата се изучува како задолжителен предмет во I и II година со 2 часа неделно) и учениците од гимназиското образование во останатите две подрачја: природо-математичкото и јазично-уметничкото (каде што историјата се изучува како задолжителен предмет во I, II и III година со 2 часа неделно) кои ќе изберат историја за матурски испит ќе треба да вложат дополнителни напори за усвојување на наставните содржини кои не ги учеле во текот на наставата.

Испитната програма ги содржи следните компоненти:

- Општа цел на испитот
- Содржина на испитот
- Спецификација на подрачјата и способностите
- Конкретизација на целите
- Спецификациска мрежа на испитот
- Опис на испитот
- Начин на оценување

2

2. ОПШТА ЦЕЛ НА ИСПИТОТ

Успешното полагање на државната матура, која го вклучува и предметот историја, според Концепцијата за матура и завршен испит во јавното средно образование ќе значи и директен влез на факултетите.

Со матурскиот испит по предметот историја се врши заокружување, односно се дава завршна оценка на знаењата и способностите што учениците треба да ги имаат на крајот од четиригодишниот образовен процес.

Општа цел на матурскиот испит по историја е да провери дали ученикот:

- знае и разбира определен број историски факти, поими, настани, појави, процеси и личности од стар век, среден век, нов век и најнов век;
- е способен да анализира, открива, и објаснува причинско-последични односи на историските појави и процеси;
- умее да споредува у одредени појави, процеси, личности, епохи и историски локалитети;
- е способен да толкува, аргументира и носи заклучоци за различни појави и процеси;
- умее да го разликува нормативното од реалното и декларативното од објективното во историските појави и процеси;
- е способен да проценува (вреднува) одредени историски толкувања, настани и процеси;

3

3. СОДРЖИНА НА ИСПИТОТ

3.1. Спецификација на подрачјата (содржините) и способностите

Програмски подрачја:

- Стар век
- Среден век
- Нов век
- Најнов век

Овде се глобално дефинирани знаењата и способностите што треба да ги поседува ученикот.

За да го положи испитот ученикот треба да покаже дека:

- **(C1) ЗНАЕ И РАЗБИРА** определен број историски факти, поими, настани, појави, процеси и личности.
- **(C2) способен е да АНАЛИЗИРА И ОТКРИВА**, објаснува причинско-последичните односи на историските појави и процеси, да врши споредби помеѓу одредени појави, процеси, личности, епохи и историски локалитети, да толкува, аргументира и носи заклучоци за различни појави и процеси;
- **(C3) способен е да ВРШИ ПРОЦЕНКИ (ВРЕДНУВАЊЕ)** на одредени историски толкувања, настани и процеси, да го разликува нормативното од реалното и декларативното од објективното.

4

3.2. Конкретизација на целите (знаењата и способностите) по подрачја

ПОДРАЧЈЕ 1: СТАР ВЕК	
Содржина	Знаења и способности
<p>- Стар Исток: Први цивилизации – Египетска држава; Феникија и Палестина; Културните достигнуања на народите на стариот Исток</p>	<p><i>Ученикот треба:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - преку различни техники на работа со историски текстови и илустративен материјал од периодот на стариот век да прави самостојна анализа на историски текстови и историски илустрации; да толкува историски документи и да ги вреднува различните интерпретации; - да знае за почетоците на раните цивилизации, природните услови и да ги споредува основните карактеристики на општественото и државното уредување во првите држави; да го разбира значењето на историското време и историскиот простор како главни одредници на историските настани, појави и процеси и причинско-последичните врски во појавата, развојот и пропаѓањето на државите (цивилизациите) на стариот Исток; да ги вреднува културните и цивилизациски придобивки за човештвото од народите и државите на стариот Исток.
<p>- Балканот во стариот век Стара Хелада – Спарта и Атина; Културата на Хелада; Илири и Тракијци</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги опишува природните услови и текот на создавањето на државите на Балканскиот Полуостров; да знае за критско-микенската култура и за Хомеровото време; да ги објаснува и да ги споредува карактеристиките на уредувањето на грчките полиси Спарта и Атина; да ја сфаќа суштината на атинската демократија и реформите на нејзините најважни претставници; да ги проценува значењето и вредностите на културните дострели на Хелада; да ја опишува територијата на илирските племиња, нивниот специфичен начин на живот и обичаи; да го објаснува процесот на создавање на Илирското царство и да знае за културата на Илирите; да го опишува процесот на создавање на Тракиското кралство; да знае за потпаѓањето на Илирите и Тракијците под римска власт.
<p>- Македонија во стариот век Старата Македонска држава до Филип II; Македонската држава во времето на Филип II; Македонската држава во времето на Александар III Македонски; Религијата и културата на античките Македонци; Хеленистички период</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги објаснува специфичностите и карактеристиките во создавањето на старата Македонска држава; да го анализира подемот на Македонската држава во времето на Филип II и неговото завладување со хеленскиот свет; да го објаснува прераснувањето на Македонија во светска сила; да ја вреднува личноста на Александар III Македонски и неговото место во светската историја; да го објаснува хеленистичкиот период во историјата на стариот век; да знае за религијата и културата на античките Македонци.

5

<p>- Стариот Рим Создавање и ширење на Римската држава; Опаѓање на Римската држава и внатрешни судири; Појава и ширење на христијанството</p> <p>- Македонија под римска власт Македонија под римска власт; Остатоци на римската култура во Македонија; Ширење на христијанството во Македонија</p>	<p>- Да знае за создавањето на Римската држава и теориите за настанокот Рим; графички да го претставува државното и општественото уредување на Римската држава и нејзиниот развој (кралство, република, царство); да ги знае причините за пропаѓањето на Римското царство; да ги објаснува почетоците и ширењето на христијанското учење; да го анализира односот на државата кон христијанството и неговото прогласување за државна религија.</p> <p>- Да ги објаснува причините и текот на македонско-римските војни; да ја опишува римската култура во Македонија; да знае за почетокот на ширењето на христијанство во Македонија, за формирањето на христијански општини и улогата на апостол Павле.</p>
---	---

6

ПОДРАЧЈЕ 2: СРЕДЕН ВЕК	
Содржина	Знаења и способности
<p>- Светот и Европа во раниот среден век Големата преселба на народите; Државата на Франките; Арабјаните и појавата на исламот; Источно Римско Царство (Византија)</p>	<p><i>Ученикот треба:</i></p> <p>- да ги знае причините, текот и последиците на големите преселби на народите; да го објаснува создавањето на државата на Франките, нејзиниот развој и распаѓање; да знае за територијата и населението на арапската држава; да ја опишува создавањето на исламот, улогата на Мухамед; да ја објаснува културата на Арабјаните и нивното влијание врз европската наука и култура; да знае за развојот на Византија и нејзиниот однос со вараварските племиња; да ги објаснува судирите со Словените и Арабјаните; да го толкува процесот на распаѓањето на христијанската црква; да ги вреднува главните карактеристики на византиската култура.</p>
<p>- Балканот во раниот среден век Словените и нивните доселувања на Балканот</p>	<p>- Да ја опишува територијата, начинот на живот, обичаите и правците на преселба на Словените; да ги анализира промените кои настанале на Балканот со продорот на словенските племиња.</p>
<p>- Македонија во раниот среден век Доселување на Словените во Македонија; Појава и развој на словенската писменост и култура; Дејноста на св. Климент и св. Наум во Македонија; Создавање на Македонската држава – Самуилово царство; Издигнување на државата и претворање во царство; Организација на Самуиловата држава; Слабење и пропаѓање на Самуиловата држава ;Охридската архиепископија; Востанија во Македонија во XI век</p>	<p>- Да го анализира процесот на населување на Словените во Македонија, процесот на симбиоза со староседелците и нивното потпаѓање под византиска власт; да ја вреднува појавата и значењето на словенската писменост и култура и делото на светите Кирил, Методиј, Климент и Наум; да го објаснува создавањето на Самуиловата држава, да го анализира нејзиното внатрешно уредување, подем и пропаѓање; да го анализира процесот на создавање и опстојување на Охридската архиепископија; знае за внатрешноста на организација на Охридската архиепископија; да ја вреднува улогата на црквата во средновековната историја на македонскиот народ; да ги анализира причините, текот и крајот на востанијата на Петар Делјан и Ѓорѓи Војтех.</p>
<p>- Светот и Европа во развиениот и доцниот среден век до крајот на XVIII век Средновековни градови; Хуманизам и ренесанса; Големите географски откритија; Култура и наука</p>	<p>- Да ги споредува античките и средновековните градови (начинот на нивното создавање, изгледот преку текстови и илустрации); да ги анализира причините кои довеле до борба на градовите за самоуправа; да ги анализира карактеристиките на хуманизмот и ренесансата и знае за најзначајните претставници на таа епоха; да ги објаснува причините за големите географски откритија и условите кои ги овозможиле истите; да ги споредува поморските патишта по кои плувеле најголемите морепловци; да ги објаснува карактеристиките на културата во средниот век и значењето на појавата на научниците кои ги негирале религиозните толкувања на природата и светот.</p>

7

<p>- Македонија во развиениот среден век Паѓање на Македонија под османска власт</p> <p>- Балканот и Македонија под османска власт од XV век до XVIII век Организација на Османската држава и воспоставување на тимарско-спахискиот систем; Отпори против османската власт; Востание на Скендер-бег; Карпошово востание; Охридска архиепископија</p>	<p>- Да ги опишува условите и начинот на кој Македонија паднала под османска власт.</p> <p>- Да ги објаснува основните карактеристики на тимарско-спахискиот систем; да ги анализира економските, етничките и верските промени кои биле резултат на османските освојувања; да ги знае начините на колонизација и исламизација на балканските земји; да ги знае видовите на отпор против османската власт; да ги опишува причините за кревање на востанието на Скендер-бег; да анализира текстови од епската и друга литература посветени на тој период; да го објаснува текот, последиците и задушнувањето на востанието на Скендер-бег; да ја објаснува Австро-османската војна и учеството на балканските народи во војната; да ги анализира причините, текот и последиците од Карпошовото востание; да го објаснува односот на османската власт кон Охридската архиепископија и причините за нејзиното укинување; да го вреднува местото на Охридската архиепископија за зачувување на христијанската религија и култура во Македонија и пошироко.</p>
--	---

ПОДРАЧЈЕ 3: НОВ ВЕК	
Содржина	Знаења и способности
<p>- Светот и Европа од крајот на XVIII век до Првата светска војна Француската револуција и положбата во Европа во првата половина на XIX век; Создавање и издигнување на САД; Европа во втората половина на XIX век и почетокот на XX век; Русија до Првата светска војна</p>	<p><i>Ученикот треба:</i></p> <p>- да ги анализира причините и последиците од Француската револуција; да ја толкува Декларацијата за правата на човекот и граѓанинот; да го објаснува формирањето на САД, државното и политичкото уредување и прераснувањето на САД во светска сила; да ги анализира појавите и процесите во Европа во втората половина на XIX век и во почетокот на XX век; да ја објаснува Големата источна криза и улогата на големите сили; ги опишува состојбите во Русија и нејзината балканска политика до Првата светска војна.</p>
<p>- Балканот од крајот на XVIII век до Првата светска војна Османската држава во XIX век и почетокот на XX век; Балканските војни; Албанија во XIX век до почетокот на првата светска војна</p>	<p>- Да ги препознава причините кои довеле до слабеење на Османската држава; да ги анализира влијанијата кои довеле до национално будење кај балканските народи во Османската држава; да ја опишува социјално-економската положба во Албанија, национално-ослободителното движење и процесот на формирање на државата Албанија.</p>
<p>- Македонија од крајот на XVIII век до Првата светска војна Разловечко востание; Македонско (Кресненско) востание; Македонија во политиката на големите сили и балканските држави во втората половина на XIX век; Надворешни пропаганди во Македонија и борба за обнова на Охридската архиепископија; МРО 1893-1903; Истакнати дејци на МРО; МРО и односите со ВМК; Илинденско востание; Македонија во време на Хуриетот (1908-1912); Македонија во балканските војни</p>	<p>- Да ги објаснува причините, текот и последиците од Разловечкото и Кресненското востание; да ја анализира внатрешната и меѓународната положба на Македонија за време на Источната криза; да ги опишува напорите за организирање на црковно-училишна дејност и борбата за обновување на Охридската архиепископија; да ги анализира начините, целите и последиците од делувањето на странските пропаганди во Македонија; да знае за формирањето на МРО и нејзиниот развој до Илинденското востание; да го објаснува значењето на одделните истакнати дејци на МРО; да ги анализира односите на МРО со ВМК; да ги објаснува одлуките за кревање на Илинденското востание; да знае за почетокот и текот на востанието, создавањето на Крушевската Република; да го анализира Крушевскиот манифест; да ги опишува последиците за македонскиот народ од Илинденското востание; да ги објаснува промените и ситуацијата во Македонија за време на Хуриетот и учеството на Македонците во политичкиот живот за време на власта на Младотурците; да ја анализира освојувачката политика на балканските држави кон Македонија, нивното сојузништво и непријателство во текот на двете балкански војни и последиците од овие војни за Македонија и македонскиот народ.</p>

ПОДРАЧЈЕ 4: НАЈНОВ ВЕК	
Содржина	Знаења и способности
<p>- Светот, Европа и Балканот во Првата светска војна Европа во почетокот на XX век; Првата светска војна; Револуцијата во Русија и нејзиниот одраз во Европа; Балканските народи и држави во Првата светска војна; Париската мировна конференција</p> <p>- Македонија во Првата светска војна Македонија и македонскиот народ во Првата светска војна</p> <p>- Светот и Европа меѓу двете светски војни Меѓународните односи меѓу двете светски војни; Појава на фашизмот и криза на граѓанската демократија</p>	<p><i>Ученикот треба:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да толкува статистички и други графички показатели; да ги споредува и синтетизира појавите, процесите и личностите преку изработка на различни графички организатори; да споредува различни појави, бара врски помеѓу нив (сличности и разлики); да ги толкува минатите процеси во контекст на современите последици преку анализа на документи, карикатури и други историски извори, текстови и илустрации за светот, Европа, Балканот и Македонија во периодот од 1914 до 2000 година; - да ја објаснува индустријализацијата, развојот на граѓанската демократија; да ги анализира основните карактеристики и посебни интереси на големите држави во почетокот на XX век; да ги одделува причините од поводот за Првата светска војна; да знае за целите на двете завојувани страни во војната, поважните моменти од војната и за нејзините последици; да ги опишува условите во Русија за време на Првата светска војна и избувнувањето на Октомвриската револуција; да го објаснува создавањето на СССР и влијанието на Октомвриската револуција во светот; да го објаснува влегувањето на балканските држави во Првата светска војна и положбата на нивното население за време на војната; да го пишува Македонскиот фронт; да ги објаснува последиците од војната за балканските земји и народи; да знае за најважните одлуки на Париската мировна конференција; да го вреднува карактерот на новата политичка карта на Европа. - Да го објаснува местото на Македонија во преговорите помеѓу Антантата и Централните сили; да ја опишува положбата на македонскиот народ под окупациите и учеството на Македонците во различните армии. - Да ги анализира политичките односи во Европа и во светот по Првата светска војна и обидите за создавање систем на колективна безбедност во Европа; да ја објаснува големата економска криза и различните начини на излез од истата.

10

<p>- Балканските држави меѓу двете светски војни Балканските држави меѓу двете светски војни; Односите меѓу балканските држави меѓу двете светски војни</p> <p>- Македонија меѓу двете светски војни Македонија под власта на соседните држави; Македонското националноослободително движење меѓу двете светски војни; Афирмација на македонската национална свест, јазик и култура</p> <p>- Светот во Втората светска војна Втората светска војна 1939-1941; Втората светска војна 1941-1943; Втората светска војна 1943-1945</p> <p>- Македонија во Втората светска војна Фашистичката окупација и поделба на Македонија; НОБ и антифашистичката борба на македонскиот народ во вардарскиот дел на Македонија 1941-1944; Конституирање на македонската држава; Народноослободителното движење и НОБ во пиринскиот и егејскиот дел на Македонија во Втората светска војна</p> <p>- Светот по Втората светска војна Холокаустот; Политиката во креирањето на повоениот свет; Меѓународните општествено-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да го анализира односот на големите сили кон балканските народи и држави на Париската мировна конференција; да го објаснува политичкиот живот во балканските држави и положбата на малцинствата во балканските држави меѓу двете светски војни; - Да ја споредува положбата на македонскиот народ под власта на различните балкански режими; да ја анализира денационализаторската и асимилаторска политика; да ги објаснува етничките промени; да знае за организациите и различните струи во македонското националноослободително движење меѓу двете светски војни; да ги објаснува напорите на македонските организации, друштва и поединци во афирмирањето на македонската национална свест, јазик и култура. - Да ги објаснува причините за Втората светска војна, поводот за нејзиното започнување, нејзиниот тек и најважните пресвртни битки од 1939 до 1945 година; да ја опишува калителацијата на земјите на Тројниот сојуз; да ги објаснува последиците од Втората светска војна. - Да ја опишува окупацијата и поделбата на Македонија; да ги анализира подготовките за вооружена антифашистичка борба и текот на НОБ во вардарскиот дел на Македонија; да го проследува развојот на воената сила и организирањето на народна власт сè до конституирањето на современата македонска држава на Првото заседание на АСНОМ; да го објаснува народноослободителното движење во пиринскиот и егејскиот дел на Македонија и соработката со ослободителното движење во вардарскиот дел на Македонија - Да го објаснува холокаустот; да знае за најважните одлуки на Посдамската конференција; да ги анализира одлуките на Париската мировна конференција и нивните последици за повоениот свет; да го објаснува формирањето на ООН и нејзините механизми за зачувување на светскиот мир; да ги анализира причините за појавата на студената војна и формирањето на блоковите
--	--

11

<p>економски и политички односи во светот по Втората светска војна; Меѓународните воено-политички кризи и формирање на нови држави во светот; Советизација на источноевропските земји; Нови тенденции и промени во светот; Деколонизација и неоколонијализам во светот по Втората светска војна</p> <p>- Балканските држави по Втората светска војна Рефлексиите на светската политика на балканските држави; Општествено-економски и политички промени во балканските земји; Функционирањето на југословенската федерација и причините за нејзиното распаѓање; Развој и криза на социјализмот во балканските земји</p> <p>- Македонија по Втората светска војна Општествено-политички и економски развој на Македонија 1946-1991; Создавање самостојна и независна Македонија; Македонската православна црква и другите верски заедници во Македонија; Образование, наука и култура; Положбата на Македонците во соседните држави; Миграциони движења во Република Македонија</p>	<p>(НАТО и Варшавскиот договор); да го анализира спроведувањето на Маршаловиот план и Трумановата доктрина; да ја објаснува советизацијата на источноевропските земји и појавата на Информбирото; да ја анализира појавата на кризи во социјалистичките држави и нивното преминување кон повеќепартиска парламентарна демократија; да го објаснува процесот на деколонизација и функционирањето на неоколонијализмот; да знае за европските интеграции и најважните европски асоцијации.</p> <p>- Да ги објаснува политичко-економските промени во балканските држави во повоениот период; да ги споредува сличностите и разликите помеѓу уредувањата на балканските држави; да ја опишува Граѓанската војна во Грција, нејзините последици и политичкиот развој на Грција до крајот на XX век; да го објаснува развојот на Албанија, Бугарија и Југославија, навлегувањето во криза на нивните политичко-економски системи и почетоците на транзицијата.</p> <p>- Да ја анализира положбата на Македонија во рамките на југословенската федерација; да ги опишува процесите, појавите и промените во политичката и економската сфера во РМ од 1945 до 1991 година; да го објаснува процесот на осамостојување на РМ и нејзиниот развој до 2000 година; да ја објаснува улогата на МПЦ, ИВЗ и другите верски заедници во РМ; да знае за главните достигнувања на планот на развојот на образованието, науката и културата; да ја анализира положбата на Македонците во соседните држави и врши споредба со положбата на етничките заедници во РМ; да ги објаснува причините за миграциите на населението од Македонија; да ја објаснува миграцијата село-град и иселувањето на граѓаните од Македонија во странство.</p>
--	--

4. СПЕЦИФИКАЦИСКА МРЕЖА НА ИСПИТОТ

Спецификациската мрежа го определува соодносот на подрачјата (содржините) и на способностите (глобалните цели на испитот) изразен во проценти.

Способности	Подрачја				ЗАСТАПЕНОСТ (%)
	П ₁	П ₂	П ₃	П ₄	
C ₁					45-55
C ₂					25-35
C ₃					15-25
ЗАСТАПЕНОСТ (%)	15-25	25-35	15-25	25-35	100

C₁ - знаење и разбирање
 C₂ - анализирање и откривање
 C₃ - проценување (вреднување)

П₁ - Стар век
 П₂ - Среден век
 П₃ - Нов век
 П₄ - Најнов век

5. ΟΠΙΣ НА ИСПИТОТ

Испитот по предметот историја е писмен. Тој се состои во решавање на тест на знаења што ќе биде подготвен на државно ниво и ќе се спроведува на екстерен начин.

Времетраењето на испитот по историја е 90 минути.

Тестот ќе содржи околу 50 испитни задачи од кои најголем дел ќе бидат со повеќечлен избор, друг дел задачи со кратки одговори и еден дел задачи во кои ќе се бара учениците да дадат пошироки образложени одговори.

Тип на испитната задача	Опис на барањата на задачата
1. Испитни задачи со повеќекратен избор	25 - 30 задачи. Ученикот треба да го распознае точниот одговор и да го заокружи
2. Испитни задачи со дополнување	20 - 25 задачи. Во празниот простор на задачата ученикот треба да го напише бараниот (испуштениот) податок;
3. Испитни задачи од отворен тип	3 - 5 задачи. Задачите можат да бидат: - задачи со директно прашање и одговор - задачи за анализа и вреднување на историски илустрации и текстови (учениците добиваат задача од зададен текст, илустрација и сл. да извлечат сознанија за одредена историска појава, настан или личност, според поставените барања).

6. НАЧИН НА ОЦЕНУВАЊЕ

Вкупниот број на бодови што можат да се освојат на испитот е од 80 до 100.

Точниот одговор на задачите со повеќе член избор (во кои се бара ученикот да избере еден од одговорите што се понудени), се оценува со еден бод. Со точно решавање на ваквите задачи ученикот може да освои до 30 бодови.

Точниот одговор на задачите со кратки одговори (со еден или неколку зборови), исто така се вреднува со еден бод. Со точното решавање на ваквите задачи ученикот може да освои од 20 до 25 бодови.

Задачите на кои се бара учениците да дадат пошироки, образложени одговори (да решат одредена проблемска ситуација), се оценуваат така што одделно се оценува секоја фаза од одговарањето на бараната задача. Со точното решавање на ваквите задачи ученикот може да освои од 30 до 50 бодови.

Оценувањето се врши екстерно и централизирано (на едно место) од страна на независни оценувачи, врз основа на однапред изготвено упатство и усогласени критериуми.

Минималниот број бодови за да се положи испитот по историја, како и распонот на бодовите за секоја од позитивните оценки (доволен - 2, добар - 3, многу добар - 4 и одличен - 5) го утврдува Државниот матурски одбор, за секоја испитна сесија посебно, на предлог на Државната матурска предметна комисија по историја, по спроведувањето на испитот.

▲ Πρόγραμμα εξετάσεων για το μάθημα της ιστορίας γυμνασίου-επαγγελματικής κατεύθυνσης (Испитна програма, Државна Матура во гимназиско и во средно стручно образование), που εκδόθηκε από το Υπουργείο Παιδείας της FYROM.

Στη σελίδα 6 γίνονται εκτενείς αναφορές στην ιστορία της Μακεδονίας. Στη σελίδα 9 αναφέρεται ότι ο μαθητής «πρέπει να αναλύει την κατακτητική πολιτική των βαλκανικών κρατών προς τη Μακεδονία, τη συμμαχία και την αντιπαλότητά τους στη διάρκεια των δύο Βαλκανικών Πολέμων και τα αποτελέσματα των πολέμων αυτών για τη Μακεδονία και τον μακεδονικό λαό». Στη σελίδα 10 ο μαθητής πρέπει «να εξηγήσει τη θέση της Μακεδονίας στις συνομιλίες μεταξύ Αντάντ και Κεντρικών Δυνάμεων, να περιγράψει τη θέση του μακεδονικού λαού στις κατακτημένες περιοχές και τη συμμετοχή των Μακεδόνων στους διάφορους στρατούς». Στη σελίδα 11 ο μαθητής πρέπει να «εξηγήσει το εθνικο-απελευθερωτικό κίνημα στη Μακεδονία του Αιγαίου και τη Μακεδονία του Πιρίν» κατά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО
СЕКТОР ЗА ИСПИТИ

ИСПИТНА ПРОГРАМА

ИСТОРИЈА

УЧИЛИШНА МАТУРА
ВО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Испитната програма по **историја** за училишна матура во гимназиското образование е донесена со решение на министерот за образование и наука бр. 11-6815/3 од 10.11.2005 година.

1. ΒΟΒΕΔ

Согласно концепциските и содржинските промени на гимназиското образование, направени се промени и во испитите на крајот на овој вид образование.

Воведувањето на централизираны испити на крајот од средното образование е во функција на контрола на квалитетот, а со тоа и на подобрување на наставата во средното образование. Имплементирањето на новите модели на испити во средното образование ја наметна и потребата од изготвување испитни програми.

Испитната програма за училишната матура по историја за гимназиското образование е основен документ на кој се темели матурскиот испит по овој наставен предмет. Во овој документ јасно е дефинирано кои знаења, умеења и способности ќе се проверуваат на испитот.

Испитната програма првенствено е наменета за учениците и наставниците, изготвувачите на испитните материјали, организаторите на испитите, како и за други потенцијални корисници. Како официјален документ испитната програма претставува најважен елемент во обезбедувањето транспарентност на образовниот систем.

Испитната програма е изготвена според наставните програми по историја за I, II и III година за реформираното гимназиско образование (каде што историјата се изучува како задолжителен предмет во I, II и III година со 2 часа неделно). Таа е наменета за учениците од гимназиското образование кои ќе го изберат предметот историја на ниво на училишна матура.

Испитната програма ги содржи следните компоненти:

- Општа цел на испитот
- Содржина на испитот
- Спецификација на подрачјата (содржините) и способностите
- Конкретизација на целите (знаењата и способности)
- Спецификациска мрежа на испитот
- Структура на испитот и оценување
- Опис на испитот
- Начин на оценување.

1

2. ОПШТА ЦЕЛ НА ИСПИТОТ

Успешното полагање на училишната матура, која го вклучува и предметот историја, ќе значи добивање сертификат (диплома) за завршено средно образование.

Со матурскиот испит по предметот историја се врши заокружување, односно се дава завршна оценка на знаењата и способностите што учениците треба да ги имаат на крајот од четиригодишниот образовен процес.

Општа цел на матурскиот испит по историја е да провери дали ученикот:

- знае и разбира определен број историски факти, поими, настани, појави, процеси и личности од стар век, среден век, нов век и најнов век;
- е способен да анализира, открива, и објаснува причинско-последични односи на историските појави и процеси;
- умее да споредува у одредени појави, процеси, личности, епохи и историски локалитети;
- е способен да толкува, аргументира и носи заклучоци за различни појави и процеси;
- умее да го разликува нормативното од реалното и декларативното од објективното во историските појави и процеси;
- е способен да проценува (вреднува) одредени историски толкувања, настани и процеси;

2

3. СОДРЖИНА НА ИСПИТОТ

3.1. Спецификација на подрачјата (содржините) и способностите

Програмски подрачја:

- Стар век
- Среден век
- Нов век
- Најнов век

Овде се глобално дефинирани знаењата и способностите што треба да ги поседува ученикот. За да го положи испитот ученикот треба да покаже дека:

- **(C1) ЗНАЕ И РАЗБИРА** определен број историски факти, поими, настани, појави, процеси и личности.
- **(C2) способен е да ги АНАЛИЗИРА И ОТКРИВА (објаснува)** причинско-последичните односи на историските појави и процеси, да врши споредби помеѓу одредени појави, процеси, личности, епохи и историски локалитети, да толкува, аргументира и носи заклучоци за различни појави и процеси;
- **(C3) способен е да ВРШИ ПРОЦЕНИ (ВРЕДНУВАЊЕ)** на одредени историски толкувања, настани и процеси, да го разликува нормативното од реалното и декларативното од објективното.

3

3.2. Конкретизација на целите (знаењата и способностите)

ПОДРАЧЈЕ 1: СТАР ВЕК	
Содржина	Знаења и способности
<p>- Стар Исток: Први цивилизации – Египетска држава; Културните достигнуања на народите на стар Исток</p> <p>- Балканот во стариот век Стара Хелада – Спарта и Атина; Културата на Хелада; Илири</p> <p>- Македонија во стариот век Старата Македонска држава до Филип II; Македонската држава во времето на Филип II; Македонската држава во времето на Александар III Македонски; Религијата и културата на античките Македонци; Хеленистички период</p> <p>- Стар Рим Создавање и ширење на римската држава; Опаѓање на римската држава и внатрешни судири; Појава и ширење на христијанството</p> <p>- Македонија под римска власт Македонија под римска власт; Ширење на христијанството во Македонија</p>	<p><i>Ученикот треба:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да прави анализа на историски текстови и историски илустрации и да толкува историски документи; - да знае за формирањето на првите (речни) цивилизации и првите држави; - да знае за настанокот и развојот на египетската држава; да знае за културните и цивилизациски придобивки за човештвото од народите и државите на стариот Исток. - Да ги опишува природните услови и текот на создавањето на државите на Балканскиот Полуостров; да знае за Хомеровото време; да ги објаснува и ги споредува карактеристиките на уредувањето на грчките полиси Спарта и Атина; да ги проценува значењето и вредностите на културните дострели на Хелада; да ја опишува територијата на илирските племиња, нивниот специфичен начин на живот и обичаи; да го објаснува процесот на создавање на Илирското царство; да знае за потпаѓањето на Илирите и за нивната култура. - Да ги објаснува специфичностите и карактеристиките во создавањето на старата македонска држава; да го анализира подемот на македонската држава во времето на Филип II и неговото завладување со хеленскиот свет; да го објаснува прераснувањето на Македонија во светска сила; да ја вреднува личноста на Александар III Македонски и неговото место во светската историја; го објаснува хеленистичкиот период во историјата на стариот век. - Да знае за создавањето на римската држава и нејзиниот развој; да ги знае причините за пропаѓањето на Римското Царство; да ги објаснува почетоците и ширењето на христијанското учење, односот на државата кон христијанството и неговото прогласување за државна религија. - Да ги објаснува причините и текот на македонско-римските војни; да знае за почетокот на ширењето на христијанство во Македонија, формирањето на христијанските општини и улогата на апостол Павле.

4

ПОДРАЧЈЕ 2: СРЕДЕН ВЕК	
Содржина	Знаења и способности
<p>- Светот и Европа во раниот среден век Големата преселба на народите; Државата на Франките; Арабаните и појавата на исламот; Источно Римско Царство (Византија)</p>	<p>Ученикот треба:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да ги знае причините, текот и последиците на големите преселби на народите; да го објаснува создавањето на државата на Франките, нејзиниот развој и распаѓање; да знае за територијата и населението на арапската држава; да го опишува создавањето на исламот, улогата на Мухамед; да знае за развојот на Византија и нејзините судири со Словените.
<p>- Балканот во раниот среден век Словените и нивните доселувања на Балканот</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја опишува територијата, начинот на живот, обичаите и правците на преселбата на Словените; да ги анализира промените кои настанале на Балканот со продорот на словенските племиња.
<p>- Македонија во раниот среден век Доселување на Словените во Македонија; Појава и развој на словенската писменост и култура; Дејноста на св. Климент и св. Наум во Македонија; Создавање на македонската држава – Самуилово царство; Издигнување на државата и претворање во царство; Слабење и пропаѓање на Самуиловата држава; Охридската архиепископија</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да го опишува населувањето на Словените во Македонија и промените кои настанале; да знае за потпаѓањето на Словените под византиска власт; ја објаснува појавата и значењето на словенската писменост и култура и делото на светите Кирил, Методиј, Климент и Наум; да го објаснува создавањето на Самуиловата држава, нејзиниот подем и пропаѓање; да знае за создавањето и опстојувањето на Охридската архиепископија и за нејзината внатрешна организација.
<p>- Светот и Европа во развиениот и доцниот среден век до крајот на XVIII век Средновековни градови; Хуманизам и ренесанса; Големите географски откритија; Култура и наука</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да знае за начинот на создавање на средновековните градови и за воведувањето на самоуправа во градовите; да ги објаснува карактеристиките на хуманизмот и ренесансата и знае за најзначајните претставници на таа епоха; да ги објаснува причините за големите географски откритија и условите кои ги овозможиле истите; да знае за развојот на културата и науката.
<p>- Македонија во развиениот среден век Паѓање на Македонија под османлиска власт</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги опишува условите и начинот на кој Македонија паднала под османлиска власт.
<p>- Балканот и Македонија под Османска власт од XV век до XVIII век Организација на османлиската држава и воспоставување на тимарско-спахискиот систем; Отпори против османлиската власт; Востанието на Скендер - бег; Карпошево востание; Охридска архиепископија</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да знае за организацијата на османлиската држава; ги знае видовите на отпор против османлиската власт; да ги опишува причините, текот и последиците од востанието на Скендер - бег; да го објаснува текот, последиците и задолжувањето на востанието на Скендер бег; ги објаснува причините, текот и последиците од Карпошево востание; да знае за Охридската архиепископија и за причините за нејзиното укинување.

5

ПОДРАЧЈЕ 3: НОВ ВЕК	
Содржина	Знаења и способности
<p>- Светот и Европа од крајот на XVIII век до Првата светска војна Француската револуција и положбата во Европа во првата половина на XIX век; Создавање и издигнување на САД; Европа во втората половина на XIX век и почетокот на XX век; Русија до Првата светска војна</p>	<p>Ученикот треба:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги објаснува причините и последиците од Француската револуција; да знае за улогата на Наполеон Бонапарта; да го објаснува формирањето на САД, државното и политичко уредување и прераснувањето на САД во светска сила; да ги анализира појавите и процесите во Европа во втората половина на XIX век и во почетокот на XX век; да ја објаснува Големата источна криза и улогата на големите сили; да ги опишува состојбите во Русија и нејзината балканска политика до Првата светска војна.
<p>- Балканот од крајот на XVIII век до Првата светска војна Османлиската држава во XIX век и почетокот на XX век; Балканските војни; Албанија во XIX век до почетокот на првата светска војна</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги препознава причините кои довеле до слабење на османлиската држава; да ги анализира влијанијата кои довеле до национално будење кај балканските народи во османлиската држава; да ја опишува социјално-економската положба во Албанија, национално-ослободителното движење и процесот на формирање на државата Албанија.
<p>- Македонија од крајот на XVIII век до Првата светска војна Разловечко востание; Македонско (Кресненско) востание; Македонија во политиката на големите сили и балканските држави во втората половина на XIX век; Надворешни пропаганди во Македонија и борба за обнова на Охридската архиепископија; Илинденско востание; Македонија во време на Хуриетот (1908-1912); Македонија во балканските војни;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги објаснува причините, текот и последиците од Разловечкото и Кресненското востание; да ја анализира внатрешната и меѓународната положба на Македонија за време на Источната криза; да ги опишува напорите за организирање на црковно-училишна дејност и борбата за обновување на Охридската архиепископија; да го опишува делувањето на странските пропаганди во Македонија и нивните цели; да знае за формирањето на МРО и нејзиниот развој до Илинденското востание; да знае за почетокот и текот на Илинденското востание, создавањето на Крушевската Република; да ги опишува последиците за македонскиот народ од Илинденското востание; да ги објаснува промените и ситуацијата во Македонија за време на Хуриетот и учеството на Македонците во политичкиот живот за време на власта на младотурците; да знае за последиците од балканските војни за Македонија и македонскиот народ.

6

ΠΟΔΡΑΧЈЕ 4: ΝΑЈΝОВ ВЕК	
Содржина	Знаења и способности
<p>- Светот, Европа и Балканот во Првата светска војна Првата светска војна; Балканските народи и држави во Првата светска војна; Париската мировна конференција</p> <p>- Македонија во Првата светска војна Македонија и македонскиот народ во Првата светска војна</p> <p>- Светот и Европа меѓу двете светски војни Меѓународните односи меѓу двете светски војни; Појава на фашизмот и криза на граѓанската демократија</p> <p>- Македонија меѓу двете светски војни Македонија под власта на соседните држави; Македонското националноослободително движење меѓу двете светски војни</p> <p>- Светот во Втората светска војна Втората светска војна 1939-1941; Втората светска војна 1941-1943; Втората светска војна 1943-1945</p>	<p><i>Ученикот треба:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги споредува појавите, процесите и личностите од најновата историја; ги толкува минатите процеси во контекст на современите последици преку анализа на документи, карикатури и други историски извори, текстови и илустрации за светот, Европа, Балканот и Македонија во периодот од 1914 до 2000 година. - да знае за причините и за поводот за Првата светска војна; да знае за поважните моменти од војната и за нејзините последици; да го објаснува влегувањето на балканските држави во Првата светска војна и положбата на нивното население за време на војната; да го пишува Македонскиот фронт; да ги објаснува последиците од војната за балканските земји и народи; да знае за најважните одлуки на Париската мировна конференција и нивните последици. - Да го објаснува местото на Македонија во преговорите помеѓу Антантата и Централните сили; да ја опишува положбата на македонскиот народ под окупациите и учеството на Македонците во различните армии. - Да ги анализира политичките односи во Европа и во светот по Првата светска војна; да ја објаснува големата економска криза и различните начини на излез од истата; да знае за карактеристиките на фашизмот. - Да ја опишува положбата на македонскиот народ под власта на различните балкански режими; да ги објаснува етничките промени; да знае за организациите и различните струи во македонското национално-ослободително движење меѓу двете светски војни - Да ги објаснува причините за Втората светска војна, нејзиниот тек и најважните пресвртни битки од 1939 до 1945 година; да ја опишува капитулацијата на земјите на Тројниот сојуз; да знае за последиците од Втората светска војна.

7

<p>- Македонија во Втората светска војна Фашистичката окупација и поделба на Македонија; НОБ и антифашистичката борба на македонскиот народ во вардарскиот дел на Македонија 1941-1944; Конституирање на македонската држава.</p> <p>- Светот по Втората светска војна Холокаустот; Меѓународните општествено-економски и политички односи во светот по Втората светска војна; Меѓународните воено-политички кризи и формирање на нови држави во светот; Нови тенденции и промени во светот; Деколонизација и неоколонијализам во светот по Втората светска војна.</p> <p>- Македонија по Втората светска војна Општествено-политички и економски развој на Македонија 1946-1991; Создавање самостојна и независна Македонија; Македонската православна црква и другите верски заедници во Македонија; Образование, наука и култура; Положбата на Македонците во соседните држави; Македонското иселеништво во Европа и во прекуокеанските земји</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја опишува окупацијата и поделбата на Македонија; да ги анализира подготовките за вооружена антифашистичка борба и текот на НОБ во вардарскиот дел на Македонија; да го проследува развојот на воената сила и организирањето на народна власт сè до конституирањето на современата македонска држава на Првото заседание на АСНОМ. - Да го објаснува холокаустот; да знае за одлуките на конференцијата во Потсдам и на Париската мировна конференција; да го објаснува формирањето на ООН и нејзините механизми за зачувување на светскиот мир; да знае за појавата на студената војна, формирањето на блоковите (НАТО и Варшавскиот договор), трката во вооружување и појавата на нови кризи жаришта; да ги опишува внатрешните општествено-економски и политички промени во источноевропските земји; да ја анализира појавата на кризи во социјалистичките држави и нивното преминување кон повеќепартиска парламентарна демократија; да го објаснува процесот на деколонизација и појавата на неоколонијализмот; да знае за европските интеграции и најважните европските асоцијации. - Да ги опишува процесите, појавите и промените во политичката и економската сфера во РМ од 1945 до 1991 година; да го објаснува процесот на осамостојување на РМ и нејзиниот развој до 2000 година; да ја објаснува улогата на МПЦ, ИВЗ и другите верски заедници во РМ; да знае за главните достигнувања на планот на развојот на образованието, науката и културата; да ја објаснува и споредува положбата на Македонците во соседните држави и положбата на етничките заедници во РМ; да ги објаснува причините за иселување од Македонија во странските земји.
---	--

8

4. СПЕЦИФИКАЦИСКА МРЕЖА НА ИСПИТОТ

Спецификациската мрежа го определува соодносот на подрачјата (содржините) и на способностите (глобалните цели на испитот) изразен во проценти.

Способности	Подрачја				ЗАСТАПЕНОСТ (%)
	П ₁	П ₂	П ₃	П ₄	
С ₁					55-65
С ₂					25-35
С ₃					5-15
ЗАСТАПЕНОСТ (%)	20-25	20-25	25-35	15-25	100

С₁ - знаење и разбирање
 С₂ - анализирање и откривање
 С₃ - проценување (вреднување)

П₁ - Стар век
 П₂ - Среден век
 П₃ - Нов век
 П₄ - Најнов век

9

5. ОПИС НА ИСПИТОТ

Испитот по предметот историја е писмен. Тој се состои во решавање на тест на знаења.

Времетраењето на испитот по историја е 90 минути.

Тестот ќе содржи околу 50 испитни задачи.

Во тестот се застапени три вида испитни задачи; задачи со повеќекратен избор (во кои ученикот треба да избере еден од понудените одговори), задачи со кратки одговори (во кои ученикот треба на означеното место да запише краток одговор) и отворени задачи (во кои се бара од ученикот да даде пошироки образложени одговори).

Тип на испитната задача	Опис на барањата на задачата
1. Испитни задачи со повеќекратен избор	45 - 55 задачи. Ученикот треба да го распознае точниот одговор и да го заокружи.
2. Испитни задачи со дополнување	20 - 30 задачи. Во празниот простор на задачата ученикот треба да го напише бараниот (испуштениот) податок.
3. Испитни задачи од отворен тип	1 - 3 задачи. Задачите можат да бидат: - задачи со директно прашање и одговор; - задачи за анализа и вреднување на историски илустрации и текстови (учениците добиваат задача од зададен текст, илустрација и сл. да извлечат сознанија за одредена историска појава, настан или личност, според поставените барања).

10

6. ΝΑΧΙΝ ΝΑ ΟЦЕНУВАЊЕ

Вкупниот број на бодови што можат да се освојат на испитот по историја е од 80 до 100.

Точниот одговор на задачите со повеќечлен избор (во кои се бара ученикот да избере еден од одговорите што се понудени) се оценува со 1 бод.

Точниот одговор на задачите со кратки одговори (во кои се бара ученикот на означеното место да запише краток одговор) исто така се оценува со 1 бод.

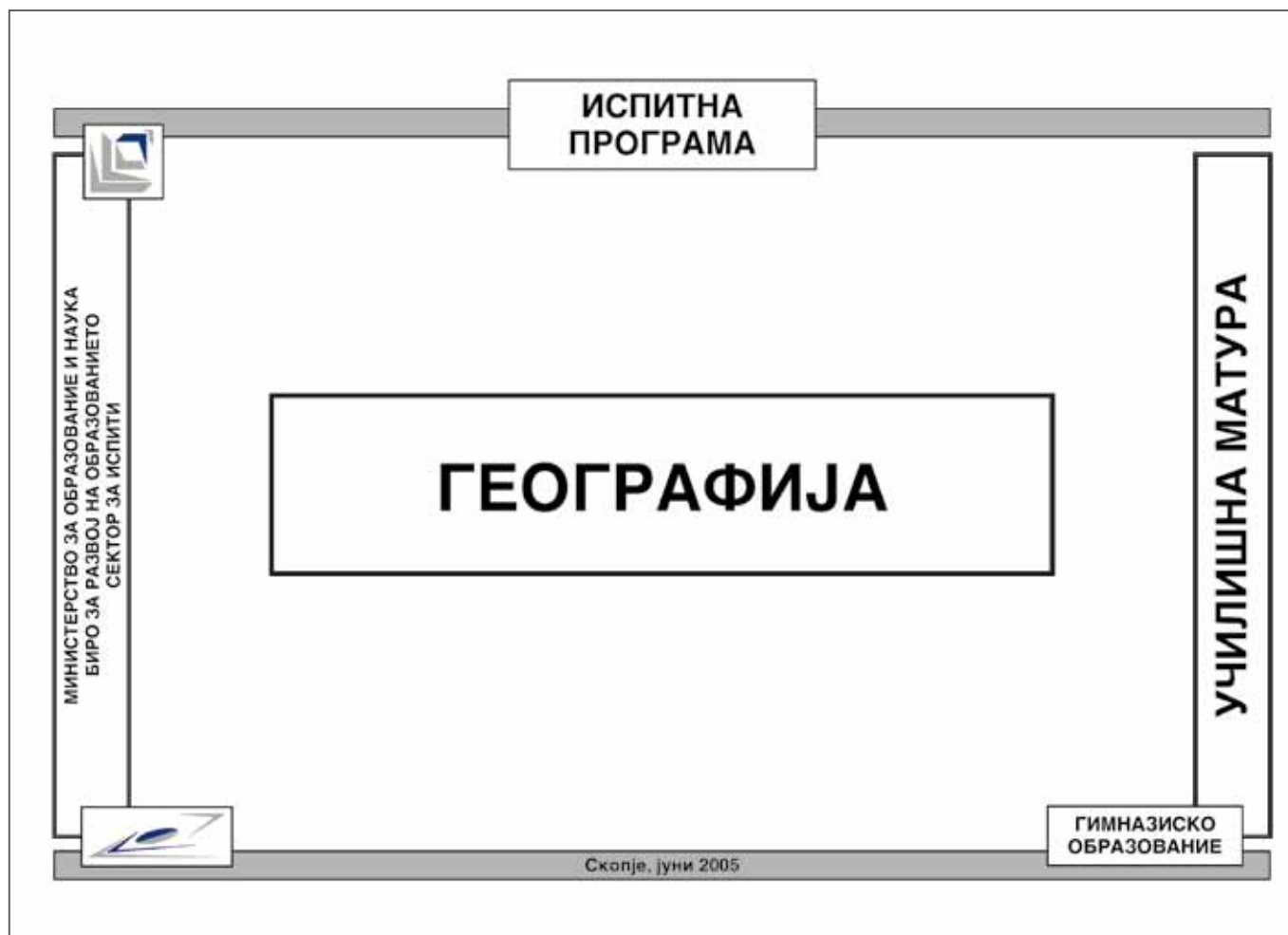
Задачите на кои се бара ученикот да даде пошироки образложени одговори, се оценуваат така што одделно се оценува точното решение во секоја фаза (на секој чекор) од одговорањето на барањето на задачата.

Оценувањето се врши во училиштето од страна на Училишната предметна комисија, а врз основа на изготвено упатство и усогласени критериуми.

Критериумите за да се положи испитот по историја, како и критериумите за секоја од позитивните оценки (доволен - 2, добар - 3, многу добар - 4 и одличен 5) ги утврдува Училишната матурска предметна комисија по историја за секоја сесија.

▲ Πρόγραμμα εξετάσεων για το μάθημα της Ιστορίας γυμνασίου (Испитна програма, Државна Матура во гимназиско образование), που εκδόθηκε από το Υπουργείο Παιδείας της FYROM.

Στη σελίδα 4 γίνονται εκτενείς αναφορές στην ιστορία της Μακεδονίας. Στη σελίδα 6 αναφέρεται ότι ο μαθητής «πρέπει να αναλύει την δράση των ξένων προπαγανδών στη Μακεδονία και τους στόχους τους» και «να γνωρίζει τις επιπτώσεις των Βαλκανικών Πολέμων για τη Μακεδονία και τον μακεδονικό λαό». Στη σελίδα 7 ο μαθητής πρέπει «να περιγράψει τη θέση του μακεδονικού λαού υπό την εξουσία διαφόρων βαλκανικών καθεστώτων». Στη σελίδα 8 ο μαθητής πρέπει να «εξηγεί και να συγκρίνει τη θέση των Μακεδόνων στις γειτονικές χώρες με τη θέση των εθνοτικών κοινοτήτων στη Δημοκρατία της Μακεδονίας».

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО
СЕКТОР ЗА ИСПИТИ

ИСПИТНА ПРОГРАМА

ГЕОГРАФИЈА

УЧИЛИШНА МАТУРА
ВО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Испитната програма по **географија** за училишна матура во гимназиското образование е донесена со решение на министерот за образование и наука бр. 11-6815/3 од 10.11.2005 година.

1. ΒΟΒΕΔ

Реформите во средното образование во Р. Македонија започнаа со донесување на Законот за средно образование во 1995 година. Во 1996 година беа усвоени документите Програмска структура на средното образование и образовните профили во средното стручно образование. Новиот Наставен план и програма во гимназиското образование што почна да се применува од учебната 2001/2002 година, со цел да се подигне квалитетот на образованието, претставува фундамент на кој се темели програмата за матурскиот испит по географија. Потребите од промени произлегоа од воочените слабости на постојните завршни испити на крајот од средното образование, кои немаа повратно влијание на квалитетот на образовниот процес.

Испитната програма за училишната матура по географија е документ во кој јасно е дефинирано кои знаења, умеења и способности ќе се проверуваат на испитот. Истовремено таа претставува и значаен елемент во обезбедувањето на транспарентност на образовниот систем.

Матурската испитна програма се темели врз наставните програми за I и II година како задолжителни предмети во гимназиското образование.

Испитната програма првенствено е наменета за учениците, наставниците, изготвувачите на тестовите, организаторите на испитите, како и за други потенцијални корисници.

Испитната програма ги содржи следните компоненти:

- Општа цел на испитот
- Содржина на испитот
- Спецификација на подрачјата (содржините) и способностите
- Конкретизација на целите (знаењата и способности)
- Спецификациска мрежа на испитот
- Структура на испитот и оценување
- Опис на испитот
- Начин на оценување.

1

2. ОПШТА ЦЕЛ НА ИСПИТОТ

Општа цел на матурскиот испит по географија е да се провери колку ученикот е оспособен:

- да го препознава просторот на Република Македонија и светот;
- да ги објаснува природните појави и процеси од просторот;
- да ги презентира природно-географските и социо-економските карактеристики на континентите, регионите, поголемите држави во светот и Република Македонија;
- да покажува сигурност при користење на својата географска писменост;
- самостојно да ги пронаоѓа и класифицира објектите, појавите, процесите и состојбите во просторот.

2

3. СОДРЖИНА НА ИСПИТОТ

3.1. Спецификација на подрачјата (содржините) и способностите

Содржини кои ќе бидат опфатени на матурскиот испит:

- Природно-географски карактеристики на светот и Република Македонија;
- Социо-географски карактеристики на светот и Република Македонија;
- Економско-географски карактеристики на светот и Република Македонија.

Испитната програма е ориентирана кон проверка на географските знаења и способности на ученикот.

Подолу се групирани способностите (C1, C2, C3) кои ученикот треба да ги поседува за успешно решавање на испитните задачи.

Ученикот треба:

- **(C1) да има стекнато знаење и разбирање за природно-географските и социо-економските карактеристики на светот и Р. Македонија** (наоѓа, лоцира, идентификува, набројува, препознава, именува, покажува, објаснува и дискутира);
- **(C2) да е оспособен за примена на своето картографско и географско знаење** (приспособува, употребува, користи, конструира, демонстрира, илустрира и подготвува);
- **(C3) да е оспособен да прави анализа и синтеза на објектите, појавите и состојбите во просторот** (разликува, споредува, класифицира, дискутира, заклучува, предлага, комбинира, проценува, планира и утврдува).

3

3.2. Конкретизација на целите (знаењата и способностите)

ПОДРАЧЈЕ 1: ПРИРОДНО - ГЕОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА СВЕТОТ И Р. МАКЕДОНИЈА	
Содржина	Знаења и способности
1. ВСЕЛЕНА И ВСЕЛЕНСКИ ТЕЛА - Свезди - Сонце и Сончев систем - Планети - Сателити - Месечина	Ученикот треба: - да поседува знаења за вселената, вселенските тела, Сонцето, Сончевиот систем, планетите, сателитите и Месечината; - да ги согледува карактеристиките на вселената и вселенските тела, Сонцето, Сончевиот систем и Месечината; - да објаснува за објектите, појавите и процесите во вселената; - да умее да ги процени разликите на Земјата со другите планети.
2. ЗЕМЈАТА КАКО ВСЕЛЕНСКО ТЕЛО - Формата на Земјата - Димензиите на Земјата	- Да умее да ја препознае формата на Земјата; - да има сознанија за димензиите на Земјата и да дава објаснување за нив.
3. ЗЕМЈЕНИ ДВИЖЕЊА И ПОСЛЕДИЦИ ОД ЗЕМЈЕНИТЕ ДВИЖЕЊА - Земјена ротација - Земјена револуција - Последици од Земјените движења	- Да умее да ги идентификува движењата на Земјата; - да ги проценува разликите помеѓу двете движења; - да демонстрира за Земјените движења и последиците од нив на наставно - нагледни средства и помагала; - да дава коментар за промените на денот и ноќта, годишните времиња и појавата на повеќето топлински појаси на Земјата.
4. ФИЗИЧКО - ГЕОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЗЕМЈАТА - Градба и состав на Земјата - Тектоника /вулкани и земјотреси/	- Да умее да ја препознава градбата и составот на Земјата; - да умее да дава опис за внатрешната градба на Земјата; - да умее да илустрира за појавата на вулканите, поствулканските појави, земјотресите и земјотресните зони.
5. ЛИТОСФЕРА - Геолошки состав на Земјената кора и Р. Македонија - Формирање на релјефот - Релјефот во Р. Македонија - Почвени типови	- Да умее да ги идентификува трите основни видови на карпи; - да објасни за карактеристиките и настанокот на седиментните, магматските и метаморфните карпи; - да го процени значењето на внатрешните сили во формирањето на релјефот; - да умее да го класифицира релјефот во Р. Македонија; - да ги разликува и категоризира почвените типови.

4

<p>6. ХИДРОСФЕРА И ХИДРОГРАФИЈА НА Р. МАКЕДОНИЈА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кружното движење на водата во природата - Распоред на водата на Земјата и Светското Море - Подземни и копнени води - Хидрографско-хидролошки одлики на Р. Македонија 	<ul style="list-style-type: none"> - Да умее да го идентификува кружното движење на водата во природата; - да го објасни распоредот на водите и структурата на Светското Море; - да проценува за значењето на подземните води; - да умее да ги класифицира копнените води на Земјата; - да ги покажува поголемите реки и езера во Р. Македонија; - да може да планира како да се подобри водоснабдувањето на регионите, градовите и селата во Р. Македонија.
<p>7. АТМОСФЕРА И КЛИМА ВО Р. МАКЕДОНИЈА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Структура на атмосферата - Климатски елементи - Климатски фактори и нивното влијание на Земјата - Климатски појаси и климатски типови - Климатски типови во Р. Македонија 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја именува структурата на атмосферата; - да умее да ги препознава климатските елементи и фактори; - да умее да даде објаснување за влијанието на климатските фактори на просторот; - да илустрира за разместеноста на климатските појаси и типови во светот; - да е способен да ги дефинира климатските типови во Р. Македонија; - да умее да го процени влијанието на климата во Р. Македонија за развојот на одредени земјоделски гранки.
<p>8. БИОСФЕРА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Географска разместеност на растителниот свет - Географска разместеност на животинскиот свет - Растителниот и животинскиот свет во Р. Македонија 	<ul style="list-style-type: none"> - Да умее да ги лоцира растителните заедници и видови во светот; - да објаснува за разместеноста на животинскиот свет; - да ги класифицира ареалните подрачја; - да умее да направи анализа за територијалната разместеност на растителниот и животински свет во Р. Македонија.

ПОДРАЧЈЕ 2: СОЦИО-ГЕОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА СВЕТОТ И Р. МАКЕДОНИЈА	
Содржина	Знаења и способности
<p>1. ГЕОГРАФСКО-ИСТОРИСКИ ОДЛИКИ И ЗНАЕЊА ЗА ЗЕМЈАТА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Големите географски откритија - Епоха на географски истражувања од 18 до 20 век - Етногеографски карактеристики на Македонија 	<p>Ученикот треба:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да умее да ги идентификува големите географски откритија; - да објаснува за географските истражувања во периодот од 18 до 20 век; - да умее да ги класифицира географските откритија и истражувања; - да даде свој заклучок за етногеографските карактеристики на Македонија.
<p>2. НАСЕЛЕНИЕ ВО СВЕТОТ И Р. МАКЕДОНИЈА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројно движење и природен прираст на населението - Миграциони движења - процеси - Разместеност и густина на населението - Демографски карактеристики на населението во Македонија 	<ul style="list-style-type: none"> - Да умее да го регистрира бројното движење и природниот прираст на населението во светот; - да дискутира за појавата на миграциите; - да умее да процени какво влијание имале миграционите движења за разместеноста и густината на населението; - да ја објасни структурата на населението во РМ.
<p>3. НАСЕЛБИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Типови населени места - Локација, типови градски населби - Населби во Македонија 	<ul style="list-style-type: none"> - Да умее самостојно да ги идентификува типовите на населби; - да објаснува за разликите помеѓу урбаните и руралните населби во светот и Р. Македонија; - да умее да ги класифицира урбаните населби во Р. Македонија.

ПОДРАЧЈЕ 3: ЕКОНОМСКО-ГЕОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА СВЕТОТ И Р. МАКЕДОНИЈА	
Содржина	Знаења и способности
1. СТОПАНСТВО И СТОПАНСКИ ГРАНКИ ВО СВЕТОТ И Р. МАКЕДОНИЈА - Земјоделство и земјоделски гранки - Полјоделство, растително производство - Овоштарство - Лозарство	Ученикот треба: - да умее да ги означи и групира стопанските гранки; - да даде точно значење за стопанството и стопанските гранки; - да прави точна класификација на стопанските гранки; - да дискутира за стопанството во Р. Македонија.
2. СТОЧАРСТВО - Сточарството во светот, сточарски гранки - Сточарството во Р. Македонија	- Да умее да го идентификува сточарството како значајна земјоделска гранка; - да ги дефинира сточарските гранки; - да го опише развојот на сточарството и да даде мислење за сточниот фонд во Р. Македонија.
3. ШУМАРСТВО - Шумскиот фонд во светот - Шумскиот фонд во Р. Македонија	- Да умее да ги лоцира шумските појаси во светот; - да објаснува за значењето на шумскиот фонд; - да направи анализа за шумскиот фонд и неговата територијална разместеност во Р. Македонија.
4. ЕНЕРГЕТСКИ ИЗВОРИ - Енергетски извори во светот - Енергетски извори во Р. Македонија	- Да ги идентификува енергетските извори; - да објаснува и да ја демонстрира територијалната разместеност во светот; - да прави процени и да ги класифицира енергетските извори во Р. Македонија.
5. СУРОВИНИ / РУДНИ БОГАТСТВА / - Метални и неметални сировини во светот - Метални и неметални сировини и нивната територијална разместеност во Р. Македонија	- Да умее да препознае што се тоа сировини и какво е нивното стопанско значење; - да објасни за настанокот и исползувањето на металните и неметалните сировини; - да умее да направи процени за сировинската база и класификација на рудниците во Р. Македонија.
6. ИНДУСТРИЈА - Индустриски гранки - Индустриското производство во светот - Индустриското производство во Р. Македонија	- Да го лоцира значењето на индустријата за стопанската развиеност на просторот; - да даде објаснување за поделбата на индустријата на индустриски гранки; - да умее да даде процени и да направи споредба на индустрискиот развој по држави, регии и континенти; - да објаснува за индустријата во Р. Македонија.

7

7. СООБРАЌАЈ - Сообраќајот во светот - Сообраќајот во Р. Македонија	- Да умее да го препознае сообраќајот како значајна услужна / терцијална дејност; - да ги дефинира сообраќајните гранки; - да умее да даде објаснување за сообраќајот и сообраќајните гранки во Р. Македонија.
8. ТРГОВИЈА - Трговија, внатрешна и надворешна - Трговски групации - Трговијата во Р. Македонија	- Да умее да објасни за развојот и поделбата на трговијата; - да објаснува за значењето на трговијата, увозот и извозот; - да даде заклучок каква трговска размена има во Р. Македонија.
9. ТУРИЗАМ - Туристичко-географски региони во светот - Туризмот во Р. Македонија	- Да умее да го препознае туризмот како значајна услужна / терцијална дејност; - да објаснува за туристичките региони во светот; - да го класифицира туристичкиот промет во Р. Македонија.

8

4. СΠΕЦИΦΙΚΑЦИСΚΑ ΜΡΕЖА НА ИСПИТОТ

Во следната шема е дадена процентуалната застапеност на подрачјата (темите) и способностите во тестот по географија.

Способности	Подрачја			ЗАСТАПЕНОСТ (%)
	П ₁	П ₂	П ₃	
С ₁				45-55
С ₂				35-40
С ₃				10-15
ЗАСТАПЕНОСТ (%)	40	20	40	100

С₁ - знаење и разбирање
 С₂ - примена на знаењето
 С₃ - анализа и синтеза

П₁ - Природно-географски карактеристики на светот и Р. Македонија
 П₂ - Социо-географски карактеристики на светот и Р. Македонија
 П₃ - Економско-географски карактеристики на светот и Р. Македонија

9

5. ОПИС НА ИСПИТОТ

Испитот по предметот географија е писмен. Тој се состои во решавање на тест на знаења што ќе биде подготвен на државно ниво и ќе се спроведе на екстерен начин. Времетраењето на испитот по географија е 80 минути. Тестот ќе содржи околу 45 испитни задачи. Во тестот се застапени следните видови испитни задачи:

- задачи во кои ученикот треба да го потврди или негира понудениот исказ;
- задачи во кои ученикот треба да го заокружи точниот одговор од понудените три или четири одговори;
- задачи во кои ученикот треба да го напише одговорот на празните линии;
- задачи во кои ученикот треба да поврзе или подреди термини кои припаѓаат на иста појмовна група од дадените;
- задачи во кои ученикот треба да дојде до точен одговор со пресметување и ориентирање;
- задачи од отворен тип во кои ученикот треба да реши задачи и да објасни за објектите, појавите, процесите и состојбите во просторот.

10

6. НАЧИН НА ОЦЕНУВАЊЕ

Вкупниот број бодови што можат да се освојат на испитот по географија изнесува околу 80.

Задачите во кои од ученикот се бара да го потврди или негира понудениот исказ се оценуваат со по 1 бод. На ваквите задачи ученикот може да освои најмногу околу 10 бода.

Задачите на кои се бара ученикот да го избере точниот одговор или да напише кус одговор (еден до два збора) се вреднуваат со по 1 бод. На ваквите задачи ученикот може да освои најмногу околу 25 бода.

Во задачите во кои се бара ученикот да поврзе термини и поими секој точен одговор се вреднува со по 1 бод. Секоја од задачите може да носи 2 до 5 бода. Вкупно на овие задачи може да се освојат најмногу околу 15 бода.

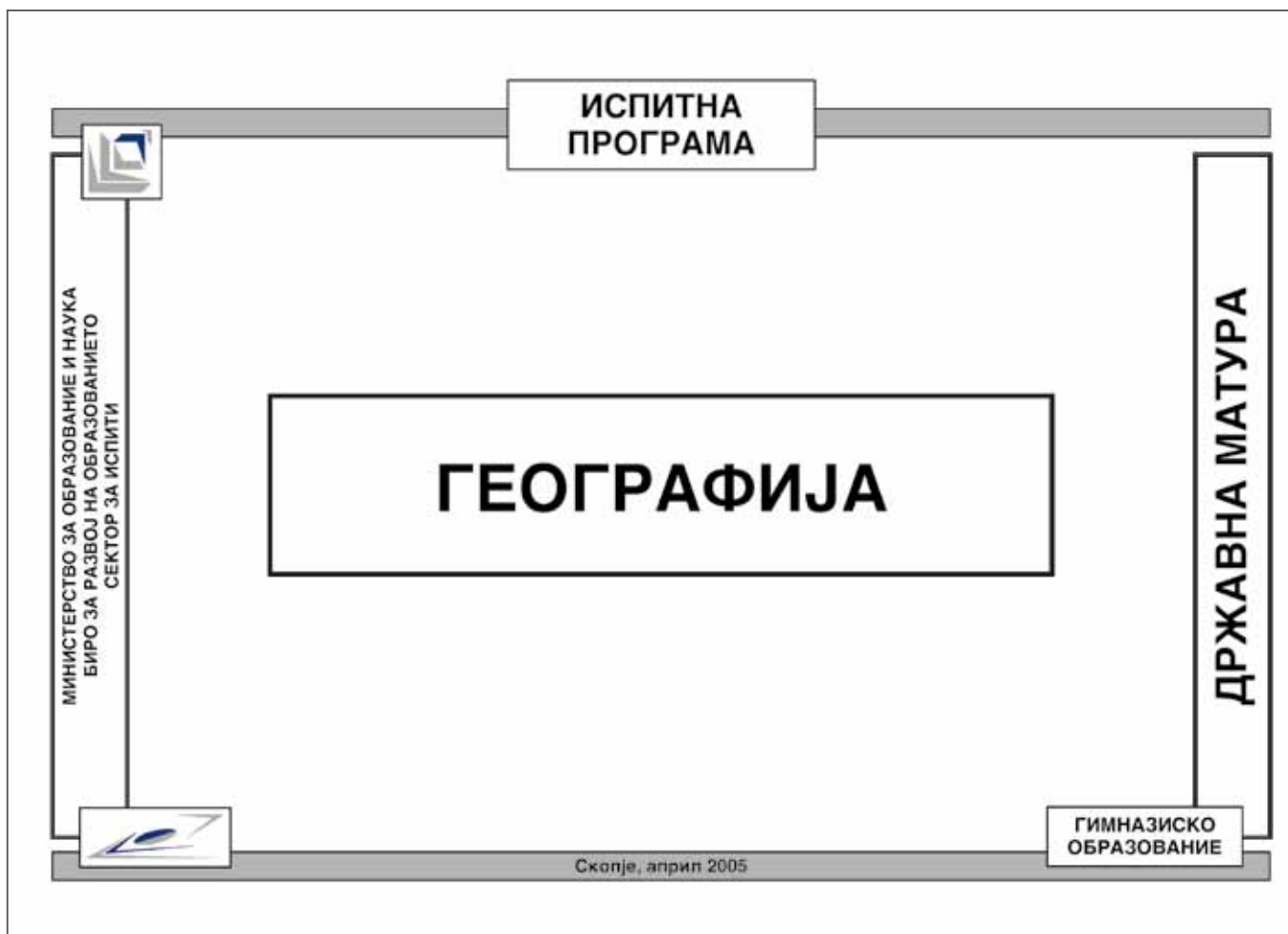
Задачите во кои од ученикот се бара да покаже пресметување и ориентирање се оценуваат со 3 до 5 бода во зависност од бројот на чекорите (фазите) што ученикот треба да ги покаже. На ваквите задачи може да се освојат најмногу околу 15 бода.

Задачите во кои ученикот треба нешто да објасни или да дојде до решение за објектите, појавите, процесите и состојбите во просторот се оценуваат со 3 до 5 бода. Вкупно на ваквите задачи може да се освојат најмногу околу 15 бода.

Вкупниот број бодови што можат да се освојат на испитот по географија изнесува 80.

Оценувањето ќе се врши во училиштето врз основа на однапред изготвено упатство и усогласени критериуми.

Минимален број на бодови за да се положи испитот по географија, како и распонот на бодовите за секоја од позитивните оценки (доволен - 2, добар - 3, многу добар - 4 и одличен - 5) го утврдува Училишната матурска предметна комисија по географија, за секоја испитна сесија посебно.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО
СЕКТОР ЗА ИСПИТИ

ИСПИТНА ПРОГРАМА

ГЕОГРАФИЈА

ДРЖАВНА МАТУРА
ВО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Испитната програма по **географија** за државна матура во гимназиското образование е донесена со решение на министерот за образование и наука бр. 11-6815/2 од 10.11.2005 година.

1. ВОВЕД

Реформите во средното образование во Р. Македонија започнаа со донесување на Законот за средно образование во 1995 година. Во 1996 година беа усвоени документите Програмска структура на средното образование и образовните профили во средното стручно образование. Новиот Наставен план и програма во гимназиското образование што почна да се применува од учебната 2001/2002 година, со цел да се подигне квалитетот на образованието, претставува фундамент на кој се темели програмата за матурскиот испит по географија. Тоа ќе овозможи подобра подготовка за продолжување на образованието на учениците во високошколските установи. Потребите од промени произлегоа од воочените слабости на постојните завршни испити на крајот од средното образование, кои немаа повратно влијание на квалитетот на образовниот процес и не беа доволно добра основа за селекција при упис во високото образование.

Испитната програма за државната матура по географија е документ во кој јасно е дефинирано кои знаења, умеења и способности ќе се проверуваат на испитот. Истовремено таа претставува и значаен елемент во обезбедувањето на транспарентност на образовниот систем.

Матурската испитна програма се темели врз наставните програми за I и II година како задолжителен и III година како изборен предмет во гимназиското образование.

Испитната програма првенствено е наменета за учениците, наставниците, изготвувачите на тестовите, организаторите на испитите, како и за други потенцијални корисници.

Испитната програма ги содржи следните компоненти:

- Општа цел на испитот
- Содржина на испитот
- Спецификација на подрачјата (содржините) и способностите
- Конкретизација на целите (знаењата и способности)
- Спецификациска мрежа на испитот
- Структура на испитот и оценување
- Опис на испитот
- Начин на оценување.

2. ОПШТА ЦЕЛ НА ИСПИТОТ

Општа цел на матурскиот испит по географија е да се провери колку ученикот е способен:

- да го препознава просторот на Република Македонија и светот;
- да ги презентира природно-географските и социо-економските карактеристики на континентите, регионите, поголемите држави во светот и Република Македонија;
- да покажува сигурност при користење на својата картографска и географска писменост;
- да го процени влијанието на природните и општествените фактори кои предизвикуваат нарушување на животната средина;
- самостојно набљудување и анализа на објектите, појавите, процесите и состојбите во просторот.

3. СОДРЖИНА НА ИСПИТОТ

3.1. Спецификација на подрачјата (содржините) и способностите

Содржини кои ќе бидат опфатени на матурскиот испит:

- Природно-географски карактеристики на светот и Република Македонија;
- Социо-географски карактеристики на светот и Република Македонија;
- Економско-географски карактеристики на светот и Република Македонија;
- Заштита и унапредување на животната средина.

Испитната програма е ориентирана кон проверка на географските знаења и способности на ученикот.

Подолу се групирани способностите (C1, C2, C3) кои ученикот треба да ги поседува за успешно решавање на испитните задачи.

Ученикот треба:

- **(C1) да има стекнато знаење и разбирање за природно-географските и социо-економските карактеристики на светот и Р. Македонија** (лоцира, идентификува, набројува, препознава, именува, покажува и објаснува);
- **(C2) да е оспособен за примена на своето картографско и географско знаење** (употребува, користи, конструира, демонстрира, илустрира и подготвува);
- **(C3) да е оспособен да прави анализа и синтеза за објектите, појавите и состојбите во просторот** (класифицира, дискутира, заклучува, предлага, комбинира, проценува, планира и утврдува).

3

3.2. Конкретизација на целите (знаењата и способностите)

ПОДРАЧЈЕ 1: ПРИРОДНО - ГЕОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА СВЕТОТ И Р. МАКЕДОНИЈА	
Содржина	Знаења и способности
1. ВСЕЛЕНА И ВСЕЛЕНСКИ ТЕЛА - Свезди - Сонце и Сончев систем - Планети - Сателити - Месечина	Ученикот треба: - да поседува знаења за вселената, вселенските тела, Сонцето, Сончевиот систем, планетите, сателитите и Месечината; - да ги согледува карактеристиките на вселената и вселенските тела, Сонцето, Сончевиот систем и Месечината; - да објаснува за објектите, појавите и процесите во вселената; - да умее да ги процени разликите на Земјата со другите планети.
2. ЗЕМЈАТА КАКО ВСЕЛЕНСКО ТЕЛО - Формата на Земјата - Димензиите на Земјата	- Да умее да ја препознае формата на Земјата; - да има сознанија за димензиите на Земјата и да дава објаснување за нив.
3. ЗЕМЈЕНИ ДВИЖЕЊА И ПОСЛЕДИЦИ ОД ЗЕМЈЕНИТЕ ДВИЖЕЊА - Земјена ротација - Земјена револуција - Последици од Земјените движења	- Да умее да ги идентификува движењата на Земјата; - да ги проценува разликите помеѓу двете движења; - да демонстрира за Земјените движења и последиците од нив на наставно - нагледни средства и помагала; - да дава коментар за промените на денот и ноќта, годишните времиња и појавата на повеќето топлински појаси на Земјата.
4. ПРЕТСТАВУВАЊЕ НА ЗЕМЈЕНАТА ПОВРШИНА НА КАРТА - Глобус, меридијани и паралели / напоредници / - Географска ширина и должина - Поделба на картите според содржината и размерот - Апсолутна и релативна височина	- Да умее да го препознае глобусот и елементите на него; - да ги користи меридијаните и напоредниците за определување на географската положба на делови од Земјата; - да ги класифицира картите според содржината и размерот и да ги користи истите; - умее да презентира како се определува апсолутна и релативна височина на карта.
5. ФИЗИЧКО - ГЕОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЗЕМЈАТА - Геолошка еволуција на Земјата - Градба и состав на Земјата - Тектоника /вулкани и земјотреси/ во Р. Македонија	- Да умее да го идентификува зборот геолошка еволуција; - да ги именува и препознава карактеристиките на ерите и периодите; - да умее да дава опис за внатрешната градба на Земјата; - да ги препознае геотектонските единици во Р. Македонија; - да умее да илустрира за земјотресните зони и поствулканските појави во Р. Македонија.

4

<p>6. ЛИТОСФЕРА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Геолошки состав на Земјената кора и Р. Македонија - Формирање на релјефот - Генетски типови релјеф - Релјефот во Р. Македонија - Почвени типови 	<ul style="list-style-type: none"> - Да умее да ги идентификува трите основни видови на карпи; - да објасни за карактеристиките и настанокот на седиментните, магматските и метаморфните карпи; - да го процени значењето на внатрешните сили во формирањето на релјефот; - да умее да го класифицира релјефот во Р. Македонија; - да ги разликува и категоризира почвените типови.
<p>7. ХИДРОСФЕРА И ХИДРОГРАФИЈА НА Р. МАКЕДОНИЈА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кружното движење на водата во природата - Распоред на водата на Земјата и Светското Море - Подземни и копнени води - Хидрографско-хидролошки одлики на Р. Македонија 	<ul style="list-style-type: none"> - Да умее да го идентификува кружното движење на водата во природата; - да го објасни распоредот на водите и структурата на Светското Море; - да проценува за значењето на подземните води; - да умее да ги класифицира копнените води на Земјата; - да ги покажува поголемите реки и езера во Р. Македонија; - да може да планира како да се подобри водоснабдувањето на регионите, градовите и селата во Р. Македонија.
<p>8. АТМОСФЕРА И КЛИМА ВО Р. МАКЕДОНИЈА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Структура на атмосферата - Климатски елементи - Климатски фактори и нивното влијание на Земјата - Време, клима и прогноза на времето - Климатски појаси и климатски типови - Климатски типови во Р. Македонија 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја именува структурата на атмосферата; - да умее да ги препознава климатските елементи и фактори; - да умее да даде објаснување за поимите време и клима; - да илустрира за разместеноста на климатските појаси и типови во светот; - да умее да го процени влијанието на климата во Р. Македонија за развојот на одредени земјоделски гранки.
<p>9. БИОСФЕРА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Географска разместеност на растителниот свет - Географска разместеност на животинскиот свет - Растителниот и животинскиот свет во Р. Македонија 	<ul style="list-style-type: none"> - Да умее да ги лоцира растителните заедници и видови во светот; - да објаснува за разместеноста на животинскиот свет; - да ги класифицира ареалните подрачја; - да умее да направи анализа за територијалната разместеност на растителниот и животинскиот свет во Р. Македонија.

5

ПОДРАЧЈЕ 2: СОЦИО-ГЕОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА СВЕТОТ И Р. МАКЕДОНИЈА	
Содржина	Знаења и способности
<p>1. ГЕОГРАФСКО-ИСТОРИСКИ ОДЛИКИ И ЗНАЕЊА ЗА ЗЕМЈАТА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Големите географски откритија - Епоха на географски истражувања од 18 до 20 век - Колонијални поседи и антиколонијални движења - Етногеографски карактеристики на Македонија 	<p>Ученикот треба:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да умее да ги идентификува големите географски откритија; - да објаснува за географските истражувања во периодот од 18 до 20 век; - да умее да ги класифицира колонијалните поседи и антиколонијалните движења; - да даде свој заклучок за етногеографските карактеристики на Македонија.
<p>2. НАСЕЛЕНИЕ ВО СВЕТОТ И Р. МАКЕДОНИЈА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројно движење и природен прираст на населението - Миграциони движења - процеси - Разместеност и густина на населението - Демографски карактеристики на населението во Македонија 	<ul style="list-style-type: none"> - Да умее да го регистрира бројното движење и природниот прираст на населението во светот; - да дискутира за појавата на миграциите; - да умее да процени какво влијание имале миграционите движења за разместеноста и густината на населението; - да ја објасни структурата на населението во РМ.
<p>3. НАСЕЛБИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Типови населени места - Локација, типови градски населби - Населби во Македонија 	<ul style="list-style-type: none"> - Да умее самостојно да ги идентификува типовите на населби; - да објаснува за разликите помеѓу урбаните и руралните населби во светот и Р. Македонија; - да умее да ги класифицира урбаните населби во Р. Македонија.
<p>4. КУЛТУРНО-ГЕОГРАФСКИ ОДЛИКИ НА СВЕТОТ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Национално-политички системи /држави и нации/ - Географски карактеристики на државите - Политичко-територијална поделба на светот - Меѓународни политички системи и организации 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги наброи главните јазични и религиозни групи во светот и Р. Македонија; - да умее да објаснува за државите и нациите во светот; - да ги лоцира државите по региони; - да умее да прави разлика за политичките системи во светот.

6

ΠΟΔΡΑΧЈЕ 3: ЕКОНОМСКО-ГЕОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА СВЕТОТ И Р. МАКЕДОНИЈА	
Содржина	Знаења и способности
1. СТОΠΑΝСТВО И СТОΠΑΝСКИ ГРАНКИ ВО СВЕТОТ И Р. МАКЕДОНИЈА - Земјоделство и земјоделски гранки - Полјоделство, растително производство - Овоштарство - Лозарство	Ученикот треба: - да умее да ги означи и групира стопанските гранки; - да даде точно значење за стопанството и стопанските гранки; - да прави точна класификација на стопанските гранки; - да дискутира за стопанството во Р. Македонија.
2. СТОЧАРСТВО - Сточарството во светот, сточарски гранки - Сточарството во Р. Македонија	- Да умее да го идентификува сточарството како значајна земјоделска гранка; - да ги дефинира сточарските гранки; - да го опише развојот на сточарството и да даде мислење за сточниот фонд во Р. Македонија.
3. ШУМАРСТВО - Шумскиот фонд во светот - Шумскиот фонд во Р. Македонија	- Да умее да ги лоцира шумските појаси во светот; - да објаснува за значењето на шумскиот фонд; - да направи анализа за шумскиот фонд и неговата територијална разместеност во Р. Македонија.
4. ЕНЕРГЕТСКИ ИЗВОРИ - Енергетски извори во светот - Енергетски извори во Р. Македонија	- Да ги идентификува енергетските извори; - да објаснува и да ја демонстрира територијалната разместеност во светот; - да прави процени и да ги класифицира енергетските извори во Р. Македонија.
5. СУРОВИНИ / РУДНИ БОГАТСТВА / - Метални и неметални сировини во светот - Метални и неметални сировини и нивната територијална разместеност во Р. Македонија	- Да умее да препознае што се тоа сировини и какво е нивното стопанско значење; - да објасни за настанокот и исползувањето на металните и неметалните сировини; - да умее да направи процени за сировинската база и класификација на рудниците во Р. Македонија.
6. ИНДУСТРИЈА - Индустриски гранки - Индустриското производство во светот - Индустриското производство во Р. Македонија	- Да го лоцира значењето на индустријата за стопанската развиеност на просторот; - да даде објаснување за поделбата на индустријата на индустриски гранки; - да умее да даде процени и да направи споредба на индустрискиот развој по држави, регии и континенти; - да објаснува за индустријата во Р. Македонија.

7

7. СООБРАЌАЈ - Сообраќајот во светот - Сообраќајот во Р. Македонија	- Да умее да го препознае сообраќајот како значајна услужна / терцијална дејност; - да ги дефинира сообраќајните гранки; - да умее да даде објаснување за сообраќајот и сообраќајните гранки во Р. Македонија.
8. ТРГОВИЈА - Трговија, внатрешна и надворешна - Трговски групации - Трговијата во Р. Македонија	- Да умее да објасни за развојот и поделбата на трговијата; - да објаснува за значењето на трговијата, увозот и извозот; - да даде заклучок каква трговска размена има во Р. Македонија.
9. ТУРИЗАМ - Туристичко-географски региони во светот - Туризмот во Р. Македонија	- Да умее да го препознае туризмот како значајна услужна / терцијална дејност; - да објаснува за туристичките региони во светот; - да го класифицира туристичкиот промет во Р. Македонија.
10. КАРАКТЕРИСТИЧНИ СТОΠΑΝСКО-ГЕОГРАФСКИ РЕГИОНИ - Западна Европа - Средоземје - Источна Азија и Северна Америка	- Да умее да ги лоцира најпознатите стопански региони во светот - да ги препознае причините за стопанската развиеност на Западна Европа и земјите во неа; - да објаснува за стопанската развиеност на: Средоземјето, Северна Америка и Источна Азија.

8

ПОДРАЧЈЕ 4: ЗАШТИТА И УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Содржина	Знаења и способности
1. ПРИРОДНИ И ОПШТЕСТВЕНИ ФАКТОРИ КОИ ПРЕДИЗВИКУВААТ НАРУШУВАЊЕ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА - Природни фактори кои ја нарушуваат животната средина - Човекот како фактор кои ја нарушува животната средина	Ученикот треба: - Да умее да ги препознае природните фактори кои најмногу ја загадуваат животната средина на глобално и локално ниво. - да дискутира како тие влијаат на нарушувањето на животната средина; - да проценува колкаво е влијанието на човекот во нарушувањето на животната средина.
2. ЗАГАДУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА ВОЗДУХОТ - Природни и други фактори кои го загадуваат воздухот - Заштита на воздухот од загадување	- да ги регистрира најголемите загадувачи на воздухот; - да објаснува како настанува процесот на загадување на воздухот; - да процени колку човекот има влијание за појавата на аерозагаденост; - да ги утврди заштитните мерки за сузбивање на аерозагаденоста.
3. ЗАГАДУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА ВОДИТЕ - Природни и други фактори кои ги загадуваат водите - Заштита на водите од загадување	- да ги регистрира најголемите загадувачи на водите; - да објасни како доаѓа до појава на загадување на водите; - да ги класифицира најмногу загадените реки во светот и Р. Македонија.
4. УРБАНАТА СРЕДИНА И НЕЈЗИНАТА ЗАШТИТА - Урбанизацијата како светски процес - мегалополис - Урбаната средина во Р. Македонија - Заштитата на урбаната средина од загадување	- Да ја идентификува урбаната средина; - да ги селектира урбаните од руралните центри - да објасни како доаѓа до создавање на мегалополис; - да предложи мерки за заштита и унапредување на урбаните центри.

9

4. СПЕЦИФИКАЦИСКА МРЕЖА НА ИСПИТОТ

Во следната шема е дадена процентуалната застапеност на подрачјата (темите) и способностите во тестот по географија.

Способности	Подрачја				ЗАСТАПЕНОСТ (%)
	П ₁	П ₂	П ₃	П ₄	
C ₁					40-50
C ₂					35-40
C ₃					10-20
ЗАСТАПЕНОСТ (%)	35	15	35	15	100

C₁ - знаење и разбирање
 C₂ - примена на знаењето
 C₃ - анализа и синтеза

П₁ - Природно-географски карактеристики на светот и Р. Македонија
 П₂ - Социо-географски карактеристики на светот и Р. Македонија
 П₃ - Економско-географски карактеристики на светот и Р. Македонија
 П₄ - Заштита и унапредување на животната средина

10

5. ΟΠΙΣ НА ИСПИТОТ

Испитот по предметот географија е писмен. Тој се состои во решавање на тест на знаења што ќе биде подготвен на државно ниво и ќе се спроведе на екстерен начин. Времетраењето на испитот по географија е 90 минути. Тестот ќе содржи околу 40 испитни задачи. Во тестот се застапени следните видови испитни задачи:

- задачи во кои ученикот треба да го заокружи точниот одговор од понудените три или четири одговори;
- задачи во кои ученикот треба да го напише одговорот на празните линии;
- задачи во кои ученикот треба да поврзе или подреди термини кои припаѓаат на иста појмовна група од дадените;
- задачи во кои ученикот треба да дојде до точен одговор со пресметување и ориентирање;
- задачи од отворен тип во кои ученикот треба да реши задачи и да објасни за објектите, појавите, процесите и состојбите во просторот.

11

6. НАЧИН НА ОЦЕНУВАЊЕ

Вкупниот број бодови што можат да се освојат на испитот по географија изнесува околу 90 бода.

Задачите на кои се бара ученикот да го изверне точниот одговор или да напише кус одговор (еден до два збора) се вреднуваат со по 1 бод. На ваквите задачи ученикот може да освои најмногу околу 25 бода.

Во задачите во кои се бара ученикот да поврзе термини и поими секој точен одговор се вреднува со по 1 бод. Секоја од задачите може да носи 2 до 5 бода. Вкупно на овие задачи може да се освојат најмногу околу 25 бода.

Задачите во кои од ученикот се бара да покаже пресметување и ориентирање се оценуваат со 3 до 5 бода во зависност од бројот на чекори (фазите) што ученикот треба да ги покаже. На ваквите задачи може да се освојат најмногу околу 20 бода.

Задачите во кои ученикот треба нешто да објасни или да дојде до решение за објектите, појавите, процесите и состојбите во просторот се оценуваат со 3 до 5 бода. Вкупно на ваквите задачи може да се освојат најмногу околу 20 бода.

Минимален број на бодови за да се положи испитот по географија, како и распонот на бодовите за секоја од позитивните оценки (доволен - 2, добар - 3, многу добар - 4 и одличен - 5) го утврдува државниот матурски одбор, за секоја испитна сесија посебно, на предлог на Државната матурска предметна комисија по географија, по спроведувањето на испитот.

▲ Αναλυτικό πρόγραμμα για το μάθημα της Γεωγραφίας Στ' Δημοτικού (Основно Образование, Предметна Настава, Наставен план и наставни програми, Географија), Σκόπια 2001, σ. 13. Εκδόθηκε από το Υπουργείο Παιδείας της FYROM.

«Ο μαθητής θα έλθει σε επαφή με την έννοια και την περιοχή της Μακεδονίας στα εθνотικά της όρια. Θα γνωρίσει τους διαμελισμούς της Μακεδονίας και τη δημιουργία χωριστών τμημάτων, μεταξύ αυτών και της Δημοκρατίας της Μακεδονίας». Η διδασκαλία θα γίνει με τη χρήση «γεωγραφικών χαρτών (εθνотικοί χάρτες της Μακεδονίας, [...] θεματικών χαρτών με τον γεωγραφικό-ιστορικό διαμελισμό της Μακεδονίας) καθώς και «με συνομιλία με τους μαθητές για τους διαμελισμούς της Μακεδονίας, τη μετακίνηση πληθυσμού, ιδιαίτερα του μακεδονικού, με επιλεγμένα κείμενα κ.λ.π.».

17
јуни 1951 год.
Скопје

Глас на Егејците

ОРГАН НА ЗАДРУЖЕНИЕТО НА БЕГАЛЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

ПРИМЕРОК 4 ДИНАРИ

БРОЈ НА ЧЕКОВНАТА
СМЕТКА 802-9033100

Проширен пленарен состанок на Здружението на Бегалците од Егејска Македонија

За положбата на нашиот народ во Егејска Македонија Мерки за бегалците и нашите задачи

РЕФЕРАТ НА ДРУГАРОТ НАУМ ПЕЈОВ

На 10 јуни 1951 год. во Скопје на КУД "Егејска Македонија" пленарен состанок на нашето Здружение. Пленарниот состанок се одржа во просторите на Здружението, голем број квалитетни и напредни во Скопје, претставители на македонските организации и институции од Пиринец, Македонија.

На овој состанок даде својот допринос доцниот доктор Наум Пејов — претседател на Главниот одбор на Здружението поднесе реферат: "За положбата на нашиот народ во Егејска Македонија, мерки за бегалците и нашите задачи".

Другарот Пејов, објаснувајќи ја положбата на македонскиот народ од републикувањето на Македонија, дојде до заклучок дека македонските демократски организации и институции мора да работат за подобро познавање на македонскиот народ. Истото го истакна истакајќи ја македонската историја, особено неговата политичка борба во 1940—1949 година и дискриминацијата на македонците во тие години. Другарот Пејов, и заклучи дека македонците се борат за својот народен слободен живот.

Во договорот "за покровителство на Черкиските народности во Грција" склучен помеѓу Грција, Велика Британија, САД, Франција, Австралија и потпишан на 10 Јануари 1920 година во градот Севр, стои:

"Член 7а Сите грчки граѓани не можат да се користат со своите граѓански и политички права, без разлика на народност, религија или раса. Особено Грција се воздржува да стави во исполнување, во срок од три месеци после виступањето на сила на овој договор, една изборна система која ќе овозможи

СМРТ НА ФАШИЗМОТ — СЛОБОДА НА НАРОДОТ

Глас на Егејците

ОРГАН НА ЗАДРУЖЕНИЕТО НА БЕГАЛЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА

ПРИМЕРОК 2 ДИНАРИ

ВЕСНИКОТ ИЗЛЕГВА
ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

БРОЈ НА ЧЕКОВНАТА
СМЕТКА 9033100

Година претплата 48 дин.
За иностранство 3 долари

Година 1 — Број 3
1
Ноември
1950

Да се прекине со разузданиот терор над нашите браќа во Егејска Македонија и да му се признаат малцински права на нашиот народ

Теророт што го вршат грчките властодршци и разноразни напуштени терористички експедиции што кружат по нашите места под изговор "контролирање теророт", е пресметан на истребување на нашиот народ од својот дом. Во моментот кога ООН се заборува за нашата

ето време. Целата оваа кампања број од 10 септември 1950 год. е пресметана на тоа да "докаже" го донесува говорот од шефот на како во Егејска Македонија не партијата Софијанолулис во нар- постот Македонија; да ги распа- ламентот, во кој во врска со гр- ли националистичките страсти на чо- југословенските односи меѓу шовинистичките елементи, да го засили и инаку разуздан терор; да ги застраши Македонците за да не се чуе пред шовинистичкиот

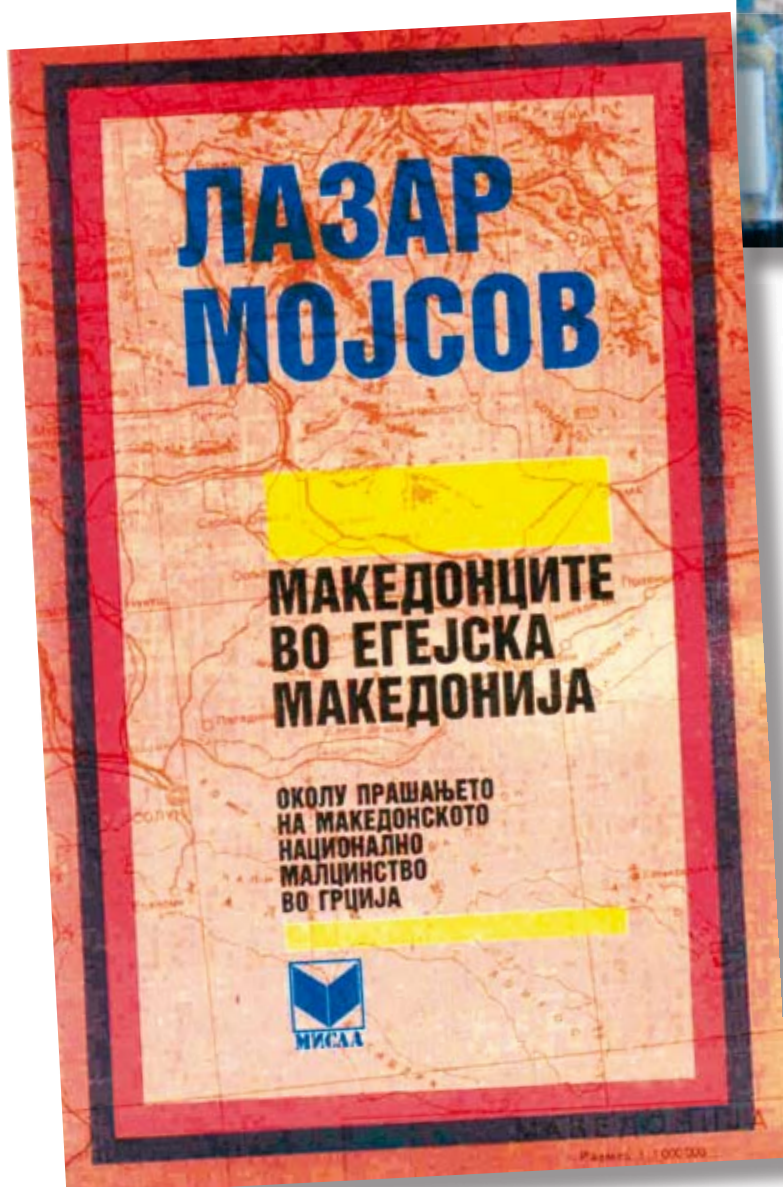
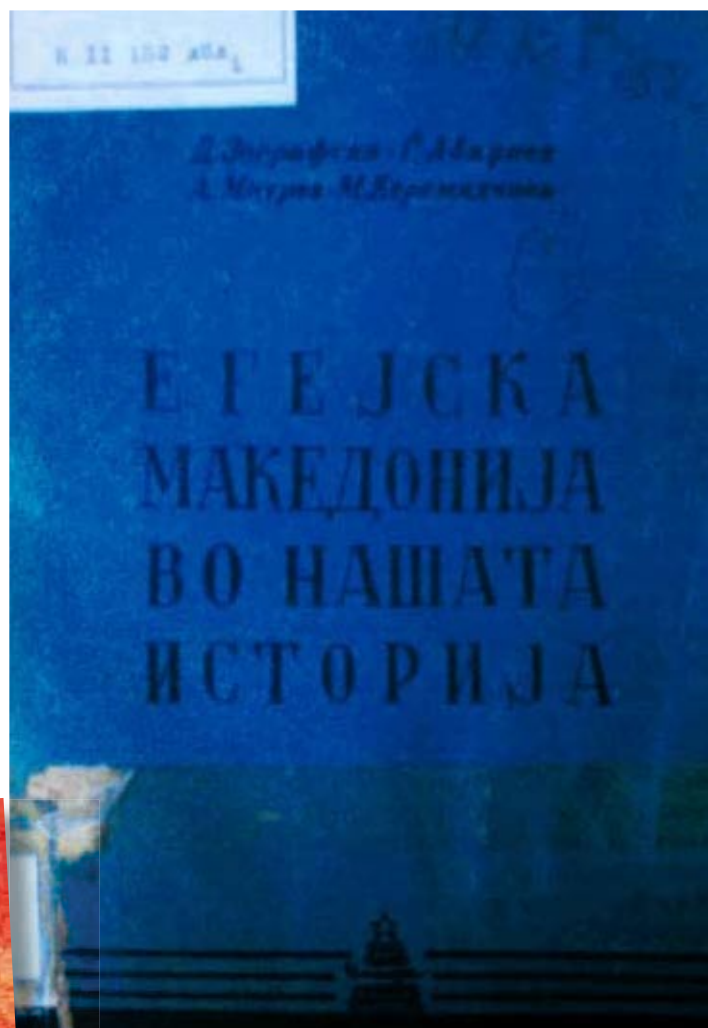
На денот на обединетите нации

"Борба" од 24 октомври ја донесе следнава статија од дру- гарот Тито:

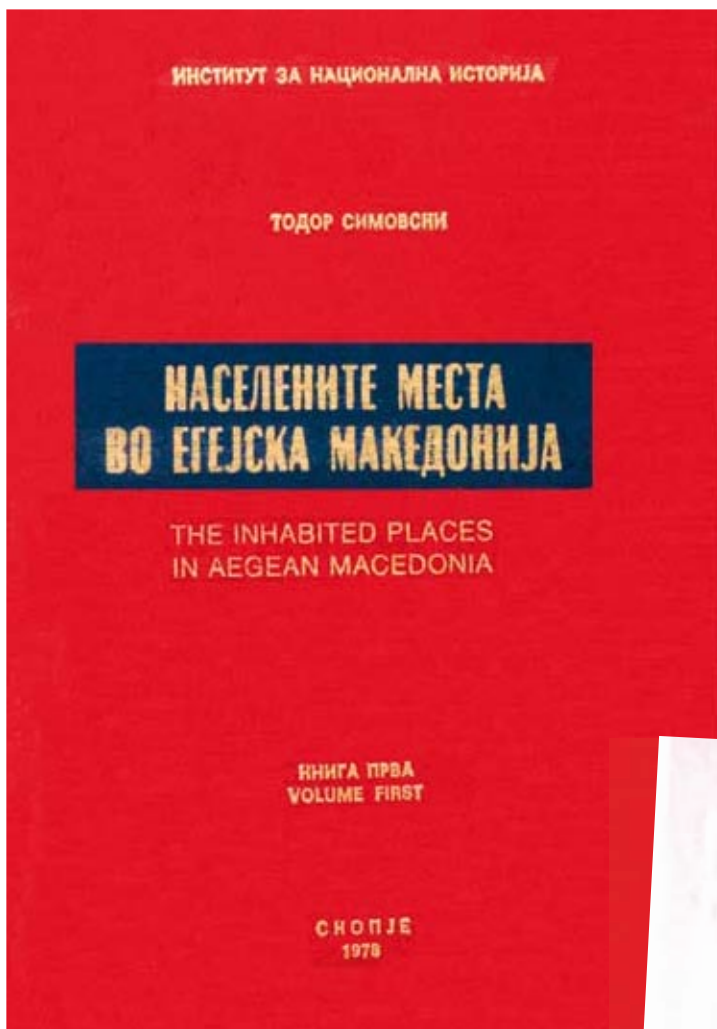
За да бидат Обединетите на- ции вистина способни да ја из- вршат таа голема мисија, потреб- но е таа организација да биде стрепи од новата, трета светска војна и за тоа бидеат на народите ма секој обид — монар од која страна да дојде тој — да се ва- ганизацијата на Обединетите на- ции. Панаѓава е дали и по кој нации ќе можат Обединетите на- ции да бидат способни да ја из- вршат таа голема мисија, потреб- но е таа организација да биде стрепи од новата, трета светска војна и за тоа бидеат на народите ма секој обид — монар од која страна да дојде тој — да се ва- ганизацијата на Обединетите на- ции. Панаѓава е дали и по кој нации ќе можат Обединетите на-

▲ Δημοσιεύματα της εφημερίδας Γлас на Егејците [Η Φωνή των Αιγιατών], 1 Νοεμβρίου 1950 και 17 Ιουνίου 1951. Στα άρθρα γίνεται λόγος για «τρομοκρατία σε βάρος των ομοεθνών τους στη Μακεδονία του Αιγαίου».

► Δ. Ζογραφски, Γ. Абациев, А. Митреб, М. Керамициев, *Егејска Македонија во нашата историја* [Η Μακεδονία του Αιγαίου στην ιστορία μας]. Εκδόθηκε το 1951 από το Ινστιτούτο Εθνικής Ιστορίας της FYROM.

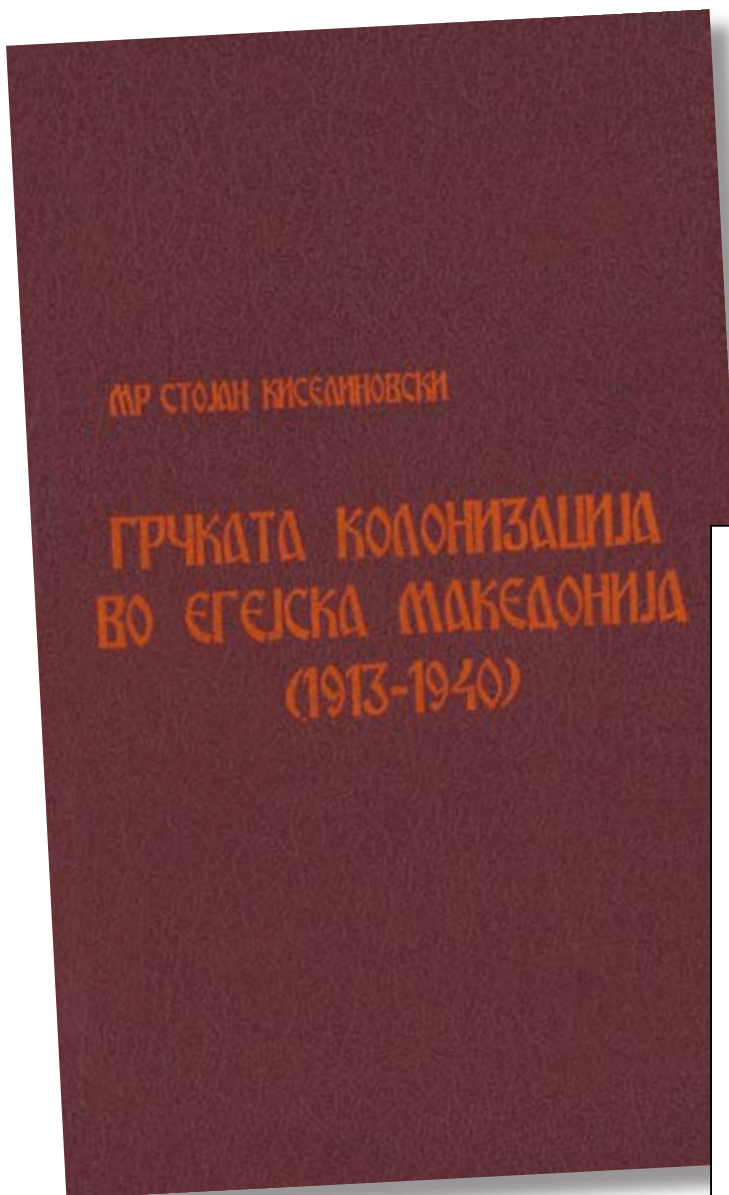
◀ Лазар Мојсов, *Македонците во Егејска Македонија. Околу прашањето на македонското национално малцинство во Грција* [Οι Μακεδόνες στη Μακεδονία του Αιγαίου. Σχετικά με το ζήτημα της μακεδονικής εθνικής μειονότητας στην Ελλάδα]. Εκδόθηκε το 1954 από το Ινστιτούτο Εθνικής Ιστορίας. Όπως αναφέρεται στο προλογικό σημείωμα της επανέκδοσης του 1989, σσ. 5-6, το βιβλίο «πετάχθηκε στα υπόγεια του Ινστιτούτου Εθνικής Ιστορίας προκειμένου να καταστραφεί και να υπερισχύσει ο νόμος της σιωπής». Σύμφωνα με τον συγγραφέα, «ο αναγνώστης θα συναντήσει απίστευτες ομοιότητες μεταξύ της εποχής και των συνθημάτων του 1953 και του 1989».

◀ Тодор Симовски, *Населените места во егејска Македонија* [Τα κατοικημένα μέρη της Μακεδονίας του Αιγαίου]. Έκδοση του Ινστιτούτου Εθνικής Ιστορίας της FYROM το 1978. Επανεκδόθηκε το 1998 από το ίδρυμα Soros Open Society και τον «Σύλλογο των παιδιών-προσφύγων από την Μακεδονία του Αιγαίου», με αφορμή την «B' Παγκόσμια Συνάντηση των παιδιών-προσφύγων» που οργανώθηκε στα Σκόπια το 1998 και η οποία χρηματοδοτήθηκε από την Κυβέρνηση της FYROM. Κεντρικός ομιλητής στην εκδήλωση ήταν ο Πρόεδρος της χώρας Κίρο Γκλιγκόρφ.

► Наум Пејов, *Македонците и граѓанската војна во Грција* [Οι Μακεδόνες και ο Εμφύλιος Πόλεμος στην Ελλάδα]. Έκδοση του Ινστιτούτου Εθνικής Ιστορίας της FYROM το 1968.

from 1913 to 1923 the most widely used language was not the Greek language, despite its status of **langue Officielle** (official language). But after the great ethnographic changes (1913—1928) the Macedonian language loses the status of the most widely used language and becomes **like the Macedonian people la langue de la minorité or la langue de famille** (family language). At the same time the Greek language from a minority language and a family language becomes the most used language in the Aegean part of Macedonia.

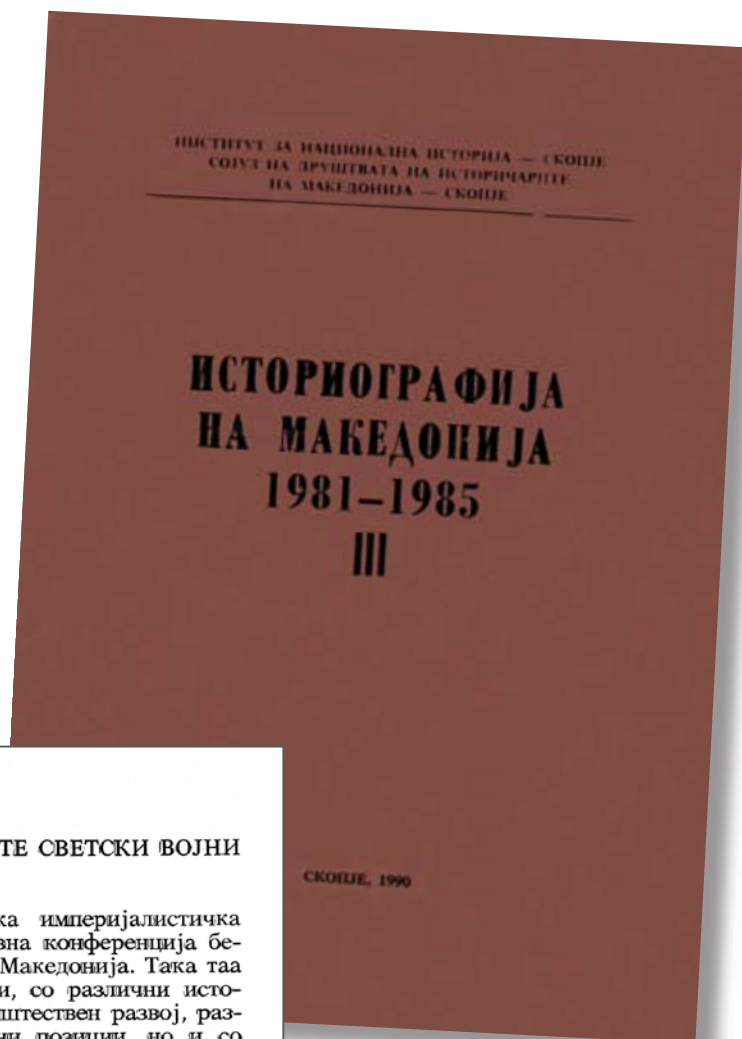
The pressure of the new ethnographic reality was so strong that the Macedonian language started losing its physical integrity. Many Greek words started to penetrate the Macedonian language (in a Macedonian form) so that the so called phenomenon of dualism appeared, which has got nothing in common with the phenomenon of bilingualism. This penetration of foreign words into Macedonian is specific and appears mainly in the nationally enslaved nations and represents a state in the transition from one mother tongue into another. This penetration of foreign words into Macedonian language was becoming stronger, but in the period from 1913 to 1949 it did not threaten yet the status of the mother tongue of the Macedonian population. For the Macedonian people the Macedonian language was still playing the role of a primary language (mother tongue). It was learnt within the family which used it naturally. The Macedonian people gradually learnt also Greek, but this language was considered as a secondary (foreign) language. New phenomena appeared after the Civil War in Greece (1946—1949). Greek reached the status of a mother tongue for a part of the Macedonian population. In this way Greek reached the level of the psyche of consciousness and the process of the formation of another consciousness started. This is the final process in the assimilation of an enslaved minority.

176

▲ Стојан Киселиновски, *Грчката колонијација во Егејска Македонија (1913-1940)* [Ελληνικός αποικισμός στη Μακεδονία του Αιγαίου]. Έκδοση του Ινστιτούτου Εθνικής Ιστορίας της FYROM το 1981. «New phenomena appeared after Civil War in Greece (1946-1949). Greek reached the status of the mother tongue for a part of the Macedonian population. In this way Greek reached the level of the psyche of consciousness and the process of the formation of another consciousness started. This is the final process in the assimilation of the enslaved minority», σ. 176.

▲ Зузана Тополињска, *Македонските дијалекти во Егејска Македонија* [Македоникоι διάλεκτοι στη Μακεδονία του Αιγαίου]. Εκδόθηκε από την Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών της FYROM.

ДЕЛ IV

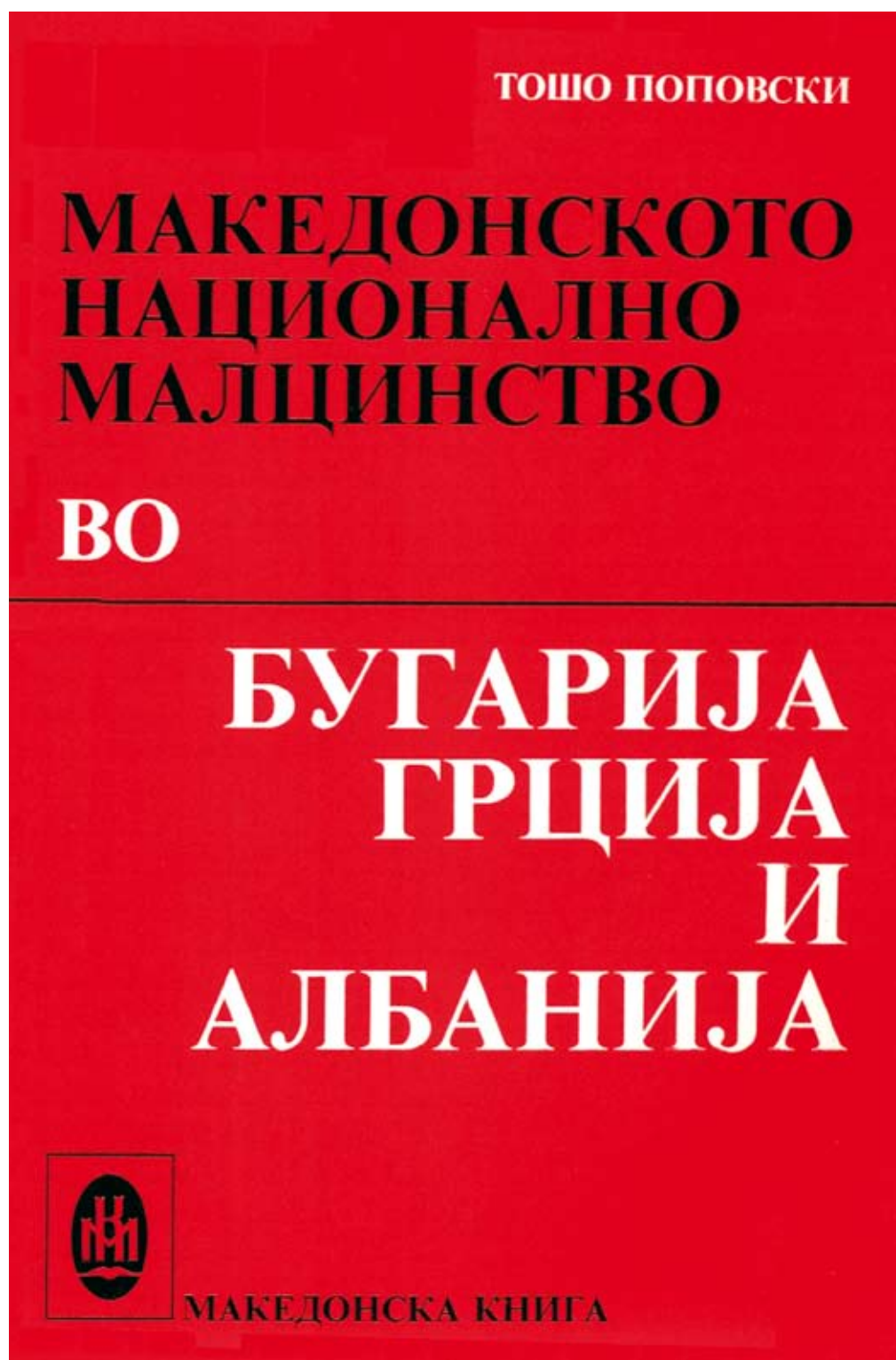
МАКЕДОНИЈА ВО ПЕРИОДОТ МЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЈНИ
(1919—1941)

По завршувањето на Првата светска империјалистичка војна и одржувањето на Париската мировна конференција беше распарчена територијалната целост на Македонија. Така таа се најде во составот на различни држави, со различни историски традиции, со различен степен на општествен развој, различен менталитет и различни меѓународни позиции, но и со еднакви империјалистички стремежи за брза и ефикасна денационализација и асимилација на македонскиот народ. Оваа поделба на македонскиот народ, кој дотогаш упорно се бореше за своја национална слобода, му нанесе голема историска неправда и го оневозможи неговиот натамошен самостоен економски, политички и национален развој. Македонскиот народ беше исправен пред нови општествено-политички прилики и единствена алтернатива за него остануваше натамошната борба, која овој пат поради новите околности, стануваше далеку посложена и потешка.

Во новонастанатата состојба на поделеност и обесправеност во составот на туѓонационални држави, македонскиот народ се вклучи во ослободителните движења во државите во кои се наоѓаше и ја продолжи својата борба против балканските поробувачи за национално и социјално ослободување. Својата слобода македонскиот народ од Вардарскиот дел на Македонија ја извојува во заедничка борба со другите југословенски народи во текот на Народноослободителната војна и социјалистичката револуција (1941—1945), кога ја создаде својата Социјалистичка република во рамките на СФРЈ. Меѓутоа, македонскиот народ во Егејскиот и Пиринскиот дел на Македонија и покрај борбите и напорите за ослободување и безбројните жртви што ги даде во таа борба, не успеа да се ослободи. Македонците од Егејскиот и Пиринскиот дел на Македонија, како и оние под Албанија, и по 1945 година останаа одделени од својата слободна матица СР Македонија.

169

▲ *Историографија на Македонија 1981-1985* [Ιστοριογραφία της Μακεδονίας 1981-1985]. Έκδοση του Ινστιτούτου Εθνικής Ιστορίας και της Ομοσπονδίας των Συλλόγων Ιστορικών των Σκοπίων, το 1990.

▲ Τοшо Поповски, *Μακεдонското национално малциство во Бугарија, Грција и Αλβанија* [Η μακεδονική εθνική μειονότητα στη Βουλγαρία, την Ελλάδα και την Αλβανία]. Εκδόθηκε από τον εκδοτικό οίκο Μακεдонска Книга το 1980.

◀ ▼ Λάζαρ Κολισέφσκι, Πτυχές του μακεδονικού ζητήματος. Εκδόθηκε το 1962 με τον τίτλο *Аспекти на македонското прашање* και στη συνέχεια μεταφράστηκε και τυπώθηκε στα ελληνικά από τον εκδοτικό οίκο των Σκοπίων *Народна Книга* το 1986.

Αυτη είναι, σύντροφοι και συντρόφισσες, σήμερα η κατάσταση του λαού μας της Μακεδονίας του Πίριν και του Αιγαίου. Αλλά εμείς δεν χάνουμε την πίστη μας στη σταθερή ενότητα του μακεδονικού λαού και την πίστη ότι ο λαός μας της Μακεδονίας του Πίριν και του Αιγαίου θα αποκτήσει τα βασικά του δημοκρατικά και εθνικά δικαιώματα.

ΟΥΤΕ ΣΤΙΓΜΗ ΔΕΝ ΠΑΨΑΜΕ ΝΑ ΦΡΟΝΤΙΖΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΥΓΑΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ*

...*Ερώτηση*: Τί είδους βοήθεια δόθηκε στους φυγάδες από τη Μακεδονία του Αιγαίου;

Απάντηση: Είναι γνωστο σε πόση δύσκολη κατάσταση βρέθηκαν τα αδέρφια μας από τη Μακεδονία του Αιγαίου, όταν το 1945 και αργότερα ως το 1949, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις πατρικές τους εστίες και χωρίς κανένα μέσο να ζητήσουν καταφύγιο στην Ομόσπονδη Λαϊκή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, για να σώσουν τη ζωή τους.

Μολονότι η χώρα μας, συνέπεια των καταστροφών του πολέμου και της σοβαρής κατάστασης που δημιουργήθηκε εξαιτίας της επιθετικής πολιτικής του συνασπισμού της Κομινφόρμ, έπρεπε και η ίδια να αντιμετωπίσει εξαιρετικά δύσκολα και σύνθετα προβλήματα, εμείς, ούτε στιγμή δεν πάσαμε να φροντίζουμε για τους φυγάδες από τη Μακεδονία του Αιγαίου, να τους δίνουμε τη μεγαλύτερη δυνατή βοήθεια και να ανακουφίσουμε τη δύσκολη κατάστασή τους.

Από το 1945 και ως το τέλος του 1952 από τα ταμεία της Ομοσπονδίας και των Δημοκρατιών χορηγήθηκαν για διάφορες ανάγκες των Μακεδόνων φυγάδων από τη Μακεδονία του Αιγαίου, περισσότερο από ένα δισεκατομμύριο και 50 εκατομμύρια δηνάρια, χωρίς να υπολογιστούν οι δαπάνες των λαϊκών συμβουλίων και η βοήθεια των

(*) Απόσπασμα της δήλωσης με την ευκαιρία της Μέρας της εξέγερσης του μακεδονικού λαού-στο περιοδικό „Μακεντόνια“, οργάνου του Κέντρου των αποδήμων από τη Μακεδονία.

μαζικών οργανώσεων. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι εκτός από τη βοήθεια αυτού του είδους, έχουν λυθεί μιά για πάντα και μια σειρά κοινωνικών προβλημάτων ενός μεγάλου μέρους Μακεδόνων φυγάδων από τη Μακεδονία του Αιγαίου με βάση τους νόμους μας. Έτσι, λόγω χάριν, όλοι οι Αιγαιώτες που πήραν μέρος στην εξέγερση του Ήλιντεν πήραν Ήλιντενική σύνταξη και αναμνηστικό μετάλλιο του Ήλιντεν⁹ οι ανάπηροι πολέμου και εργασίας (ανεξάρτητα που εργάστηκαν) πήραν σύνταξη για παιδιά που δεν έχουν γονείς είτε έχουν μόνο έναν γονιό άνοιξαν ειδικά παιδικά ιδρύματα όπου διαμένουν και μορφώνονται αυτά τα παιδιά για άλλα παιδιά, που οι γονείς τους δεν έχουν τη δυνατότητα συντήρησης, χορηγήθηκαν υποτροφίες για τα πανεπιστήμια κ.λ.π.

Το δυσκολότερο πρόβλημα, ωστόσο, ήταν το πρόβλημα των κατοικιών. Για το σκοπό αυτό η κυβέρνηση της ΣΔ της Μακεδονίας ακόμα το 1951 χορήγησε ειδική πίστωση ύψους 800 εκατομμυρίων δηνariών, με τα οποία ως τώρα οικοδομήθηκαν πάνω από 600 διαμερίσματα, εκτός δε από αυτό, το κράτος ανέγειρε γύρω στα 400 διαμερίσματα, στα οποία σήμερα κατοικούν αποκλειστικά οικογένειες Μακεδόνων από τη Μακεδονία του Αιγαίου.

Αλλά δεν είναι μόνο το ζήτημα της οικονομικής αποκατάστασης των Μακεδόνων από τη Μακεδονία του Αιγαίου. Υπάρχουν μιά σειρά άλλα προβλήματα, όπως είναι εκείνα των οικογενειών τους και των παιδιών τους που είναι σκορπισμένοι σε διάφορες χώρες. Η κυβέρνησή μας δεν έβγαλε ποτέ από την ημερήσια διάταξη το πρόβλημα αυτό και τα άλλα ζητήματα, αλλά πολλές φορές δεν μπόρεσε να τα λύσει από αιτίες που δεν εξαρτώνται από μιάς. Σχετικά μ' αυτό ήθελα να υπενθυμίσω τη δήλωση που έκανα στις 29 Απριλίου 1952 στη Λαϊκή βουλή σχετικά με τη θέση μας για τους φυγάδες από τη Μακεδονία του Αιγαίου και για τη λύση των προβλημάτων τους.

**Η ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΟ ΕΠΙΣΤΕΓΑΣΜΑ
ΤΟΥ ΜΑΚΡΑΙΩΝΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΟΥ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ***

Ερώτηση: Που οδηγεί η σημερινή καμπάνια των καθοδηγητών του Βουλγαρικού ΚΚ εναντίον της εθνικής οντότητας του μακεδονικού λαού και εναντίον της ΛΔ της Μακεδονίας;

Απάντηση: Δεδομένου ότι, ως σοσιαλιστική Γιουγκοσλαβία, πραγματοποιήσαμε εθνική ισοτιμία των λαών μας, δηλαδή ενσωματώσαμε την ισοτιμία αυτή σε μιά από τις βασικές προϋποθέσεις της οικοδόμησης και ανάπτυξης του σοσιαλισμού, δεν είναι καθόλου παράξενο που οι προσπάθειες για το φραϊνάρισμα της ελεύθερης εξέλιξης των σοσιαλιστικών δυνάμεων στη χώρα μας καταλήγουν και με δραστηριότητες εναντίον της Γιουγκοσλαβίας ως κοινότητας ελεύθερων λαών, δηλαδή και αρχίζουν με διάφορες μηχανογραφίες κατά της ενότητας και της αδερφοσύνης που αποτελεί και τη βάση της. Σ' αυτό, βέβαια, πρωτοπορούν εκείνες οι δυνάμεις που έχουν και ορισμένους ιδιαίτερους σκοπούς και συμφέροντα στη γενική παγώνα. Τους παρασημασμένους στόχους των επιθέσεων της σημερινής καθοδήγησης της Βουλγαρίας εναντίον του μακεδονικού έθνους και της ΛΔ της Μακεδονίας, εναντίον της πολιτικής της Ένωσης κομμουνιστών της Γιουγκοσλαβίας στη λύση του εθνικού ζητήματος, πρέπει οπωσδήποτε να τους αναζητήσει κανείς στις μεγα-

* Απόσπασμα από τη συνομιλία με τους συντάκτες της εφ. „Νόβα Μακεδόνια“ στις 9 Οκτωβρίου 1958, που δημοσιεύτηκε στη „Νόβα Μακεδόνια“, αριθ. φύλλου 4417 της 11 και 12 Οκτωβρίου 1958.

**Η ΜΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ
ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ
ΕΔΙΝΕ ΠΑΝΤΑ ΑΦΟΡΜΗ ΓΙΑ ΣΚΕΥΩΡΙΕΣ
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΩΝ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ***

Θέλω άλλη μιά φορά να υπογραμμίσω ότι το ενδι-αφέρον του μακεδονικού λαού για την ανάπτυξη μιάς ολόπλευρης συνεργασίας μεταξύ των βαλκανικών λαών, δεν είναι μικρότερο από εκείνο οποιουδήποτε άλλου γειτονικού λαού. Εκτός από τα άλλα, το τμήμα αυτό της Γιουγκοσλαβίας συνορεύει με τρεις χώρες και ο λαός μας κατανοεί βαθιά τη σημασία της προσφοράς του στην προσέγγιση των γιουγκοσλαβικών λαών με τους λαούς των γειτονικών χωρών. Γι' αυτό ακριβώς η κοινή μας γνώμη πάντα υπογραμμίζει ιδιαίτερα, τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί μεταξύ της Γιουγκοσλαβίας από τη μιά και της Ελλάδας και Βουλγαρίας από την άλλη μεριά. Υπογράφηκαν συμφωνίες και συμβάσεις για τη διεύρυνση των τακτικών εμπορικών ανταλλαγών, για οικονομική, τεχνική και πολιτιστική συνεργασία, για τη ρύθμιση μιάς σειράς κτηματικών, υδροοικονομικών και άλλων ζητημάτων, με την Ελλάδα ακόμα και για την ανάπτυξη του μικροεμπορίου στις παραμεθόριες περιοχές και την ανανέωση του καθ-εστώτος διπλοϊδιοκτησίας. Αυτό ανοίγει δυνατότητες για την ανάπτυξη της συνεργασίας στη βάση των αμοιβαίων συμφερόντων.

* Από την εισήγηση στο 5^ο Συνέδριο της Σοσιαλιστικής Ένωσης του εργαζόμενου λαού της Μακεδονίας, που έγινε στις 5-7 Οκτωβρίου 1960.

Επίσης η κοινή μας γνώμη έλαβε υπ' όψη σοβαρά τη δήλωση του πρωθυπουργού της Βουλγαρίας το Μάρτη του τρέχοντος έτους, ότι ωρίμασαν οι ανάγκες για αποφασιστικές αλλαγές στην ατμόσφαιρα των Βαλκανίων και ότι για την πραγματοποίηση μιάς πλατιάς διαβαλκανικής συνεργασίας πρέπει να γίνουν περισσότερες συναντήσεις, άμεσες συνομιλίες και διαπραγματεύσεις και να επιτευχθούν συγκεκριμένες συμφωνίες. Εμείς θα θέλαμε, στο πνεύμα αυτής της δήλωσης, να δούμε περισσότερες πραγματικές προσπάθειες για τη διεύρυνση της βάσης της αμοιβαίας μας συνεργασίας, γιατί οι σχέσεις μεταξύ των δύο σοσιαλιστικών μας χωρών θα συμβάλλουν πολύ και για την ευρύτερη συνεργασία στα Βαλκάνια. Γι' αυτό θέλω ιδιαίτερα να υπογραμμίσω ότι στις προσπάθειες για τη δημιουργία ατμόσφαιρας εμπιστοσύνης και συνεργασίας, για την οποία τώρα συνηγορούν και οι Βούλγαροι καθοδηγητές, δεν μπορούμε να είμαστε ικανοποιημένοι μόνο με μερικές παραμεθόριες συναντήσεις του πληθυσμού, συνεργασία την οποία συνήθιζαν να έχουν και τα πρώτα καθεστώτα της Γιουγκοσλαβίας και της Βουλγαρίας, κάτω από την πίεση του λαού από τις δύο μεριές των συνόρων. Θεωρούμε ότι στις σημερινές συνθήκες πρέπει με πλήρη ευθύνη να μπει το ζήτημα της ανάπτυξης τέτοιας συνεργασίας που τον καιρό της είχε προγραμματιστεί από τους πύο υπεύθυνους Βούλγαρους και Γιουγκοσλάβους καθοδηγητές, να επιστημόνουμε και απομακρύνουμε όλα τα εμπόδια που στέκουν στο δρόμο της ανάπτυξης μιάς τέτοιας συνεργασίας, να αρχίσουμε τη διεύρυνση των μορφών της συνεργασίας διαμέσου της ανάπτυξης του μικροεμπορίου στις παραμεθόριες περιοχές, να δημιουργηθούν στενότεροι δεσμοί μεταξύ της νεολαίας και των εργαζομένων γενικότερα, διαμέσου της ανάπτυξης της πολιτιστικής συνεργασίας, του τουρισμού κ.λ.π. Οι συνθήκες για μιά τέτοια συνεργασία υπάρχουν και σε ό,τι αφορά εμάς, εμείς και τώρα όπως και κατά το παρελθόν, θα δόσουμε τη συμβολή μας προς την κατεύθυνση αυτή. Είναι βέβαια γνωστό ότι αυτό δεν εξαρτάται μόνο από την καλή μας θέληση.

Στάθηκαν στα ζητήματα αυτά, διότι ορισμένα φαινόμενα στην πρακτική των γειτονικών χωρών δεν συμπίπτουν με την πολιτική που διακηρύττουν. Οι ομιλίες ορισμένων καθοδηγητών, καθώς και τα δημοσιεύματα μέρους του τύπου στις χώρες αυτές, συχνά είναι πολύ προσβλητικά για

248

το δικό μας, το μακεδονικό λαό, όχι μόνο ως προσπάθεια αγνόησης της εθνικής του οντότητας, της εθνικής του αυτοτέλειας, αλλά και ως άμεση προσπάθεια για την παρεμπόδιση της αυτοτελούς εθνικής του ανάπτυξης. Τα φαινόμενα αυτά στην πρακτική των γειτονικών χωρών, σας είναι γνωστά και γι' αυτό δεν έχω σκοπό εδώ να σταθώ πλατύτερα, πολύ περισσότερο που γι' αυτά μίλησα ευρύτερα στο Τρίτο Συνέδριο της Ένωσης κομμουνιστών της Μακεδονίας. Παρόλα αυτά όμως, είμαι υποχρεωμένος να πω κάτι σχετικά μ' αυτό, γιατί είμαστε μάρτυρες μιάς προσπάθειας να αξιοποιηθεί η αντικειμενική κατάσταση κατακερματισμού του μακεδονικού λαού, όχι μόνο κατά του μακεδονικού λαού, αλλά και κατά των ζωτικών συμφερόντων των βαλκανικών λαών στο σύνολό τους.

Γνωρίζουμε ότι υπάρχουν ακόμα πολιτικοί κύκλοι και κοινωνικές δυνάμεις, όπως στα Βαλκάνια, έτσι και πέρα από αυτά, που δεν μπορούν να συμβιβαστούν με τις αλλαγές που πραγματοποιήσαν στη ζωή τους ορισμένοι λαοί, μεταξύ τους δε και ο μακεδονικός λαός. Οι κύκλοι αυτοί δεν θέλουν να καταλάβουν ότι είναι ανήμποροι να αντισταθούν στην ιστορική εξέλιξη και ζούν με αυταπάτες ότι οι βαλκανικές σχέσεις μπορούν να οικοδομούνται πάνω στα παλιά συμφέροντα της καταπίεσης, στις παλιές αντιλήψεις και βλέψεις. Γι' αυτό και δεν ήταν περιεργο που διαμέσου των χροακοποιημένων φιλοφασιστικών υπολειμμάτων κάποιας Μακεδονικής πολιτικής οργάνωσης⁹¹ στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, αποπειράθηκαν να „θέσουν“ εκ νέου το μακεδονικό ζήτημα, πάνω σε βάση, που θα τους έδινε τη δυνατότητα να κόβουν και ράβουν την ιστορία των Βαλκανίων σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Όπως σχεδόν κάθε χρόνο έτσι και φέτος, τα φιλοφασιστικά αυτά στοιχεία βγήκαν με υπόμημα και πρόταση στα Ηνωμένα έθνη για „την απελευθέρωση των Βουλγάρων της Μακεδονίας“ από το κομμουνιστικό καθεστώς και από την ελληνική αφομοίωση, για τη δημιουργία „ενωμένης και ελεύθερης Μακεδονίας ως προτεκτοράτου του Συμβουλίου ασφαλείας“.

Ασφαλώς, δεν θα επιστούσα την προσοχή σας στις ενέργειες μιάς φιλοφασιστικής οργάνωσης, η οποία για κανέναν πλέον δεν παριστάνει τίποτε και η οποία κάθε χρόνο υποβάλλει κάποια υπομήματα στα Ηνωμένα έθνη, που πάνε στον κάλαθο των αχρήστων, εάν η δραστηριότητα μιάς μερίδας της ελληνικής και της βουλγαρικής κοινής

249

γνώμης σχετικά με το μακεδονικό ζήτημα, δεν αποτελούσε συνέχεια της ολοφάνερης αυτής προδοκότητας.

Ένα μέρος του ελληνικού τύπου απασχολώντας την κοινή γνώμη της χώρας του με το πρόβλημα αυτό, συμπιέρεται απέναντι στη Γιουγκοσλαβία αν όχι χειρότερα, τουλάχιστο κατά τον πιο αναξιοπρεπή τρόπο. Στις εποικοδομητικές προσπάθειες της χώρας μας για δημοκρατική διαπραγμάτευση και λύση του μακεδονικού ζητήματος, δεν μπορούσαν ποτέ να βρουν βάση ή υποστήριξη, οποιαδήποτε προσωρινά φαινόμενα κατάχρησης του ζητήματος αυτού από διάφορες σκοτεινές δυνάμεις κατά των σχέσεων και της συνεργασίας στα Βαλκάνια. Όπως είναι γνωστό εμείς αντιταχθήκαμε στις παρόμοιες απόπειρες, όταν το πρόβλημα της Κύπρου περνούσε κρίση, να χρησιμοποιείται το μακεδονικό ζήτημα κατά του δικαίου αγώνα του κυπριακού λαού για την ελευθερία του.

Σήμερα βλέπουμε να σερβίρεται στην ελληνική κοινή γνώμη, ότι η δραστηριότητα αυτών των φιλοφασιστικών στοιχείων στις ΗΠΑ ενθαρρύνεται και από τους „Τιτοϊκούς Σλαβο-Μακεδόνες“. Ορισμένες ελληνικές εφημερίδες, αμέσως έστρεψαν τη δραστηριότητά τους κατά της εθνικής αυτοτέλειας του μακεδονικού λαού και έσπευσαν να ζητήσουν υποστήριξη γι' αυτό και από τη Βουλγαρία. Ο πρόεδρος της βουλγαρικής κυβέρνησης Αντόν Γιούκοφ έκανε δήλωση για τον ελληνικό τύπο, στην οποία είπε ότι σε σχέση με το μακεδονικό ζήτημα, η ελληνική κοινή γνώμη πρέπει να καθοδηγείται από εκείνα που δηλώνουν τα πιο υπεύθυνα πρόσωπα και όχι κάποιες επιτροπές με τις οποίες αυτοί δεν έχουν τίποτε το κοινό. Ο πρόεδρος της βουλγαρικής επιτροπής βαλκανικής συνεργασίας, ακαδημαϊκός Σάββα Γκάνοφσκι επίσης καταλάστηκε να „καθησυχάσει“ την ελληνική κοινή γνώμη με τη δήλωση ότι τώρα δεν είναι καιρός για τη λύση του μακεδονικού, και ότι „κάποτε“ το ζήτημα αυτό θα το λύσουν οι ενδιαφερόμενοι βαλκανικοί λαοί.

Γίνεται ολοφάνερο ότι εκμεταλλεύτηκε μιά φιλοφασιστική ενέργεια για να παρουσιαστούν φαινομενικά δύο διαφορετικές απαντήσεις στο μακεδονικό ζήτημα. Αλλά μήπως δεν αποτελεί ιστορικό γεγονός ότι η δραστηριότητα των ανοιχτών και κρυφών εχθρών του βαλκανικού λαού έγινε δυνατή ακριβώς χάρη στην κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα η εθνική μας μειονότητα στη Βουλγαρία

250

και την Ελλάδα; Μήπως δεν αποτελεί ιστορικό γεγονός, ότι η μη αναγνώριση της μακεδονικής μειονότητας στις γειτονικές χώρες, έδινε πάντα αφορμή στις διάφορες σκοτεινές δυνάμεις να συμπλέκουν τα συμφέροντά τους κατά των συμφερόντων των βαλκανικών λαών; Το να μην συνειδητοποιήσει κανείς το γεγονός αυτό, θα σημανε να δίνει υποστήριξη και δυνατότητα δράσης σε όλους εκείνους που και στο παρελθόν, έτσι όπως και σήμερα, θέλουν και πάλι να δημιουργήσουν από το μακεδονικό ζήτημα εμπόδιο στις προσπάθειες να προχωρήσουμε με νέο πνεύμα στη δημιουργία ατμόσφαιρας εμπιστοσύνης και συνεργασίας στα Βαλκάνια.

Και τούτο, ακόμα περισσότερο, που οι πιο διακεκριμένοι αντιπρόσωποι των γειτονικών λαών, δεν διαμφισβητούσαν την ύπαρξη της μακεδονικής μειονότητας στις χώρες αυτές και μάλιστα υπέδειξαν σαφώς στην ανάγκη της λύσης του ζητήματος στο πνεύμα των διεθνών κανόνων και συνθηκών, προς το συμφέρον, πριν απ' όλα, της δημοκρατικής κοινής γνώμης αυτών των χωρών.

Γι' αυτό και σήμερα ηγούν παράξενα τα δημοσιεύματα ορισμένων ελληνικών εφημερίδων, ότι η Ελλάδα δεν έχει καμιά διεθνή υποχρέωση απέναντι στον πληθυσμό αυτό, τη στιγμή που είναι γνωστό ότι υπάρχει η Συνθήκη των Σεβρών του 1920, στην οποία διευκρινίζονται επακριβώς όλες οι υποχρεώσεις της Ελλάδας απέναντι στους Μακεδόνες της Μακεδονίας του Αιγαίου, ή γιά παράδειγμα ο ρόλος του μεγάλου Ελ. Βενιζέλου, όπως τον αποκαλούν οι Έλληνες, ο οποίος δήλωνε δημόσια ότι „το ζήτημα της μακεδονικής μειονότητας θα διευθετηθεί“ και ότι θα είναι ο πρώτος στην Ελλάδα που θα καταλασστεί με το άνοιγμα μακεδονικών σχολείων.⁹²

Περίεργα ηχεί και η δήλωση του Γκάνοφσκι ότι „κάποτε“ οι ενδιαφερόμενοι βαλκανικοί λαοί θα λύσουν το μακεδονικό ζήτημα (την ύπαρξη, δηλαδή, του οποίου, δεν την αρνείται), ενώ ταυτόχρονα δεν αντιμετωπίζεται η κατάσταση στην οποία βρίσκεται η μακεδονική εθνική μειονότητα στη Βουλγαρία, και στο όνομα αυτού του „κάποτε“, να της δοθεί η δυνατότητα της ανεμπόδιστης εθνικής ανάπτυξης.

Είναι μάταιο σήμερα να ζητεί κανείς από το λαό μας να συμφωνήσει ότι δεν υπάρχουν μακεδονικές μειονότητες στις γειτονικές χώρες, να συμβιβαστεί με τη στέρηση των

251

εθνικών και ανθρώπινων δικαιωμάτων τους, με λίγα λόγια να απαρνηθεί τον εαυτό του, την ιστορία του και το μέλλον του. Η πραγματοποίηση των εθνικών και δημοκρατικών δικαιωμάτων των μειονοτήτων είναι εθνικό συμφέρον, που κανένας καλοπροαίρετος άνθρωπος στον κόσμο δεν μπορεί να το αμφισβητήσει στο λαό μας. Σήμερα περισσότερο από οπουδήποτε αλλού στο βουλγαρικό πολιτικό περιβάλλον, δεν πρέπει να ξεχνιέται το γεγονός ότι η Μακεδονία στη διάρκεια όλης της ιστορίας της βρίσκονταν σε συνεχή και ολόπλευρη σύγκρουση με τις φιλοδοξίες του μεγαλοβουλγαρικού ηγεμονισμού, ότι υπόφερε τέσσερα χρόνια βουλγαρική φασιστική κατοχή, στη διάρκεια της οποίας διεξήγαγε αιματηρό αγώνα όχι μόνο κατά του φασισμού, αλλά πρώτα και κύρια, και για την εθνική της επιβίωση και ελευθερία. Ταυτόχρονα είναι αδύνατο να ξεχαστεί το γεγονός ότι στα πρώτα χρόνια της νέας Βουλγαρίας, οι βουλγαρικές σοσιαλιστικές δυνάμεις έδιναν σκληρή μάχη κατά της βουλγαρικής αντίδρασης ακριβώς για το ζήτημα του μεγαλοβουλγαρικού σοβινισμού ως προς τη Μακεδονία. Εξ άλλου, το μεγαλείο του αείμνηστου Δημητρώφ συνίσταται στο ότι αυτός κατανόησε τη σημασία που έχει η υλοποίηση των εθνικών δικαιωμάτων του μακεδονικού λαού, όχι μόνο για τους Μακεδόνες, αλλά πριν απ' όλα για την απελευθέρωση του βουλγαρικού λαού από την πίεση του μεγαλοβουλγαρικού σοβινισμού και γενικά για την ανάπτυξη των νέων σχέσεων στα Βαλκάνια.

Εμείς θεωρούμε ότι τα διδάγματα που για το βουλγαρικό λαό έβγαλε ο Δημητρώφ, ισχύουν και σήμερα.

Στις γειτονικές χώρες επίσης υπογραμμίζεται η σύνδεση και η σημασία του μακεδονικού ζητήματος για την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων λαών στα Βαλκάνια. Όμως αυτό έρχεται ως απαίτηση να δηλώσει η Γιουγκοσλαβία, στο όνομα της φιλίας, ότι γι' αυτήν δεν υπάρχει, όχι μόνο κάποιο άλλο μακεδονικό ζήτημα, αλλά και γενικά μακεδονικό ζήτημα οποιασδήποτε μορφής, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν Μακεδόνες ούτε στη Γιουγκοσλαβία, πόσο μάλλον στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία. Η απάρνηση του ζητήματος αυτού από την πλευρά της Γιουγκοσλαβίας, υποδεικνύεται ως όρος για πλήρη εμπιστοσύνη και πλατιά αμοιβαία συνεργασία. Αυτό θα ήταν ουσιαστικά, πλήρης συμβιβασμός με τη στέρηση

των δικαιωμάτων και την αφομοίωση της μακεδονικής μειονότητας.

Κανείς δεν μπορεί να ζητάει από τη χώρα μας γενικά να αγνοήσει το υπάρχον μακεδονικό ζήτημα και να μην υπερασπίζεται τα συμφέροντα των λαών της, πάνω στη βάση των ιδίων εκείνων αρχών της πολιτικής της, βάσει των οποίων υποστήριξε και υπερασπίζονταν τα εθνικά δικαιώματα των Κυπρίων, ή γενικά τα δικαιώματα των εθνοτήτων σε όλο τον κόσμο. Η χώρα μας έπραττε και πράττει αυτό όπως λόγω της αφοσίωσής της προς εκείνες τις κατακτήσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων, που ήδη ολόκληρος ο σύγχρονος κόσμος τις σέβεται όλο και περισσότερο, έτσι και λόγω της σημασίας αυτών των προβλημάτων για την ειρήνη και τη συνεργασία μεταξύ των λαών. Παραμένοντας συνεπής στις αρχές αυτές, η χώρα μας δεν μπορεί να αποδεχθεί οποιοσδήποτε καχυποψίες ως προς την ευθύτητα και την ειλικρίνεια των προσπαθειών, που καταβάλλει προς την κατεύθυνση αυτή, ούτε μπορεί να αποδεχθεί τις κατηγορίες ότι με τις θέσεις της προκαλεί εσωτερικές δυσκολίες στις γειτονικές χώρες και δυσκολίες στις σχέσεις μεταξύ της χώρας μας και των χωρών αυτών.

Όχι μόνο η Γιουγκοσλαβική, αλλά και η ευρύτερη εμπειρία στον κόσμο απόδειξε ότι η δημοκρατική λύση του ζητήματος των μειονοτήτων, σύμφωνα με τα δικαιώματα των εθνοτήτων, μπορεί μόνο να συμβάλει για την εσωτερική σταθερότητα μιάς χώρας. Αυτό δεν απείλησε έως τώρα την κυριαρχία καμιάς χώρας, απεναντίας, ανακουφίζονταν και παραμερίζονταν κατά τον πιο κατάλληλο τρόπο οι αιτίες της συνεχούς ανησυχίας της κοινής γνώμης που προέκυπταν από τον αποκλεισμό και τη στέρηση των πολιτών των μειονοτήτων, να απολαμβάνουν ίσα εθνικά και δημοκρατικά δικαιώματα με τους λαούς των χωρών αυτών. Παρόμοια λύση του ζητήματος των μειονοτήτων όχι μόνο που συμβάλλει στη γενική ενισχυση των δημοκρατικών θεσμών που οικοδομήθηκαν στην ανάπτυξη των λαών, αλλά αναμφισβήτητα έχει θετική επίδραση στην ανάπτυξη των σχέσεων και της συνεργασίας μεταξύ των λαών που άμεσα ενδιαφέρονται για το πρόβλημα των μειονοτήτων. Είναι αρκετό να υπενθυμίσω μόνο πόσο πλατιά και έντονα αναπτύχθηκαν οι σχέσεις και η συνεργασία μεταξύ της Γιουγκοσλαβίας και της Ιταλίας γενικά και ειδικότερα στις παραμεθόριες περιοχές.

Σήμερα σπάνια μπορεί να αποπροσανατολισθεί κανείς στον κόσμο με ισχυρισμούς ότι δήθεν η Γιουγκοσλαβία εισάγει το μακεδονικό ζήτημα είτε στην Ελλάδα είτε στη Βουλγαρία. Στην ουσία, η αφομοιωτική πολιτική εναντίον των Μακεδόνων, διεξάγει επί δεκαετίες ανεπιτυχή αγώνα εναντίον της αντίστασής τους και του αγώνα τους για υλοποίηση των εθνικών δικαιωμάτων. Την ύπαρξή τους εκεί δεν την επινόησε κανείς απ' έξω. Γι' αυτό σήμερα αν κανείς από 'κει θέλει να επιρρίψει στη Γιουγκοσλαβία οποιαδήποτε ευθύνη για τα αποτελέσματα και τις συνέπειες της πολιτικής, που εφαρμόζεται στις χώρες αυτές, απέναντι στη μακεδονική μειονότητα, τότε αυτό αποτελεί μόνο απόπειρα πίεσης πάνω στη χώρα μας.

Η ύπαρξη της ΛΔ της Μακεδονίας οπωσδήποτε επηρεάζει και αντικειμενικά προσδίδει μεγαλύτερο βάρος στο μακεδονικό ζήτημα γενικά. Και αντί, το ιστορικό αυτό γεγονός, γεννημένο, μπορεί να πεί κανείς, από τη χρεωκοπία της έως τότε αιώνιας πολιτικής της παραγνώρισης και στέρησης των δικαιωμάτων του μακεδονικού λαού, να εκτιμηθεί σωστά με όλη τη σημασία του και να κατανοηθεί ότι η συνέχιση της πολιτικής αυτής δεν έχει προοπτική, γίνεται ακριβώς το αντίθετο. Ουσιαστικά, οι γείτονές μας αντιλαμβάνονται την ύπαρξη της ΛΔ της Μακεδονίας ως αφορμή ακόμα και για ανάμειξη στο εσωτερικό σύστημα της Γιουγκοσλαβίας, για μια συνεχή δραστηριότητα στην καμπάνια αμφισβήτησης της μακεδονικής εθνότητας και γλώσσας, με σκοπό να διατηρηθούν οι συθέμελα χρεωκοπημένες θέσεις της καταλιεστικής, αντιμακεδονικής πολιτικής. Σε αντίθεση με αυτό, η ελευθερία και κρατική υπόσταση του μακεδονικού λαού που πραγματοποιήθηκε, προκαλούν και υποκινούν όλο και μεγαλύτερο θετικό ενδιαφέρον στον κόσμο για το μακεδονικό ζήτημα, για την ανάπτυξη της μακεδονικής εθνικής κουλτούρας και γλώσσας, όπως και το γεγονός ότι σήμερα εμφανίζονται επιστημονικά έργα στον κόσμο για τη μακεδονική γλώσσα και ότι και ο Ραδιοφωνικός σταθμός της Μόσχας και της Σόφιας αποτείνονται στους Μακεδόνες σ' αυτή τη γλώσσα.

Από την άλλη μεριά, για την κοινή γνώμη της χώρας μας, είναι δύσκολο να κατανοήσει το γεγονός ότι μιά σοσιαλιστική χώρα, που στην πολιτική της καθοδηγείται από τα συμφέροντα και την ιδεολογία της εργατικής τάξης, από τις αρχές της εθνικής ισοτιμίας και ελευθερίας όλων των

εθνοτήτων, δεν είναι σε θέση να κάνει στην πράξη, για τη μακεδονική μειονότητα, ούτε τόσο όσο έκανε η Ιταλία για τη σλοβενική μειονότητα. Αντίθετα, η επίσημη πολιτική της Βουλγαρίας δείχνει τάσεις να κρατήσει ως θεμέλιο λίθο της μακεδονικής της πολιτικής, τη στέρησης των δικαιωμάτων, την απεθνοποίηση και την αφομοίωση των Μακεδόνων του Πίριν και την κατά καιρούς καμπάνια εναντίον της ΛΔ της Μακεδονίας, διότι δήθεν αυτή δημιουργήθηκε από την πλευρά της Γιουγκοσλαβικής πολιτικής στο όνομα κάποιου μεγαλοσέρβικου προσανατολισμού.

Όλα αυτά τα φαινόμενα στην πρακτική των γειτονικών χωρών, επιδρούν οπωσδήποτε αρνητικά στην ανάπτυξη και τη συνεργασία μεταξύ των βαλκανικών λαών. Αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη εάν πραγματικά υπάρχει η επιθυμία για ειλικρινή και φιλική συνεργασία και αν πραγματικά υπάρχει φιλοδοξία να απομακρυνθούν όλα τα εμπόδια για νέες σχέσεις στα Βαλκάνια.

Εμείς, όπως είναι γνωστό, συνεχώς επιμένουμε στην πρακτική δημιουργία των νέων σχέσεων στα Βαλκάνια.

**Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΞΙΩΣΗ ΤΗΣ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΕΝΙΣΧΥΕΙ ΤΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΤΟΥ
ΚΑΘΕ ΜΑΚΕΔΟΝΑ ΟΤΙ ΑΝΗΚΕΙ ΣΕ ΑΥΤΟ
ΤΟ ΕΘΝΟΣ, ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ
ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΟΥ***

Η εξασφάλιση της ανεξαρτησίας μας και της εδαφικής ακεραιότητας ήταν πάντα και παραμένει μόνιμο καθήκον μας. Όπως την εποχή του πολέμου, έτσι και σήμερα, αντιμετωπίζουμε την προπαγανδιστική και άλλη δραστηριότητα των εχθρικών δυνάμεων και της αντίδρασης εναντίον της χώρας μας, του αυτοδιαχειριστικού σοσιαλιστικού συστήματός της, εναντίον της ανεξαρτησίας μας, της ανεξάρτητης εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής μας. Γι' αυτό και η πραγματοποίηση της ενότητας για την οποία σήμερα παλεύει η Ένωση κομμουνιστών, αποτελεί όχι μόνο ανάγκη της σημερινής μας ανάπτυξης, αλλά συνάμα και της άμυνας της ανεξαρτησίας μας και της εδαφικής ακεραιότητας.

Η χώρα μας ανέκαθεν έδινε μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη των φιλικών σχέσεων με όλους τους λαούς, ειδικότερα δε με τους γειτόνους. Στα τριάντα αυτά χρόνια αποδείξαμε πολλές φορές ότι είμαστε υπέρ της συνεργασίας με όλες τις περιοχές, υπέρ των ανοιχτών συνόρων και της ελεύθερης επικοινωνίας μεταξύ των λαών, υπέρ της οικονομικής, πολιτιστικής συνεργασίας κ.λ.π. γιατί αυτό δυναμώνει την αμοιβαία εμπιστοσύνη και δημιουργεί

* Απόσπασμα από το λόγο που εκφώνησε στις 11 Οκτωβρίου 1973 στη συγκέντρωση του Κίτσεβου.

257

συνθήκες για το ξεπέρασμα των τεχνητά δημιουργημένων εμποδίων. Αυτό αποτελεί μόνιμο ενδιαφέρον όλων των Γιουγκοσλαβικών λαών, αυτό αποτελεί μόνιμο ενδιαφέρον και του μακεδονικού λαού.

Δεν μπορούμε, ωστόσο, να μην υποδείξουμε ότι και ύστερα από τριάντα χρόνια από τη δημιουργία της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας και την ολόπλευρη καταξίωση του μακεδονικού έθνους, ορισμένοι γείτονες ακόμα αμφισβητούν και την ίδια την ύπαρξή του, αναβιώνουν οι παλιές, πασιγνωστές „θεωρίες“ των αστικών τάξεων των βαλκανικών χωρών, που βρήκαν την έκφρασή τους και στη διάρκεια του πολέμου, ότι το μακεδονικό ζήτημα είναι εδαφικό και όχι εθνικό. Η άποψη αυτή σημαίνει ουσιαστικά αναβίωση των παλιών εδαφικών αξιώσεων που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα των βαλκανικών αστικών τάξεων, που στις σημερινές συνθήκες αποτελεί επίθεση κατά της εδαφικής ακεραιότητας της σοσιαλιστικής Γιουγκοσλαβίας και βάση για την αμφισβήτηση της εθνικής οντότητας και μη αναγνώρισης των εθνικών δικαιωμάτων της εθνικής μας μειονότητας. Ο Γιώργη Δημητρόφ έγκαιρα, κατήγγειλε ανοιχτά, σαφώς και δημόσια τη μεγαλοβουλγαρική πολιτική της βουλγαρικής αστικής τάξης, συνειδητοποίησε όλη τη ζημία της πολιτικής που ακολουθήθηκε την εποχή του πολέμου και διέλυσε όλα εκείνα, που αποτελούσαν υποτροπή της πολιτικής αυτής, με τις απόψεις του για τη θέση και το ρόλο της Βουλγαρίας στις νεοδημιουργημένες σχέσεις στα Βαλκάνια, υπό την έννοια αυτή και για το μακεδονικό εθνικό ζήτημα. Με τη Συμφωνία του Μπλέντ και τις αποφάσεις της 10ης Ολομέλειας της Κεντρικής επιτροπής του Βουλγαρικού κομμουνιστικού κόμματος, ο Δημητρόφ κήρυξε τον πόλεμο κατά του μεγαλοβουλγαρικού εθνικισμού, αίροντας τη βαριά υποθήκη που άφησε στο βουλγαρικό λαό η μεγαλοβουλγαρική αστική τάξη, σχετικά με το ζήτημα της Μακεδονίας, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα τα εθνικά δικαιώματα της μακεδονικής εθνικής μειονότητας. Αυτό, μεταξύ των άλλων, αποτέλεσε και βάση για τη δημιουργία συνθηκών για μια μόνιμη και σε σταθερές βάσεις τοποθετημένη συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών μας.

Στην Ευρώπη δεν υπάρχει σχεδόν χώρα στην οποία να μην ζουν εθνικές μειονότητες. Δεν αποτελούν εξαίρεση ούτε τα βαλκανικά κράτη. Γι' αυτό δεν ήταν τυχαίο που στη

258

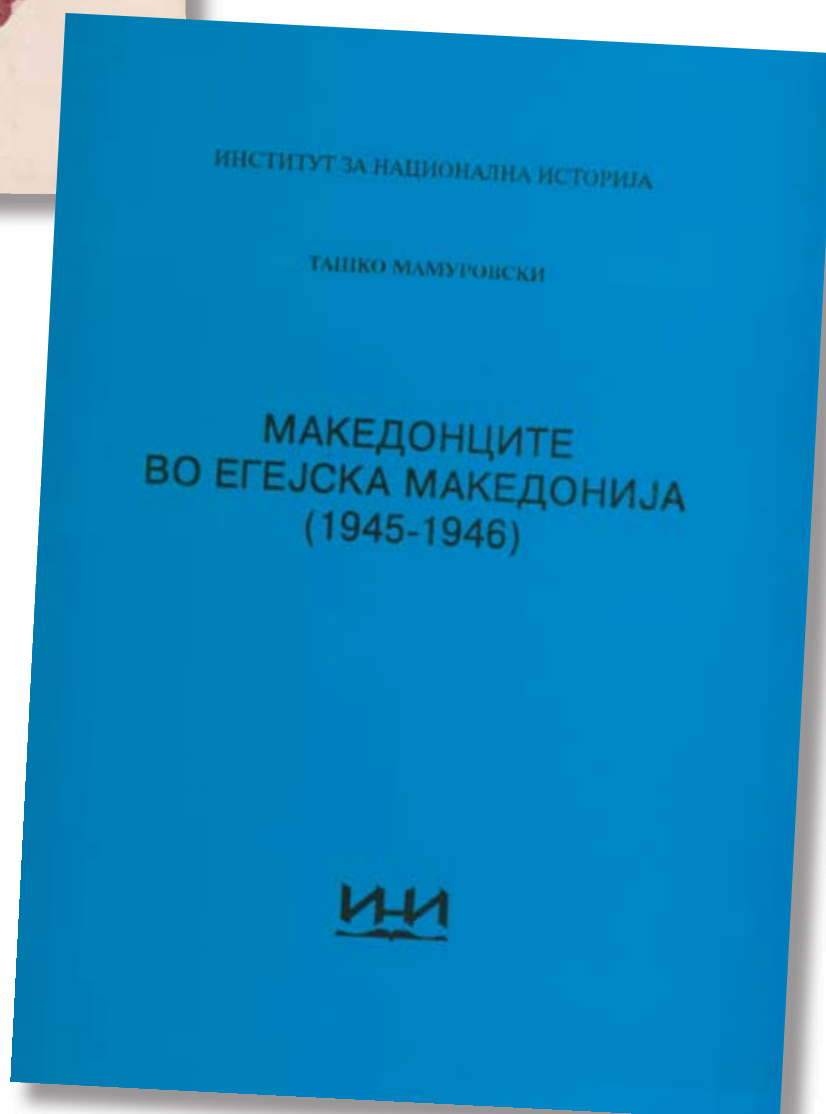
Συνδιάσκεψη της ευρωπαϊκής ασφάλειας και συνεργασίας, ως ένα από τα προβλήματα που επιδρούν στις υπάρχουσες σχέσεις στην Ευρώπη, τέθηκε και το πρόβλημα της κατάστασης των εθνικών μειονοτήτων. Και όσο πιο γρήγορα η κάθε χώρα απαλλάσσεται από το σύμπλεγμα της ύπαρξης των εθνικών μειονοτήτων, δηλ. λύσει το πρόβλημα αυτό όχι με αφομοίωση, αλλά με την αναγνώριση των εθνικών τους δικαιωμάτων, τόσο περισσότερο θα δημιουργούνται συνθήκες για την ανάπτυξη σταθερών σχέσεων. Δεν αποτελεί* εξαίρεση ούτε η Βουλγαρία ούτε οι άλλες γειτονικές μας χώρες.

Το γεγονός, βέβαια, ότι υπάρχουμε, ότι η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας και το μακεδονικό έθνος, αναπτύσσονται συνεχώς και καταξιώνονται, ενισχύει το αίσθημα του κάθε Μακεδόνα ότι ανήκει σε αυτό το έθνος, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής του. Είναι μία διαδικασία, που τίποτε δεν μπορεί να την αναχαιτίσει και όσο γρηγορότερα και με μεγαλύτερη συνέπεια λυθεί, η εθνική μας μειονότητα θα μετεξελισστεί σε παράγοντα προσέγγισης των λαών μας.

259

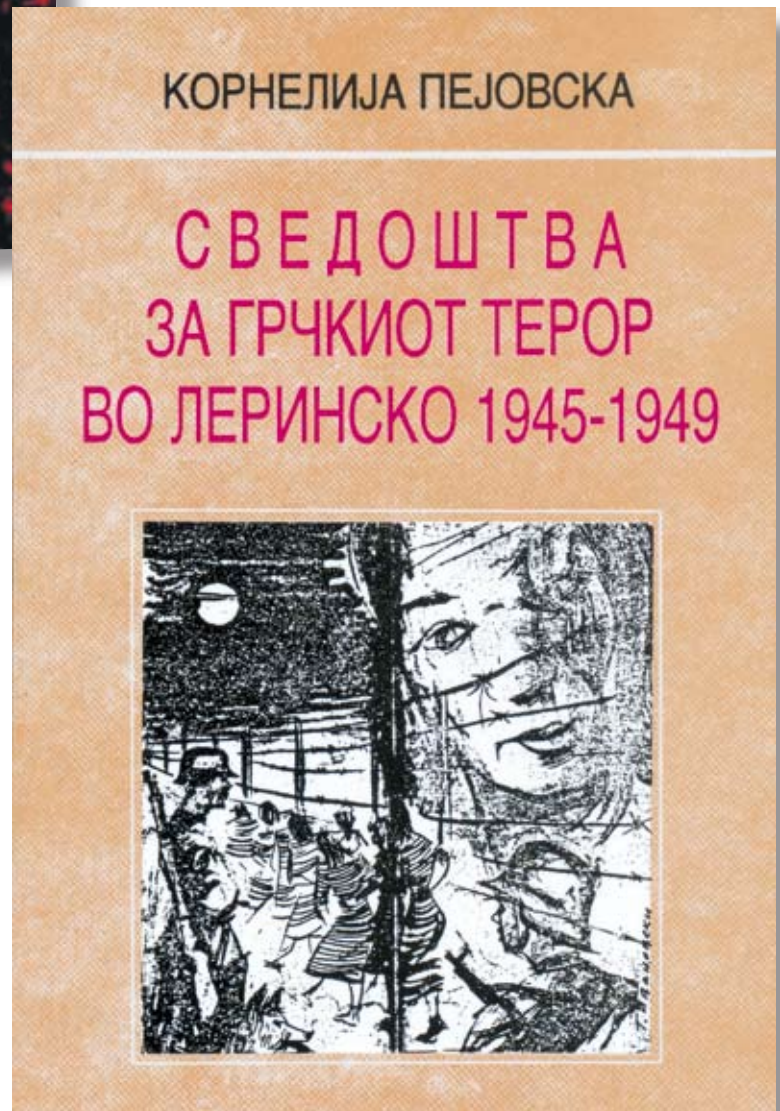
◀ Трпко Бицевски, *Μακεδονски народни песни од леринско* [Μακεδονικά λαϊκά τραγούδια από τη Φλώρινα]. Έκδοση του Ινστιτούτου Λαογραφίας της FYROM το 1995.

► Ташко Мамуровски, *Μακεдонците во Εγεјска Μακεдонија (1945-1946)* [Οι Μακεδόνες στη Μακεδονία του Αιγαίου (1945-1946)]. Έκδοση του Ινστιτούτου Εθνικής Ιστορίας της FYROM το 1995.

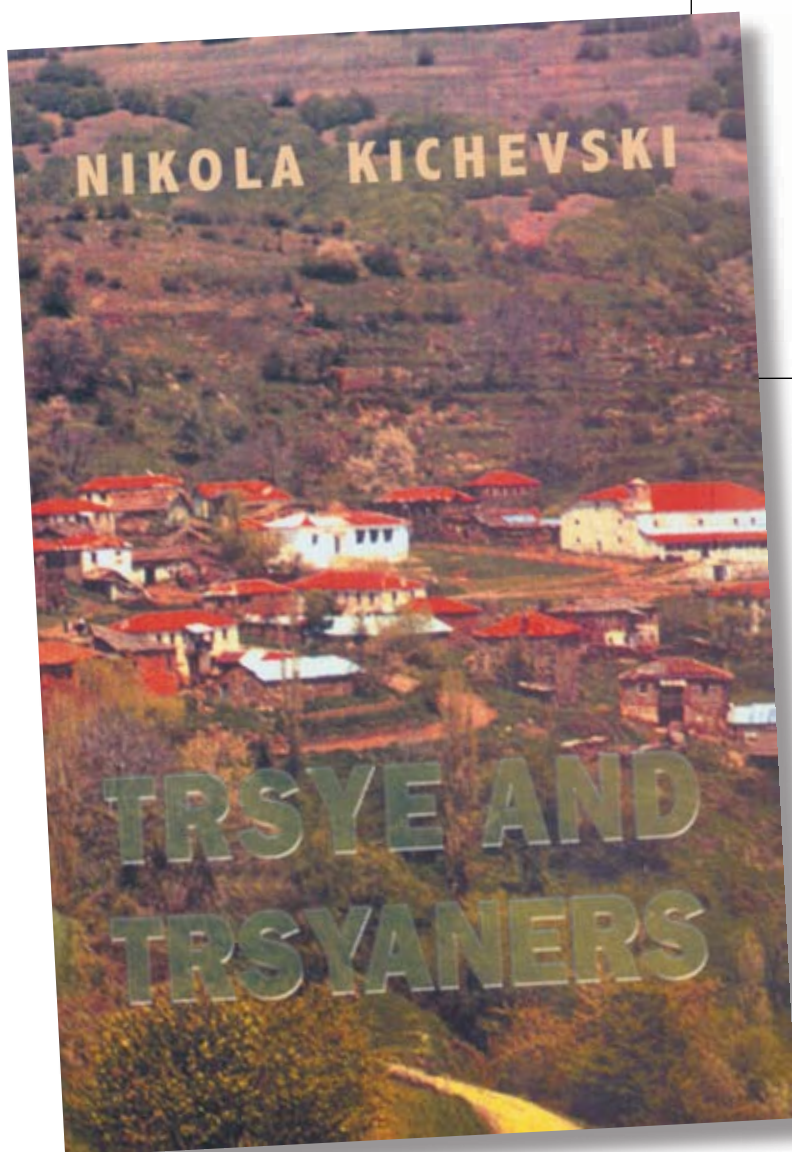

◀ Лилјана Пановска, *Теророт во егејскиот дел на Македонија 1941-1944* [Τρόμος στη Μακεδονία του Αιγαίου]. Έκδοση του Ινστιτούτου Εθνικής Ιστορίας της FYROM το 2003.

► Κορνεлија Пејовска, *Сведоштва за грчкиот терор во леринско 1945-1949* [Πειστήρια για την ελληνική τρομοκρατία στην περιοχή Φλώρινας, 1945-1949]. Έκδοση της Μатица Македонска το 1998. Κυκλοφόρησε με αφορμή την «B' παγκόσμια Συνάντηση των παιδιών-προσφύγων» που οργανώθηκε στα Σκόπια το 1998 και η οποία χρηματοδοτήθηκε από την Κυβέρνηση της FYROM. Κεντρικός ομιλητής στην εκδήλωση ήταν ο Πρόεδρος της χώρας Κίρο Γκλιγκόρφ.

► Стојан Кочов, *Саможртуването на Македонците под Грција 1945-1949* [Η αυτοθυσία των Μακεδόνων υπό την Ελλάδα, 1945-1949]. Έκδοση της Матица Македонска το 1994.

◀ Никола Кичевски, *Трсје и Трсјани* [Τρίβουνο και Τριβουνιώτες]. Εκδόθηκε από τον «Σύλλογο των παιδιών-προσφύγων από τη Μακεδονία του Αιγαίου», το 1998.

▲ Коле Мангов, *За Македонските човечки права* [Για τα ανθρώπινα δικαιώματα των Μακεδόνων]. Η έκδοση χρηματοδοτήθηκε από το κρατικό ραδιόφωνο της FYROM. Στο οπισθόφυλλο της έκδοσης ο πρώην Υπουργός Δικαιοσύνης και Καθηγητής στη Νομική Σχολή Βλάντο Πόποφски αναφέρει ότι ο συγγραφέας «εκκινείται από τις σύγχρονες δημοκρατικές αξίες».

▲ ► Фана Мартинова-Буцкова, *И ние сме деца на мајката земја...* [Κι εμείς είμαστε παιδιά της μητέρας πατρίδας]. Εκδόθηκε από τον «Σύλλογο των παιδιών-προσφύγων από την Μακεδονία του Αιγαίου». Κυκλοφόρησε με αφορμή την «B' Παγκόσμια Συνάντηση των παιδιών-προσφύγων», που οργανώθηκε στα Σκόπια το 1998 και η οποία χρηματοδοτήθηκε από την Κυβέρνηση της FYROM. Κεντρικός ομιλητής στην εκδήλωση ήταν ο Πρόεδρος της χώρας Кίρο Гκλιγκόров.

НАМЕСТО ПРЕДГОВОР

КАДЕ СТЕ МАКЕДОНЧИЊА

Илјада деветсто четиресет и осмата,
Егеј наш македонски солзи пролеа,
од гради топли мајчински дечиња се откинаа,
по секаде распрснаа, детски игри си оставија.

Каде сте Македончиња,
каде сте, кај отидовте,
жално плаче мајка егејска,
за вас плаче Македонија.

Далечна е пролетта четиресет и осмата,
далечно е детството, детство минато,
спомен тажен остана за родна куќа таткова,
зборот плаче мајчински, мајка не заборавајте.

Европа, Канада, Америка, Австралија,
гласови сложно кренаа Македонците,
и ние право имаме слободно да живееме,
во земја наша таткова, мила Македонија.¹

¹ Автор Бранко Георгиевски од скопското село Драчево, сега жител во Перт - Австралија. Песната за првпат беше испеана во 1988 год. на Првата средба на децата-бегалци, одржана во Скопје

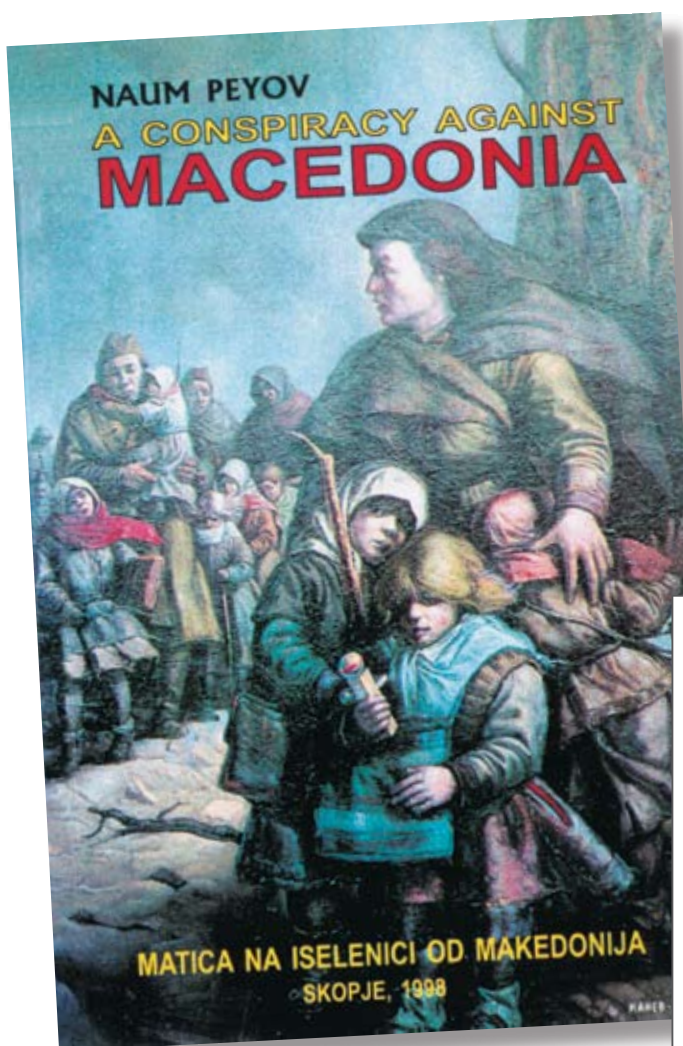

ЗБЕГ
од Коле Манев,
генерација на
деца-бегалци

► Фиданка Танаскова (επιμ), *Ден на разделените* [Η ημέρα των διαμελισμένων]. Έκδοση της ημεπίστης εφημερίδας *Нова Македонија* και του «Συλλόγου των παιδιών-προσφύγων από τη Μακεδονία του Αιγαίου», το 1993. Κυκλοφόρησε με αφορμή την «Α' Παγκόσμια Συνάντηση των παιδιών-προσφύγων», που οργανώθηκε στα Σκότσια το 1988.

◀ Vladimir Ortakovski, *Minorities in the Balkans*. Το βιβλίο πρωτοκυκλοφόρησε με τον τίτλο *Меѓународна положба на малцинствата* [Η διεθνής θέση των μειονοτήτων], το 1996 και η έκδοσή του χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Επιστημών της FYROM.

SECRETARIAT OF THE UNITED NATIONS IN
NEW YORK FOR THE SECURITY COUNCIL OF
THE UNITED NATIONS

fax: 991 212 963 4897

Dear Sirs,

We, the representatives of the associations of thousands of emigrants and refugees from that part of Macedonia which is in Greece, signed at the end of this letter, take the liberty of addressing you with a unified hope that you will listen to the voice of the homeless people, scattered throughout the world, and especially in the Republic of Macedonia. Aware of the public Greek diplomatic terror against the appeal of the Republic of Macedonia for admission into the United Nations, with the absurd claim that Greece has exclusive right upon the use of the name Macedonia, we would like to draw your attention to the following:

The Greek government is doing everything within its power to prevent or to postpone the international recognition of the Republic of Macedonia, for reasons that are well-known to Greece. It is doing so, in order to evade the obligations it has as a member of the United Nations and the CSCE, concerning the human and national rights and liberties of the Macedonians living in Greece.

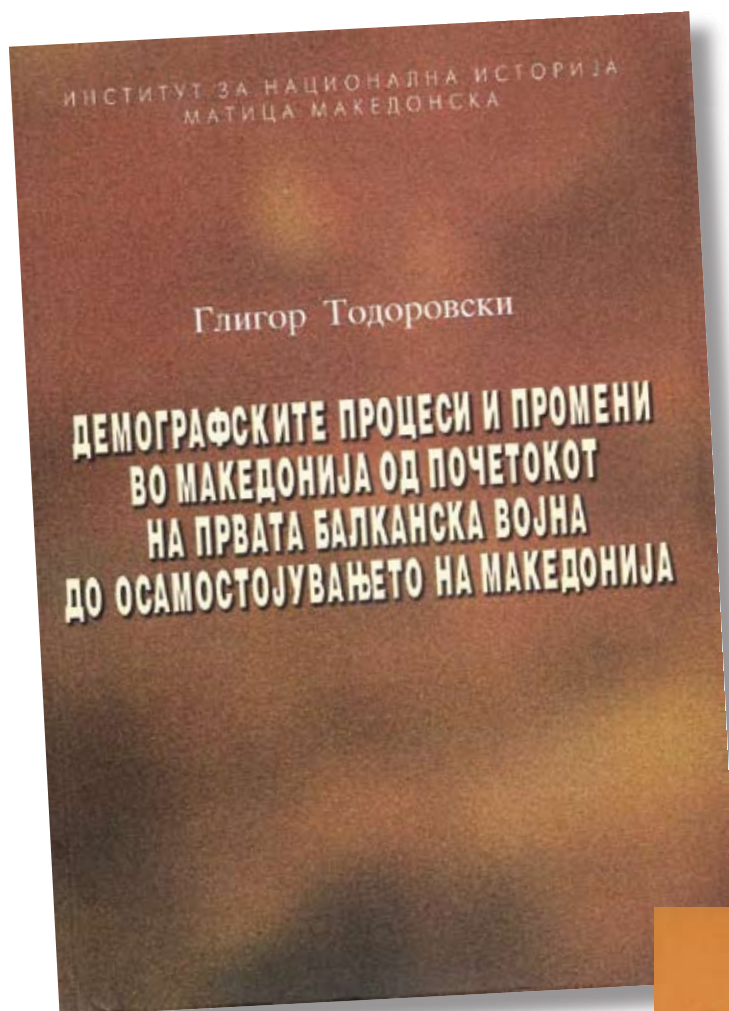
After the Second Balkan War, Greece began practicing genocide and terror upon the Macedonian population in the Aegean region, with the sole purpose of changing the ethnic composition in its newly occupied territories. That is why, Greece carried out several exchanges of population with the neighbouring Balkan countries, banishing the Macedonians from their homeland and replacing them with a non-Macedonian Greek population. In 1926, with the adoption of a

75

▲ Naum Pejov, *A Conspiracy against Macedonia*, Σκόπια 1998. Έκδοση της Ματιца на иселеници од Македонија. Κυκλοφόρησε με αφορμή την «Β' Παγκόσμια Συνάντηση των παιδιών-προσφύγων» που οργανώθηκε στα Σκόπια το 1998 και η οποία χρηματοδοτήθηκε από την Κυβέρνηση της FYROM. Κεντρικός ομιλητής στην εκδήλωση ήταν ο Πρόεδρος της χώρας Κίρο Γκλιγκόρωφ. **Το απόσπασμα που ακολουθεί εστάλη από οργανώσεις «Αιγιατών» προς τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ.**

«After the Second Balkan War, Greece began practicing genocide and terror upon the Macedonian population in the Aegean region, with the sole purpose of changing the ethnic composition in its newly occupied territories».

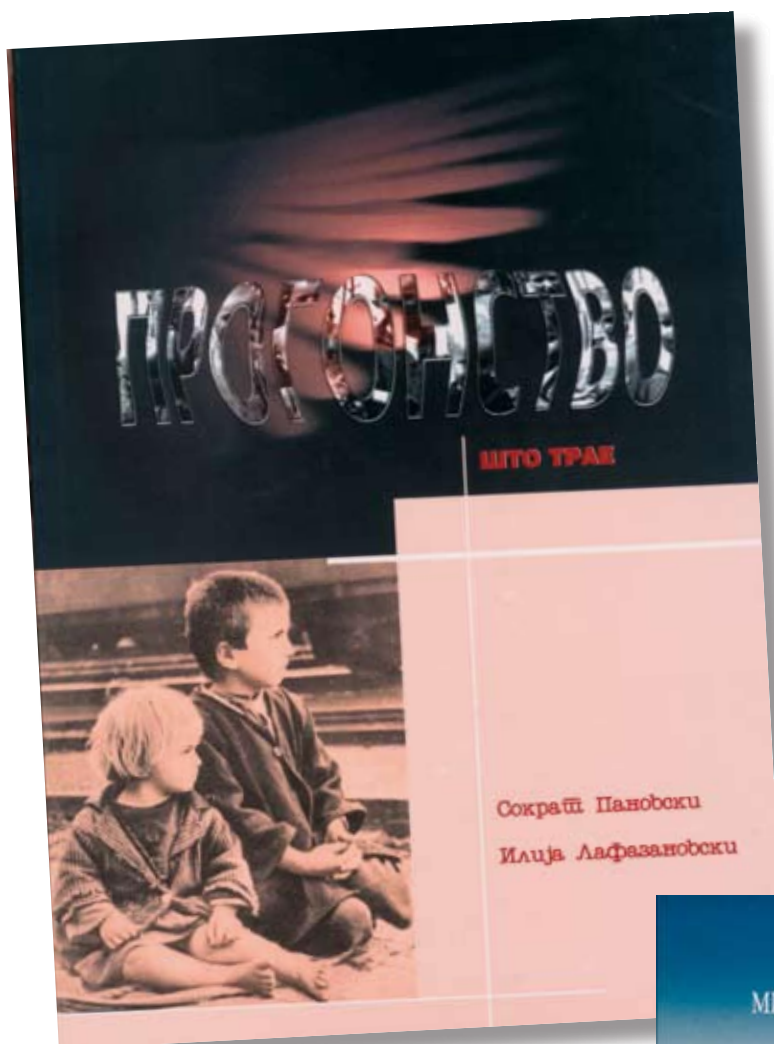
Naum Peyov, *A Conspiracy against Macedonia*, σ. 75.

◀ Глигор Тодоровски, *Демографските процеси и промени во Македонија од почетокот на првата балканска војна до осамостојуването на Македонија* [Οι δημογραφικές εξελίξεις και αλλαγές στη Македонија από τις αρχές του Α' Βαλκανικού πολέμου μέχρι την ανεξαρτησία της Макеδонијас]. Έκδοση του Ινστιτούτου Εθνικής Ιστορίας της FYROM και της Матица Македонска το 2001.

► Лилјана Пановска, *Крајот на една илузија. Граѓанската војна во Грција и македонците 1946-1949* [То τέλος μιας ψευδαίσθησης. Ο Εμφύλιος Πόλεμος στην Ελλάδα 1946-1949]. Έκδοση του Ινστιτούτου Εθνικής Ιστορίας της FYROM το 2003.

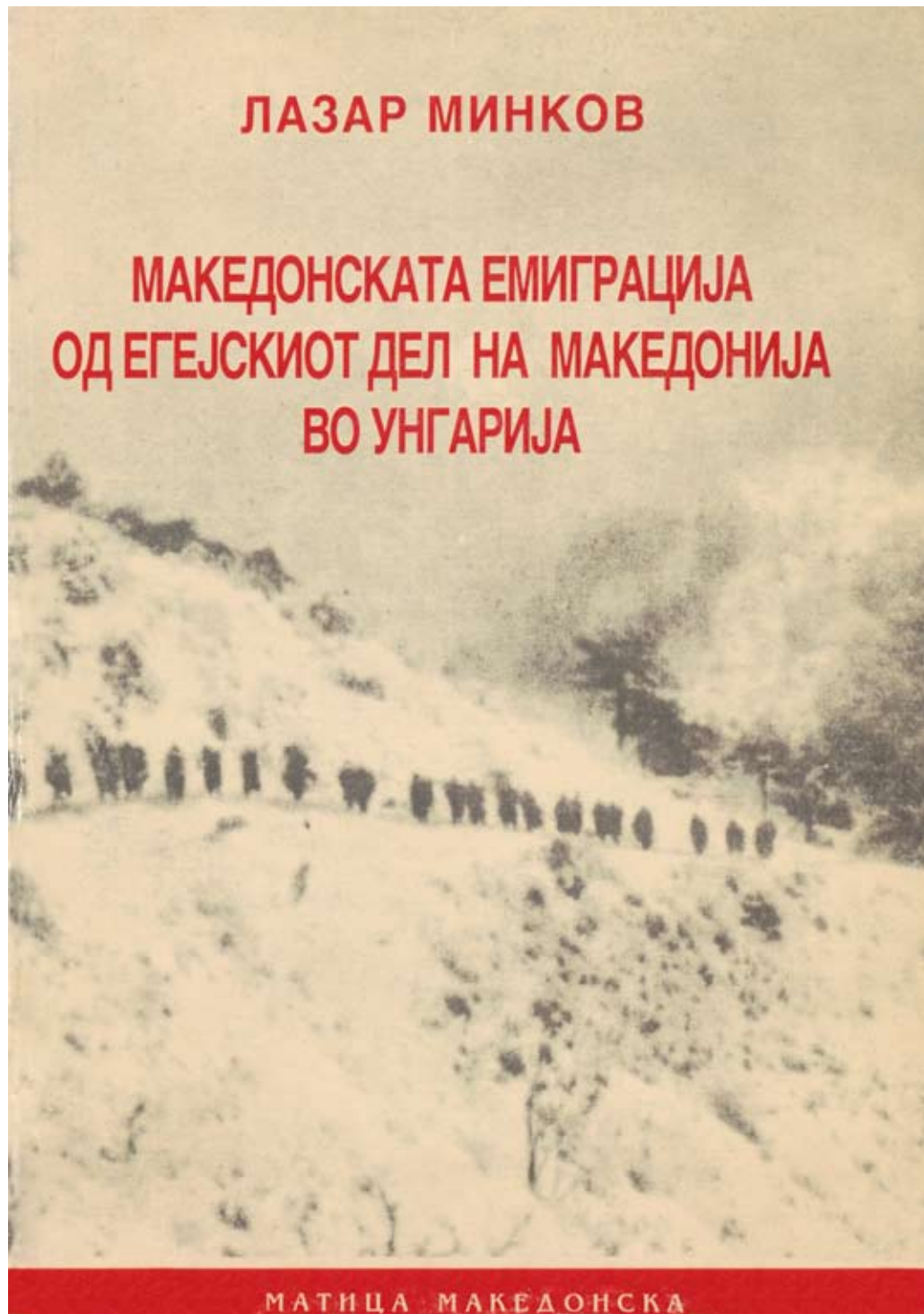

◀ Сократ Пановски και Илија Лафазанфски, *Прогонство што трае* [Η εξορία που διαρκεί], Σκότσια 2005.

► Мишо Китаноски και Ѓорги Донеvски, *Деца бегалци од Егејска Македонија во Југославија* [Παιδιά του παιδομαζώματος από τη Μαкеδонија του Αιγαίου στη Γιουγκοσλαβία]. Εκδόθηκε στα Σκότσια από τον «Σύλλογο των παιδιών-προσφύγων από τη Μαкеδонија του Αιγαίου», το 2003.

▲ Лазар Минков, *Македонската емиграција од егејскиот дел на Македонија во Унгарија* [Η μετανάστευση των Μακεδόνων από τη Μακεδονία του Αιγαίου στην Ουγγαρία]. Έκδοση της Матица Македонска το 2000.

Првиот број на „Глас на Егејците“ излеза на 1 септември 1950, а последниот во 1954 год.
Првиот број на „Незаборав“, гласило на Здружението на бегалците, излеза на 17 јуни 1993. „Незаборав“ од број 2 ги продолжува нивните традиции.

ГОДИНА X БРОЈ 28 ГЛАСИЛО НА СОЈУЗОТ НА ЗДРУЖЕНИЈАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКИОТ ДЕЛ НА МАКЕДОНИЈА СКОПЈЕ, АВГУСТ 2003

ДОБРОДОЈДОВТЕ НА ТРЕТАТА СВЕТСКА СРЕДБА

СООПШТЕНИЕ ЗА ЈАВНОСТА

Флорина-Лерин 30.04.2003... но се што Илисес посакуваше пред да умре е уште еднаш да види како чајот се издигнува од неговите ошаци (Одисеј, 57с.)

После повеќе од педесет години Македонските борци за слобода, војниците на Демократската армија и илјадници деца бегалци, жртви на Граѓанската Војна, се уште се насилно прогонети од своите домови.

Тешкент, Букурешт, Варна, Варшава, Будимпешта, Прага и Скопје се уште содржат илјадници дедовци, татковци, синови и ќерки – многу километри раселени од нивните семејства, роднини и пријатели.

Некуванитарната одлука на Грчкото Министерство за внатрешни работи и јавен ред се уште ја држат вратата затворена за нивниот повраток.

ЗАЕДНИЧКА ОДЛУКА НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ И ЈАВЕН РЕД

Атина 29.12.1982

Предмет: Слободна репатријација и доделување на Грчко државјанство на политичките бегалци.

Имајќи го во предвид: Одлуката од Законот 400/76 „На Кабинетот и Министерството“ дополнета со Законот 1266/1982 и во рамките на политиката на Владата за национално помрнување и единство.

Ние решивме:

Сите сличности од Грчката раса (наш нагласок) кои за време на Граѓанската Војна 1946-1949 и поради Граѓанската Војна, бараа засолниште како политички бегалци во странска држава сега можат да се вратат во Грција, ова важи дури и за оние кои се откажале од Грчкото државјанство...

Министрите за внатрешни работи и јавен ред: Г. Јениматас, Јанис Сколарикис.

Како е возможно во законски документ издаден во Европска земја како што е Грција да се најде такво израз на раздор – поделба на своите сопствени граѓани – како „од Грчка раса“, израз кој не потсетува на апартејдот во Јужна Африка?

Јасно е дека со оваа употреба на изразот „од Грчка раса“ одлуката има

(продолжува на стр. 2)

100 ГОДИНИ НА ИЛИНДЕН: во Република Македонија и во сите земји ширум светот, во кои живеат Македонци, на најсвечен начин беше одбележана 100-годишнината од славното Илинденско македонско востание. Свеченостите во Република Македонија беа и бројни и содржајни, а централната прослава се одржа во славното Крушево, каде што во 1903 година беше прогласена Крушевската република - прва на Балканот. На оваа импозантна свеченост, присуствуваа и илјадници Македонци од дијаспората, кои дојдоа да ја увеличат прославата и да се поклонат пред храбрите македонски синови...

55 ГОДИНИ ОД ЕГЗОДУСОТ: Годинава се навршуват пет и пол децении од како сме откорнати и прогонети од нашите родни огништа и страни во Егејска Македонија под Грција. Во спомен на тие трагични настани, во 1988 година се одржа Првата светска средба на децата бегалци, на која се собра импозантен број прогонети Македонци од Егејска Македонија. Втората светска средба на децата бегалци, исто така, се одржа во Скопје во 1998 година кога се реши следните средби да се држат на секоја петта година.

100
ГОДИНИ

ИЛИНДЕН
МАКЕДОНСКА ДРЖАВНОСТ

▲ Незаборав. Περιοδική έκδοση της «Ενωσης των Συλλόγων των Μακεδόνων από τη Μακεδονία του Αιγαίου».

▲ Глас на Егејците. Епанέκδοση της εφημερίδας που εξέδιδαν στις αρχές της δεκαετίας του 1950 οι πρόσφυγες από την Ελλάδα.

Член 196

Пензиите на борците во НОВ, на учесниците во Народноослободителното движење во Грција, на учесниците во Народноослободителното движење во Егејскиот дел од Македонија и на членовите на нивните семејства, остварени пред денот на почетокот на примената на овој закон според Законот за основните права од пензиското и инвалидското осигурување, Законот за носителите на „Партизанска споменица 1941“ и Законот за пензиско и инвалидското осигурување, им се обезбедуваат и по денот на почетокот на примената на овој закон во обем и висина определени со тие прописи, со тоа што овие пензии можат да се исплатуваат најмногу до износот на највисоката пензија утврдена со овој закон.

Член 197

▲ Νόμος για την συνταξιοδοτική και αναπηρική ασφάλιση. Παρά τις επανειλημμένες τροποποιήσεις του νόμου, η συγκεκριμένη διάταξη του 1993 ισχύει και σήμερα.

«Οι συντάξεις των αγωνιστών του Εθνικο-απελευθερωτικού Στρατού, των συμμετεχόντων στο Εθνικο-απελευθερωτικό κίνημα στην Ελλάδα, των συμμετεχόντων στο Εθνικο-απελευθερωτικό κίνημα στη Μακεδονία του Αιγαίου και των μελών των οικογενειών τους, οι οποίες υλοποιήθηκαν πριν από την ημερομηνία έναρξης του παρόντος νόμου βάσει του Νόμου για τα θεμελιώδη δικαιώματα της συνταξιοδοτικής και αναπηρικής ασφάλισης, του Νόμου για τους βραβευθέντες με “Αναμνηστικό δίπλωμα Παρτιζάνων 1941” και με τον Νόμο για την συνταξιοδοτική και αναπηρική ασφάλιση, διασφαλίζονται και μετά την ημερομηνία έναρξης εφαρμογής του παρόντος νόμου στο εύρος και το ύψος που καθορίζονται με τις προηγούμενες διατάξεις, υπό την προϋπόθεση ότι αυτού του είδους οι συντάξεις μπορούν να καταβληθούν το ανώτερο μέχρι του ποσού της υψηλότερης σύνταξης που καθορίσθηκε με τον παρόντα νόμο».

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τεύχ. 80 (30 Δεκεμβρίου 1993), άρθρο 196.

* Внимание им недостига и на Македонците во соседството . Имате ли некакви планови што се однесуваат на македонското национално малцинство во соседните земји и подобрување на неговата положба ?

- Во однос на малцинските прашања на Балканот , мислам дека нема подобро што може да им се случи на организациите отколку земјата во која живеат да е членка на ЕУ или сака да стане членка на ЕУ . Македонското малцинство во Грција , на пример , е во многу подобра положба отколку пред 20 години и , иако не е идеална , според „Виножито “ , на пример , полека но сигурно се подобрува . Токму заради тоа што тие организации научија како да ги користат механизмите што ги нуди ЕУ .

Но Македонија може и смее во билатералните односи со соседните држави на едно пристοјно ниво , без намера да предизвика конфликт или вознемирување , да лобира , да се интересира и да ги охрабрува соседите да ги задоволат сите европски критериуми во однос на малцинските права . Тоа ќе биде политиката на оваа влада .

▲ Δηλώσεις του Υπουργού Εξωτερικών στην εφημερίδα *Дневник*, 29 Αυγούστου 2006.

«Σχετικά με τα μειονοτικά ζητήματα στα Βαλκάνια, θεωρώ ότι δεν υπάρχει καλύτερη εξέλιξη για τις [μειονοτικές] οργανώσεις από την ένταξη των χωρών στις οποίες διαβιούν ή την επιθυμία τους να γίνουν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μαкеδονική μειονότητα στην Ελλάδα, για παράδειγμα, βρίσκεται σε καλύτερη κατάσταση από ότι πριν από 20 χρόνια και, μολονότι δεν είναι ιδανική, σύμφωνα με το “Ουράνιο Τόξο”, για παράδειγμα, αργά αλλά σταθερά βελτιώνεται. Και τούτο επειδή οι οργανώσεις αυτές έμαθαν να χρησιμοποιούν τους μηχανισμούς που προτείνει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, η Μαкеδονία στις διμερείς σχέσεις με τις γειτονικές χώρες σε ένα αξιοπρεπές επίπεδο, χωρίς διάθεση να προκαλέσει σύγκρουση ή ανησυχία, μπορεί και πρέπει να ενδιαφέρεται και να ενθαρρύνει τα γειτονικά κράτη να ικανοποιήσουν όλα τα ευρωπαϊκά κριτήρια αναφορικά με τα μειονοτικά δικαιώματα. Αυτή θα είναι η πολιτική της κυβέρνησής μας».

ГРЦИЈА

Испражувај и разнај:

- Зошто нашите луѓе најмногу ја посетуваат Грција?
- Што увозуваме од таа земја?
- Кој важен подземен објект е изграден меѓу Скопје и Солун?

Од островите најголеми се **Крит, Родос, Лезбос** и други, а од островските групи - **Киклади** и **Споради**. Овие групи се наоѓаат во **Егејско Море**.

РЕЛЈЕФОТ на Грција е главно планински. Главната планинска верига ја сочинуваат **Грамос** и **Пинд** во Северна Грција, потоа **Парнас** во Средна Грција и **Тајгет** на **Пелопонез**. **Највисоката планина во Грција е Олимп** (2 917 m), која спаѓа во родопската група планини. **Планините во Грција се сиромашни со шуми**. Низините зафаќаат 20% од релјефот на Грција. Тие се мали по површина и се наоѓаат во Полуостровска Грција. Најпознати низини се **Солунската** и **Серската Низина**. Низ овие низини течат обилните текнови на реките **Вардар, Струма** и **Евротрица**. На југ од **Олимп** се наоѓа низината **Тесалија**. Таа е една од најплодните низини во Грција.

Во Грција климата е предимно **средоземноморска**. На планините таа е **планинска**, а во Егејска Македонија владее **изменето-средоземноморска клима**.

Освен долните текнови на **Вардар, Струма, Марица** и **Места** другите грчки реки имаат кратки текнови и нивната вода во летниот период значително се намалува. Затоа тие се користат само за наводнување.

Мнозинството од населението во оваа земја го сочинуваат **Грци (87%)**. Во Северна Грција живеат **Македонци, Бугари, Турци** и **Албанци**. **Македонците се најголемо малцинство во Грција кои денес се борат за своите граѓански права**. Главен град на државата е **Атина**. Тој е стар град со многу културно-историски споменици. Втор по големина е градот **Солун**. Тој е познат трговски центар.

Природни облици

Грција го зафаќа најјужниот дел на Балканскиот Полуостров. Таа е полуостровска и островска земја. Полуостровскиот дел на север се граничи со Република Македонија и со Бугарија, на исток - со Турција, а на запад - со Албанија. Островскиот дел од оваа држава го заплискуваат водите на **Јадранско Море** од запад, на **Средоземното Море**, од југ, и на **Егејско Море**, од исток. Во своите граници, Грција опфаќа површина од 132 000 km². На нејзината територија живеат 10,6 милиони жители.

Грција има поволна географска положба, бидејќи од три страни е ограничена со морина. Од нив најголемо значење има Средоземно Море. Преку него Грција се поврзува по воден пат со другите поморски земји. Освен тоа, по копнен пат таа е најмногу доближана до копното на Југозападна Азија.

Бреговата разгранетост на Грција е меѓу најголемите во Европа. Тука се среќаваат голем број **полуострови, острови, заливи, канали**, како и островски групи - **архипелази**. Од полуостровите најпознати се **Халкидик, Атика** и **Пелопонез**, кој со **Коринтскиот Канал** е претворен во остров. Од заливите најпознати се: **Солунскиот, Коринтскиот, Орфанскиот Залив** и др.

42

▲ «Η πλειοψηφία του πληθυσμού της Ελλάδας αποτελείται από Έλληνες (87%). Στη Βόρεια Ελλάδα ζουν Μακεδόνες, Βούλγαροι, Τούρκοι και Αλβανοί. Οι Μακεδόνες αποτελούν τη μεγαλύτερη μειονότητα στην Ελλάδα και αγωνίζονται σήμερα για τα αστικά τους δικαιώματα».

Σχολικό εγχειρίδιο για το μάθημα της Γεωγραφίας Ζ' Δημοτικού, Γοργί Павловски, Аце Миленковски, Никола Панов, Ристо Мијалов, Географија за VII отделение [Γεωγραφία Ζ' Δημοτικού], Σκόπια 2003, σ. 42.

Άλεν 48

Pripadnicite na nacionalnostite imaat pravo slobodno da gi izrazuvaat, neguvaat i razvivaat svojot identitet i nacionalnitate osobenosti.

Republikata im ja garantira zaštita na etničkot, kulturniot, jazičkiot i verskiot identitet na nacionalnostite.

Pripadnicite na nacionalnostite imaat pravo da osnovaat kulturni i umetnički institucii, naučni i drugi združenija zaradi izrazuvawe, neguvawe i razvivawe na svojot identitet.

Pripadnicite na nacionalnostite imaat pravo na nastava na svojot jazik vo osnovното i sredното obrazovanie na način utvrden so zakon. Vo učilštata vo koi obrazovaniето se odviva na jazikot na nacionalnosta se izučuva i makedonskiot jazik.

▲ Από το 1946, όλα -σχεδόν- τα Συντάγματα της ΣΔΜ και της ΠΓΔΜ, αναφέρονται στο δικαίωμα της Δημοκρατίας να «μεριμνά για το καθεστώς και τα δικαιώματα μελών του Μακεδονικού λαού στις γειτονικές χώρες» (άρθρο 48 του Συντάγματος του 1991).

Наставна тема: ΠΡΕΔΙΣΤΟΡΙΑ (7 часа)		
Содржина	Знаења и способности	Средства и активности
<p>НАСТΑΝΟΚ НА ЧОВЕКОТ И ЖИВОТОТ ВО КАΜΕΝΟ ВРЕΜΕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Настанок на човекот; човековата заедница во камено време (начин на живеење, улогата на жената, орудија и живеалишта). 	<ul style="list-style-type: none"> - Учениците го објаснуваат еволутивниот развој на човекот, животот во најстарата заедница; - ги разликуваат специфичностите на животот во ордата, родот, братството, племето; - ги разликуваат првите живеалишта што ги прави човекот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Историски атлас; - историска читанка; - слики, цртежи; - елемент-филм: камено време, метално време; - карта на Балканот; - <u>карта на етничка Македонија;</u> - посета на музеј, археолошки музеј.
<p>ЧОВЕКОВАТА ЗАЕДНИЦА ВО ΜΕΤΑΛНО ВРЕΜΕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пронаоѓање и користење на металите; земјоделство; размена на производите, распаѓање на првобитната заедница, појава на државата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Го истакнуваат значењето и употребата на металите; - прават разлика на првобитната сопственост од заедничката сопственост; - ги издвојуваат основните карактеристики и причините за појавата на државата. 	
<p>ΒΕΡУВАЊΑΤΑ НА ЧОВЕКОТ И ΚΟΛΤΟΥΡΑΤΑ ΒΟ ΝΑΪΣΤΑΡΙΤΕ ΖΑΕΔΝΙЦΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Верувања во природните појави; појава на тотеми и многубоштва; промени во начинот на живеење; материјална култура. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ги посочуваат причините за појавата на првите верувања кај луѓето; - верувањето во природни сили, културата на древните ловци; - што е тотем, што е многубоштво. 	
<p>ΒΑΛΚΑΝΟТ И ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ ΒΟ ΠΡΕΔΙΣΤΟΡΙЈΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Природни услови; наоѓалишта од материјалната култура на Балканот, наоѓалишта во Македонија. 		

Наставна тема: ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ ΒΟ ΣΤΑΡΙΟΤ ΒΕΚ (10 часа)		
Содржина	Знаења и способности	Средства и активности
<p>ΣΤΑΡΑΤΑ ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΑ ΔΡΖΑΒΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Територија; природни услови; население; формирање на државата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Учениците го препознаваат најстариот период на македонската историја, нејзината територија, природните услови, населението и формирањето на државата; - ги истакнуваат <u>разликите и сличностите меѓу старите и денешните Македонци, го објаснуваат потеклото и името на Македонија;</u> - го опишуваат јакнењето на македонската држава во времето на Филип II, специфичностите и карактеристиките на неговото владеење; - го објаснуваат доаѓањето на Александар III Македонски на чело на државата, неговите походи, ширењето на Македонската држава, неговата способност за управување и неговата визија за рамноправност, толеранција и заедничко живеење. - ја идентификуваат посебноста на македонскиот народ, јазикот, религијата, <u>уметноста и ги споредуваат со соседите;</u> - го употребуваат поимот хелинизам, хелинистичка култура, хелинистички центри и го истакнуваат значењето на хелинистичкиот период. 	<ul style="list-style-type: none"> - Карта на Македонија; - карта на Македонската држава во IV век пр. н.е.; - историски атлас; - историска читанка; - слики - Пела, Филип II, портрет на Александар Македонски; - мозаик од битката на ИС; - македонско сонце; - ѕвездицата Фарос.
<p>ΙΖΙΔΙΓΝУΒΑЊΕ ΝΑ ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΑΤΑ ΔΡΖΑΒΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јакнење на државата; династички борби; Македонската држава во времето на Филип II. 		
<p>ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΑΤΑ ΔΡΖΑΒΑ ΒΟ ΒΡΕΜΕΤΟ ΝΑ ΑΛΕΚΣΑΝΔΑΡ ΙΙΙ ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Александар доаѓа на власт; ширење на Македонската држава; државно уредување; значење на Македонската држава. 		
<p>ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΑΤΑ ΔΡΖΑΒΑ ΠΟ ΣΜΡΤΤΑ ΝΑ ΑΛΕΚΣΑΝΔΑΡ ΙΙΙ ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Смртта на Александар, распаѓање на државата; формирање на нови држави. 		
<p>ΚΟΛΤΟΥΡΑΤΑ ΝΑ ΣΤΑΡΙΤΕ ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јазик; религија, спортски игри, уметност. 		
<p>ΧΕΛΙΝΙΣΤΙЦΚΙ ΠΕΡΙΟΔ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поимот хелинизам; Македонија во хелинистичкиот период, хелинистичка култура (Александрија, Пергамон, Родос); значење на хелинистичкиот период. 		

▲ Υπουργείο Παιδείας και Αθλητισμού.

Πηγή: Αναλυτικό πρόγραμμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μάθημα Ιστορίας για την Ε' Δημοτικού, Σκόπια 1998.

[σ. 14. Σύμφωνα με το πρόγραμμα, κατά τη διάρκεια των μαθημάτων για την Προϊστορία προβλέπεται η χρήση του «Ιστορικού Άτλαντα» και του «Χάρτη της εθνотικής Μαкеδονίας»]

[σ. 17. Σύμφωνα με το πρόγραμμα, στόχος της διδασκαλίας της ενότητας «Η Μαкеδονία στην Αρχαιότητα», είναι, μεταξύ άλλων, οι μαθητές] «να υπογραμμίζουν τις διαφορές και ομοιότητες μεταξύ των αρχαίων και σημερινών Μαкеδόνων, να εξηγούν την καταγωγή και το όνομα της Μαкеδονίας», «να προσδιορίζουν την ιδιαιτερότητα του македонικού λαού, της γλώσσας, της θρησκείας και της τέχνης και να τη συγκρίνουν με τους γείτονες».

Наставна тема: ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ ΟΔ ΚΡΑЈΟТ НА XVIII ВЕК (29 часа)		
Содржина	Знаења и способности	Средства и активности
<p>ΠΟΛΟЖΒΑΤΑ ΝΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ ΠΟΔ ΒΛΑСТА ΝΑ ΟΣΜΑΝΛΙΣΚΑΤΑ ΔΡΖΑΒΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Феудална анархија; економски промени во македонското општество; развој на градовите (население, занаетчиство, трговија). <p>ΝΕΓΟΥШΚΟΤΟ ΒΟΣΤΑΝΙΕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Засилување на ајдутството; востанието во Негуш (почеток и тек); задушвање на востанието. <p>ΠΟΧΕΤΟЦИ ΝΑ ΠΡΕΡΟΔΒΑΤΑ ΒΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Борба за народна просвета; црковна литература на народен јазик; - Првата печатница во Македонија; уметност и градежништво. <p>ΡΑΖΛΟΒΕΧΚΟ ΒΟΣΤΑΝΙΕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Засилување на отпорот; подготовки за востание; Димитар Поп Георгиев-Беровски: почеток и тек на востанието; значење на востанието. <p>ΠΡΑШΑЃΕΤΟ ΝΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ ΒΟ ΒΡΕΜΕΤΟ ΝΑ ΙΣΤΟΧΝΑΤΑ ΚΡΙΖΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Цариградска конференција; Руско-турската војна; Санстефанскиот мировен договор; Берлинскиот конгрес. <p>ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΟΤΟ ΚΡΕΣΝΕΝΣΚΟ ΒΟΣΤΑΝΙΕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Причини за востанието; почеток и тек; создавање на слободна територија; организација на власта; создавање на македонска востаничка војска; значење на востанието. 	<ul style="list-style-type: none"> - Учениците ја образложуваат положбата на македонскиот народ под османлиска власт, промените кои настануваат во македонското општество, развојот на македонските градови и ги воочуваат предностите што ги носеше тој развој; - ја истакнуваат борбата на македонскиот народ за национално и социјално ослободување и ги воочуваат причинско-последичните односи на востанијата во тој период; - ги објаснуваат почетоците на преродбата во Македонија; во областа на образованието, литературата, уметноста, културата, науката; - го истакнуваат местото и значењето на Илинденското востание и Крушевската република во историјата на македонскиот народ; - дискутираат за последиците од Балканските војни во Македонија; - ги истакнуваат меѓународните активности на македонската колонија во одбрана на македонската национална посебност. 	<ul style="list-style-type: none"> - Карта - Македонија во нејзините етнички граници; - карта - Илинденско востание; - карта - Крушевска република; - карта - Негошко востание; - карта - Разловечко востание; - Знаме на Разловечкото востание; - слики - ајдуци, пазарот во Велес; - печатот на штабот на Кресненското востание; - историски атлас; - историска читанка; - играни филмови: "Илинден 1903", и "Републиката во пламен".

ΠΟΛΟЖΒΑΤΑ ΒΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ ΠΟ ΒΟΣΤΑΝΙΕΤΟ
 - Последници од востанието; реформи во Македонија; вооружени пропаганди на соседните држави; Положбата на МРО по востанието - Рилскиот конгрес.

ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ ΖΑ ΒΡΕΜΕ Ι ΠΟ ΜΛΑΔΟΤΥΡΣΚΑΤΑ ΡΕΒΟΛΥЦИЈΑ
 - Учество на Македонците во револуцијата; обид за контрареволуција; македонски политички партии и организации; младотурски режим и промени во политиката.

ΚΥΛΤΥΡΝΟ-ΠΡΟΣΒΕΤΝΙ ΠΡΙΛΙΚΙ ΒΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ ΔΟ ΒΑΛΚΑΝΣΚΙΤΕ ΒΟЈΝΙ
 - Познати преродбеници и учебникари, првите читалишта, сликарство, градби: култура и наука. Крсте П. Мисирков деец за сопствен јазик и книжевност.

ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ ΒΟ ΒΑΛΚΑΝΣΚΙΤΕ ΒΟЈΝΙ
 - Учество на Македонците во Првата балканска војна; - окупација и делба на Македонија; Меѓусебна борба на сојузниците за Македонија; Македонците во II балканска војна; Букурешкиот договор; нова поделба на Македонија.

ΑΚΤΙΒΝΟΣΤΙ ΖΑ ΣΟΖΔΑΒΑЃΕ ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΑ ΝΑЦИΟΝΑΛΝΑ ΔΡΖΑΒΑ
 - Меѓународната активност на македонската колонија во Петроград; улогата на Димитрија Чуповски; списанието "Македонски глас"; Крсте П. Мисирков во одбрана на македонската национална посебност.

▲ Υπουργείο Παιδείας και Αθλητισμού.

Πηγή: Αναλυτικό πρόγραμμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μάθημα Ιστορίας για την Ζ' Δημοτικού, Σκόπια 1998.

σ. 34. Σύμφωνα με το πρόγραμμα, η διδασκαλία της ιστορίας («της Μακεδονίας στα τέλη του 18ου αιώνα») γίνεται με τη βοήθεια («του Χάρτη της Μακεδονίας στα εθνοτικά της όρια»). Επίσης γίνεται χρήση του «Χάρτη της Εξέγερσης της Νάουσας [Негуш]».

σ. 38. Στην ενότητα για («τη Μακεδονία στους Βαλκανικούς Πολέμους») διδάσκονται οι ακόλουθες ενότητες: «Η συμμετοχή των Μακεδόνων στον Α' Βαλκανικό Πόλεμο, η κατοχή και ο διαμελισμός της Μακεδονίας, ο αγώνας μεταξύ των συμμάχων για τη Μακεδονία, οι Μακεδόνες στον Β' Βαλκανικό Πόλεμο, ο νέος διαμελισμός της Μακεδονίας».

НАЦИОНАЛНООСЛОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕЊЕ ВО ПИРИНСКИОТ ДЕЛ НА МАКЕДОНИЈА (1941-1944)

- Пиринскиот дел под бугарска власт; Почеток и развој на НОВ;
- улогата на Никола Парачунов; септемврскиот преврат и воспоставување на нова власт; обид за учество на Македонците од Пиринскиот дел во ослободувањето на Македонија - бригадата "Јане Сандански"; Обласната конференција во 1944 година.

НАЦИОНАЛНООСЛОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕЊЕ ВО ЕГЕЈСКИОТ ДЕЛ НА МАКЕДОНИЈА (1941-1944)

- Почеток на отпорот; Драмското востание; партизански групи и одреди; Словено-македонски народноослободителен фронт (СНОФ); учество на Македонците во ЕЛАС; формирање на македонски баталјони; односот на КПГ, ЕАМ и ЕЛАС спрема ослободителната борба и ставот за решавање на македонското национално прашање; соработка меѓу движењата во егејскиот и вардарскиот дел на Македонија.

ПРИДОНЕСОТ НА МАКЕДОНИЈА ВО ПОБЕДАТА НАД ФАШИЗМОТ

- Придонесот на НОД во сите делови на Македонија; учеството во ослободувањето на соседните балкански држави; учеството во борбата против соработниците на окупаторот; учеството на XV македонски корпус на Сремскиот фронт и конечното ослободување на Југославија.

ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

- Културно-просветната дејност во текот на НОВ (просвета, печат, училишта, творештво); Создавање на македонската азбука; кодификација на македонскиот литературен јазик; развој на образованието, науката и културата; Грижа за заштита на културно-историските споменици.

ПОЛОЖБАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ВО ДРУГИТЕ ДЕЛОВИ НА МАКЕДОНИЈА

а) во Пиринскиот дел

- Национално-културна автономија; Политика на прогони и денационализација; борба за национални, политички и граѓански права.

б) во Егејскиот дел

- Македонците во Граѓанската војна; национални и културни права за време на Граѓанската војна; Прогони и репресии; егзодус; непочитување на граѓанските и малцинските права во Грција.

в) во Албанија

- Нецелосно признавање на елементарните национални и културни права; Политика на денационализација и асимилација.

МАКЕДОНЦИТЕ ВО СВЕТОТ ПО ВТОРАТА СВЕТСКА ВОЈНА

- Организирање на емиграцијата и иселеништвото од Македонија во Европа и светот (клубови, друштва и организации); Врски на иселеништвото со Република Македонија.

▲ Υπουργείο Παιδείας και Αθλητισμού.

Πηγή: Αναλυτικό πρόγραμμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μάθημα Ιστορίας για την Η' Δημοτικού, Σκόπια 1998.

σ. 49. Στο αναλυτικό πρόγραμμα υπάρχει ξεχωριστή ενότητα «για το εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα στη Μακεδονία του Αιγαίου (1941-1944)».

σ. 53. Υπάρχουν ξεχωριστές ενότητες «για τη θέση των Μακεδόνων στα άλλα τμήματα της Μακεδονίας». Στην υποενότητα «για το αιγαιακό τμήμα» οι μαθητές διδάσκονται για «τους Μακεδόνες στον Εμφύλιο Πόλεμο, τα εθνικά και πολιτιστικά δικαιώματα στη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου, τις διώξεις και την καταπίεση, την Έξοδο, τον μη σεβασμό των αστικών και μειονοτικών δικαιωμάτων στην Ελλάδα».

Наставна тема: ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ ВО ΡΑΝΙΟΤ ΣΡΕΔΕΝ ΒΕΚ (15 часа)		
Содржина	Знаења и способности	Средства и активности
<p>НАСЕЛУВАЊЕ НА СЛОВЕНИТЕ ВО ΜΑΚΕΔΟΝΙЈΑ - Племиња, нападите на Солун; Сκлавинии, односите со староседелците; промени во топонимијата и начинот на живеење, потпаѓање под византиска и бугарска власт.</p> <p>РАЗВИТОК НА СЛОВЕНСКАТА ΠΙΣΜΕΝΟСТ И ΚΥΛΤΥΡΑ - Христијанизација; дејноста на Св.Кирил и Св.Μεθοδιј; создавање на словенската писменост, мисиите на браќата Св.Кирил и Св.Μεθοδιј.</p> <p>ΔΕЈНОСТА НА СΒ.ΚΛΙΜΕΝΤ И СΒ.ΝΑΥΜ - Живот и дело; создавање на Охридската книжевна школа; значење.</p> <p>ΒΟΓΟΜΙΛΣΚΟ ΔΒΙЖΕЊЕ - Појава; име; центри; суштина на богомилското учење; ширење на богомилското движење.</p> <p>ΣΟΖΔΑΒΑЊЕ НА ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΑΤΑ ΣΡΕΔΝΟΒΕΚΟΒΝΑ ΔΡЖΑΒΑ - Востанија против тугинската власт; тетрархија; воведување единствена управа.</p> <p>ΙΖΔΙΓΝΥΒΑЊЕ И ΠΡΟШΙΡΥΒΑЊЕ НА ΣΑΜΥΙΛΟΒΑΤΑ ΔΡЖΑΒΑ - Војните со Византија; територијално проширување; прогласување на царството; царството станува балканска сила.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Учениците го опишуваат процесот на населувањето на Словените во Македонија, обидите за освојување на Солун, однос на Словените кон староседелците и општествено-економските промени кои настанале во Македонија; - се запознаваат со процесот на христијанизација и развојот на словенската писменост; - ја истакнуваат улогата, работата и значењето на Св.Кирил и Св.Μεθοδιј и разбираат дека нивното дело е благородно и хумано; - знаат за првиот словенски универзитет и ја истакнуваат улогата и значењето на Св.Κλιμεντ и Св.Ναυμ во Охрид; - го објаснуваат богомилското учење како религиозно и социјално движење; - се запознаваат со борбата на македонскиот народ против бугарската и византиската власт; создавањето на единствена држава која прераснала во моќна балканска сила на чело со Самуил; - го препознаваат општеството и државното уредување на Самуиловата држава. 	<ul style="list-style-type: none"> - Карта на Македонија; - карта на Самуиловото царство; - карта на Охридската патријаршија; - слики - нападите кај Солун, Охрид, заштитен клуч од X век; - црквата Св.Κλιμεντ, стари македонски градови; - историски атлас; - историска читанка.

▲ Υπουργείο Παιδείας και Αθλητισμού.

Πηγή: Αναλυτικό πρόγραμμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μάθημα Ιστορίας για την Στ' Δημοτικού, Σκόπια 1998.

σ. 24. Σύμφωνα με το πρόγραμμα, στόχος της διδασκαλίας της ενότητας για την «Μακεδονία κατά τον πρώιμο Μεσαίωνα» είναι, μεταξύ άλλων, οι μαθητές:

«να γνωρίσουν τον αγώνα του μακεδονικού λαού κατά της βουλγαρικής και βυζαντινής εξουσίας».

Πρώτο: *од сѝрана на СР Југославија со чинот на повлекувањето на ЈНА од македонскиот простор, која со себе го однесе севкупното оружје и воена опрема оставајќи ја државата без вооружени способности за одбрана со стратегиско значење; „кога ќе затреба ќе се вратиме“.*

Второ: *повторно од СР Југославија со чинот на етничкото чистење на Косово кое резултира со бегалската криза од која 350.000 бегалци засолниште побараа на просторот на Република Македонија. Агресивниот чин се толкува како протерување на туѓа територија на свои државјани бидејќи егзодусираното албанско и друго население се граѓани на СР Југославија.*

Според меѓународните стандарди на бегалските кризи, голем дел од тие лица со помош на меѓународниот фактор се вратија и ќе се враќаат, а дел од нив врз основа на склучување на бракови, изнаоѓање на најразновидни нелегални начини на престој и број кој воопшто не може да се евидентира **трајно ќе останат на македонскиот простор; и**

Трето: *од сѝрана на Грција со чинот на економската и политичката блокада (политичката сè уште трае) како последица на реагирањето по повод донесувањето на Уставот и во негово дефинирано име на државата Република Македонија. Економската блокада се толкува како агресивно средство на „специјалната војна“ чија цел е иста како и кај „жешката војна“, но не да се реализира со вооружени туку со суптилни невоени, економски средства.*

Освен агресивните мерки и активности, од страна на нашите соседи забележливи се и други притисоци и активности кои, и покрај признавањето на државата со уставното име (освен Грција), оставаат белези на стратегиски цели што во некое дадено време и на определен простор би можеле да се реализираат. Најсуществени се следниве:

- **СР Југославија:** неутврдувањето на државното разграничување и непризнавањето на афтокеفالноста на МПЦ;

- **Бугарија:** непризнавањето на македонската нација и јазик, докажувајќи дека македонскиот народ е со бугарски корени па според тоа во Македонија живее 1.400.000 бугарско население¹⁵, непризнавање на постоење на македонско национално малцинство во Бугарија и непризнавање на афтокеفالноста на МПЦ;

- **Грција:** прашањето за уставното име на Република Македонија, статусот на македонските бегалци, националното малцинство и непризнавањето на МПЦ; и

- **Албанија:** тврдењето за право на јурисдикција на просторот на Република Македонија на кого претежно живее албанско население и перманентното

¹⁵ Поопширно види: НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЧЕСКА ПРОГРАМА Број 1. Научен центар за Бугарска Национална Стратегија, Софија, 1998, стр. 23 - 27.

3.2.2. Влијанието на стратегиите на балканските држави

Иако балканските држави, соседи на Република Македонија, освен СР Југославија која се определи за стратегиската опција „Мултиполаризација“, се определија за приклучување во стратегискиот простор на „Глобализацијата“ (Грција е рамноправен партиципент), **сепак се до периодот на нивното целосно имплементирање во него**, иако „работите“ на општо задоволство се движат кон новите стратегиски цели, забележливи се „соседски“ стратегиски пулсирања кон македонскиот простор со сè уште ненадминати „наследени“ од историското време барања, адаптирајќи ги на новите времиња.

Таквите стратегиски пулсирања силно влијаат на одредбите на македонската стратегиска мисла и практика бидејќи во периодот од создавањето на младата македонска држава до денес ѝ се случил **три агресирања**.

▲ Трајан Гоцевски, Митко Котовцевски, Зоран Начев и Радко Начевски, *Дефентологија* [Περι Άμυνας], Кουμάνοβο 2002, стр. 323-4.

(σσ. Το εγχειρίδιο χρησιμοποιείται στα кратικά Πανεπιστήμια της FYROM, βάσει της υπ' αριθμ. 02-1678/4/21 Ιουλιου 2001 κοινής απόφασης των Υπουργών Άμυνας και Παιδείας και Αθλητισμού).

«Τέτοιου είδους στρατηγικοί προσανατολισμοί [των βαλκανικών κρατών] επηρεάζουν σημαντικά την μακεδονική στρατηγική σκέψη και πρακτική, δεδομένου ότι από την εποχή της ίδρυσης του νέου μακεδονικού κράτους μέχρι σήμερα συνέβησαν τρεις επιθετικές ενέργειες (agresiranjа)».

[ΣΗΜΕΙΩΣΗ. Οι δύο πρώτες αφορούν στην αποχώρηση του ομοσπονδιακού στρατού και στην μαζική εγκατάσταση των προσφύγων από το Κόσοβο. Η τρίτη (έγινε) από την πλευρά της Ελλάδας με την πράξη του οικονομικού και πολιτικού αποκλεισμού (ο πολιτικός ακόμη διαρκεί) ως αποτέλεσμα της υιοθέτησης του Συντάγματος, βάσει του οποίου η έκφραση 'Δημοκρατία της Μακεδονίας' προκρίθηκε ως όνομα του κράτους. Ο οικονομικός αποκλεισμός ερμηνεύεται ως επιθετική ενέργεια «ειδικού πολέμου», στόχος της οποίας είναι ο ίδιος όπως και στον «θερμό πόλεμο», ωστόσο δεν υλοποιείται με ένοπλα, αλλά με περισσότερο εκλεπτυσμένα μη στρατιωτικά, οικονομικά μέσα].

«Εκτός από τις επιθετικές δράσεις και μέτρα από την πλευρά των γειτόνων μας, σημειώνονται και άλλες πιέσεις και δραστηριότητες οι οποίες, πέραν της αναγνώρισης του κράτους με το συνταγματικό όνομα (εκτός της Ελλάδας), αφήνουν σημάδια στον στρατηγικό στόχο για κάποιο δεδομένο χρονικό διάστημα και σε δεδομένο χώρο θα μπορούσαν να υλοποιηθούν. Οι συχνότερες είναι:

[...] Ελλάδα: το ζήτημα του συνταγματικού ονόματος της Δημοκρατίας της Μακεδονίας, το καθεστώς των μακεδόνων προσφύγων, η εθνική μειονότητα και η μη αναγνώριση της Ορθόδοξης Μακεδονικής Εκκλησίας».

<p>контролниот механизам на Конвенцијата, со Предлог на закон;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предлог за донесување на закон по итна постапка за поништување на локалните избори одржани на 13 март 2005 година во општините Липково, Арачиново, Чаир, Студеничани, Гостивар, Тетово, Кичево, Струга, Дебар, Осломеј, Зајас, Боговиње, Теарце, Желино, Брвеница и Јегуновце, со Предлог на закон; • Предлог за донесување на закон за слободен пристап до информациите од јавен карактер; • Предлог на закон за заштита на лични податоци; • Предлог за донесување на закон за заштита на сведоци; • Предлог за донесување на закон за електронски комуникации, со Предлог на закон. <p>Извештаи разгледани на седниците на Комисијата:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Годишен извештај за работата на Народниот правобранител во 2004 година; • Годишен извештај за извршените ревизии и за работата на Државниот завод за ревизија за 2004 година; • Извештај за работата на јавните обвинителства во Република Македонија во 2004 година и • Годишен извештај за работата на Државната комисија за спречување на корупцијата во 2004 година. 	<p>Извештаи разгледани на седниците на Комисијата:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Две претставки од Здружената организација на раселените од Арачиново "Зора": во врска со спроведувањето на Заклучоците на Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот и на Собранието на Република Македонија, донесени по претставките на внатрешно раселените лица од Липковскиот регион и Арачиново и во врска со судскиот спор за надомест на штети предизвикани од воениот конфликт во 2001 година и • Претставка од Здружението на бегалци од Егејскиот дел на Македонија за групната повреда на правата на Македонците протерани од Егејскиот дел на Македонија по граѓанската војна во 1949 година. <p>Други точки разгледани на седниците на Комисијата:</p> <p>Упатени претставки до Комисијата:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Претставки - до Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот во извештајниот период се поднесени вкупно 106 претставки од граѓани, здруженија на граѓани, организации за човекови права и други правни лица. Комисијата на својата седница разгледа две претставки. На разговор примени се 59 подносителите на претставки, на 21 им е дадена помош при составување претставка до Комисијата, а на оние кои
---	---

▲ Διαρκής Εξεταστική Επιτροπή του Κοινοβουλίου της FYROM για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των πολιτών.

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων Κοινοβουλίου για το έτος 2004, σ. 77.

(<http://www.sobranie.mk/lzvestaj2005/3Glava.pdf>)

«Εκθέσεις που εξετάσθηκαν στις συνεδριάσεις της Επιτροπής: [...]

Έκθεση του Συλλόγου των προσφύγων από το αιγαιατικό τμήμα της Μακεδονίας για την ομαδική παραβίαση των δικαιωμάτων των Μακεδόνων που εκδιώχθηκαν από το αιγαιατικό τμήμα της Μακεδονίας μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο, το 1949».

**Postojana
anketna komisija
za zaštita na
slobodite i pravata na
građaninot**

НАДЛЕЖНОСТИ:

Согласно со Одлуката за основање на постојани работни тела на Собранието на Република Македонија, Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот има претседател, осум члена и нивни заменици, а разгледува:

- начелни прашања, предлози и мислења во врска со остварувањето на одредбите на Уставот, закони и други прописи и акти од значење за остварување и заштита на слободите и правата на граѓанинот;
 - укажување на потребата од донесување на закони и други прописи и акти заради поцелосна заштита на слободите и правата на граѓанинот;
 - следење, разгледување и анализирање на остварувањето на ратифицираните меѓународни акти кои ја регулираат заштитата на слободите и правата на граѓанинот;
 - разгледување на дописите на граѓаните и заемане ставови по истите;
 - соработува со научни и стручни организации од областа на заштитата на слободите и правата на граѓаните;
 - соработување со соодветни странски и меѓународни тела од областа на заштитата на слободите и правата на граѓаните и
 - други прашања што се однесуваат на заштитата на слободите и правата на граѓанинот.
- Комисијата не може да врши истражни или други судски функции.
- Наодите на Комисијата се основа за поведување постапка за утврдување на одговорност на носителите на јавните функции.

1. Во извештајниот период Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот одржа три седници на кои расправаше за: Модалитетите за остварување на човековите права на децата бегалци и другите граѓани протерани по завршувањето на граѓанската војна во 1949 година во Грција, за Предлог-Декларацијата за извинување на жртвите од репресијата од режимот во периодот од 1945 до 1990 година, се разгледаа и претставки на граѓани во врска со постапување на полицијата, како и Извештајот за работата на Народниот правобранител за 2005 година. Заеднички заклучок при разгледувањето на Годишниот извештај за работата на народниот правобранител е дека в зголемен бројот на претставките до народниот правобранител а со тоа и довербата на граѓаните во самата институција, и тоа дека овој извештај е најдобар и најпрегледен од сите досегашни извештаи за работата на народниот правобранител.

Законски проекти разгледани на седниците на Комисијата:
Во извештајниот период Комисијата не разгледуваше законски предлози. На дневен ред на одржаните

седници беа разгледани: Модалитети за остварување на човековите права на децата бегалци и другите граѓани протерани по завршувањето на граѓанската војна во 1949 година во Грција, и Предлог Декларацијата за извинување на жртвите од репресијата од режимот во периодот од 1945 до 1990 година.

Извештаи разгледани на седниците на Комисијата:

Годишен извештај за работата на Народниот правобранител во 2005 година;
Претставки разгледани на седниците на Комисијата:
Една претставка од г-дин Анастасиески Ристо од Охрид во врска со пречекорување на полициските овластувања.
Претставка од Здружението на бегалци од егејскиот дел на Македонија за групната повреда на правата на Македонците протерани од Егејскиот дел на Македонија по граѓанската војна во 1949 година.
Други точки разгледани на седниците на Комисијата:
Упатени претставки до Комисијата
Претставки - до Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот во извештајниот период се поднесени вкупно 46 претставки од граѓани, здруженија на граѓани, организации за човекови права и други правни лица. На разговор примени се 23 подносителите на претставки, на 11 им е дадена помош при

составување претставка до Комисијата, а на оние кои требале да се обратат и до друг надлежен орган им е дадено соодветно упатство како да постапат. По однос на останатите поднесени претставки е побарана информација од надлежен орган; даден совет да се сочека постапувањето на надлежен орган односно Народниот правобранител; делумно постапување и следење на целосното барање изнесено во претставката и слично.
Позначајни средби на членови на Комисијата на меѓународен план
Претседателот на Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот учествуваше на средба со претставници на Времената комисија на Европскиот парламент за нелегално затворање и трансвер на затвореници во Европа на Република Македонија.

Одржани седници	3	
Вкупно разгледани точки	4	
Измени на Уставот	-	
Закони по области	политички систем	-
	економски систем	-
	јавни ни дејности	-
Поднесени амандмани	-	
Буџет, ребаланс, завршна с-ка	-	
Други акти (одлуки, декларации, програми)	2	
Информации, извештаи	1	
Прашања, предлози	1	

▲ Διарκής Εξεταστική Επιτροπή του Κοινοβουλίου της FYROM για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των πολιτών.

Πηγή: Έκθεση Πεπραγμένων Κοινοβουλίου για το έτος 2005, σσ. 63-64.

<http://www.sobranie.mk/lzvestaj2006/3Glava.pdf>

«1. Κατά τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου, η Διарκής Εξεταστική Επιτροπή για την προστασία των ελευθεριών και των δικαιωμάτων των πολιτών πραγματοποίησε τρεις συνεδριάσεις, στις οποίες συζήτησε: για τους τρόπους εκπλήρωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών-προσφύγων και άλλων πολιτών που εκδιώχθηκαν μετά το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου στην Ελλάδα, το 1949. [...] Έκθέσεις που εξετάστηκαν στις συνεδριάσεις της Επιτροπής: [...]

Έκθεση του Συλλόγου των προσφύγων από το αιγαιατικό τμήμα της Μακεδονίας για την ομαδική παραβίαση των δικαιωμάτων των Μακεδόνων που εκδιώχθηκαν από το αιγαιατικό τμήμα της Μακεδονίας μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο, το 1949».

У Н А З

ВРЗ ОСНОВА НА ЧЛЕН 200 ОД УСТАВОТ НА МАНЕДОНСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА ОД 1994 ГОДИНА СЕ ПРОГЛАСУВА ИЗМЕНЕТИОТ И ДОПОЛНЕТ УСТАВ НА МАНЕДОНСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА (ПРЕЧИСТЕН ТЕКСТ), ДОНЕСЕН НА СЕДНИЦАТА НА РЕДОВНИОТ ЦРКОВНО - НАРОДЕН СОБОР, ОДРЖАН НА 31 ОКТОМВРИ И 1 НОЕМВРИ 1994 ГОДИНА, ВО ПРОСТОРИИТЕ НА СЕДИШТЕТО НА МАНЕДОНСКАТА АРХИЕПИСКОПИЈА, ВО ПРЕСТОЛНИОТ ГРАД НА НАШАТА СУВЕРЕНА ДРНАВА РЕПУБЛИКА МАНЕДОНИЈА.

ПРЕТСЕДАТЕЛ
НА ЦРКОВНО-НАРОДНИОТ СОБОР
АРХИЕПИСКОП
ОХРИДСКИ И ΜΑΚΕΔΟΝСКИ
† Μ Ι Χ Α Ι Λ, с. р.

Издание на Светиот архиерејски синод
на Манедонската Православна Црква

Тргувајќи од историската вистина дена Манедонија и Манедонците се овозначени во Светото Писмо — Библијата;

Почитувајќи го фанот дена во светата Библиска и благословена земја Манедонија христијанството е проповедано уште од светиот Апостол Павле, кој ги основал првите христијански црковни општини и епископии на манедонските градови: Филипи, Солун, Бер, и др;

Имајќи ја предвид дејноста на манедонските апостоли Гај и Аристарх (Дела 19, 29) и на манедонските цркви (епископии), во апостолско време (2. Кор. 8, 1-5) и потоа, па и во времето на Јустиниана Прима, како и дејноста на сесловенските и манедонски просветители и рамноапостоли, светите браќа Кирил и Методиј, а посебно дејноста на нивниот најдаровит ученик Свети Климент Охридски Чудотворец, епископот на манедонската Дремицко - величка епархија (893-916), кој Светото Писмо и богослужбените книги му ги остави на својот манедонски народ на староманедонски јазик, врз чии темели подоцна израсна Охридската Архиепископија;

Тргувајќи од вонредните резултати на Охридската Архиепископија во утврдувањето на Православието меѓу Манедонците и другите народи, на-

но и просветителската мисија на Охридската школа — првиот Универзитет на Балканот и во Европа;

Знаејќи дена во X в., во манедонската држава на царот Самоил, Охридската Архиепископија била воздигната на достоинство Патријаршија;

Тргувајќи од фанот дена Охридската Архиепископија канонски не била никогаш унигата, туку во 1787 година, турскиот Султан како иновен владетел во Манедонија, со Иреде го спречил нејзиното самостојно дејствување;

Имајќи предвид дена манедонскиот народ, во својата многувовена борба за Православна црковно-просветна, духовна, културна, национална и социјална слобода и државност, пристапи кон возобновување на Охридската Архиепископија во лицето на нејзината канонска наследничка — Манедонската Православна Црква.

Имајќи предвид дена со:

Резолуцијата на Првиот свештенички собор, одржан на 21 октомври 1943 г., на првата слободна територија во Манедонија, уште во виорот на војната се повика на возобновување на Охридската Архиепископија како самостојна Манедонска Православна Црква.

Одлуката на Првиот Црковно-народен Собор, одржан на 4 март 1945 г., во Снопје се бараше возобновување на Охридската Архиепископија во лицето на Манедонската Православна Црква.

Одлуката на Вториот Црковно-народен Собор, одржан на 4 октомври 1958 г., во Охрид е возобновена Охридската Архиепископија во лицето на

Манедонската Православна Црква, која Одлука Архиерејскиот Собор на Српската Православна Црква со Одлука бр. 44 од 24/11 мај 1959 г., ја санкционира, односно Српската Православна Црква ја призна САМОСТОЈНОСТА на Манедонската Православна Црква, и

Одлуката на Архиепископскиот Црковно-народен Собор одржан на 17 јули 1967 г., во Охрид е возобновена, односно прокламирана АВТОКЕФАЛНОСТА на Охридската Архиепископија во лицето на Манедонската Православна Црква,

Архиепископскиот Црковно - народен Собор на 31 октомври и 1 ноември, 1994 година, со измени и дополнувања, донесе

У С Т А В

НА МАНЕДОНСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

1. Основни одредби

Член 1

Манедонската Православна Црква, како автокефална, е дел на Едната, Света, Соборна и Апостолска Црква.

Манедонската Православна Црква ги запазува догмите, каноните и единството на Богослужението со Источната Вселенска Православна Црква.

Манедонската Православна Црква има единствена организација: самостојно ги уредува црковните дејности и управува со нив.

▲ Катастатикос χάρτης «Ορθόδοξης Μακεδονικής Εκκλησίας».

Πηγή: Προοίμιο καταστατικού χάρτη της «Ορθόδοξης Μακεδονικής Εκκλησίας». Υιοθετήθηκε στην τακτική κληρικολαϊκή συνέλευση, που πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα 30 Οκτωβρίου – 1 Νοεμβρίου 1994.

«Ορμώμενοι από την ιστορική αλήθεια ότι η Μακεδονία και οι Μακεδόνες διαϊωνίσθησαν στην Αγία Γραφή – τη Βίβλο,

Σεβόμενοι το γεγονός ότι στην αγία βιβλική και καθαγιασμένη γη της Μακεδονίας ο Χριστιανισμός διδάσκεται από την εποχή του αγίου Αποστόλου Παύλου, ο οποίος ίδρυσε τις πρώτες χριστιανικές εκκλησιαστικές κοινότητες και επισκοπές στις μακεδονικές πόλεις: των Φιλίππων [Filipi], της Θεσσαλονίκης [Solun], της Βέροιας [Ver] κα.,

Λαμβάνοντας υπόψη τη δράση των μακεδόνων Αποστόλων Γάιου και Αρίσταρχου (Έργα, 19, 29) και των μακεδονικών εκκλησιών (επισκοπών) στην αποστολική εποχή (2. Κορ. 8, 1-5) και στη συνέχεια την εποχή της Iustiniana Prima καθώς και τη δράση των πανσλαβιστικών και Μακεδόνων διαφωτιστών Κυρίλλου και Μεθοδίου και ιδιαίτερα τη δράση του πλέον ταλαντούχου μαθητή τους, του Αγίου Κλήμη Αχριδαίου του Θαυματουργού, επισκόπου της μακεδονικής επαρχίας Dremnicko-velicka (893-916), ο οποίος άφησε στον μακεδονικό λαό την Αγία Γραφή και λειτουργικά κείμενα στην παλαιομακεδονική γλώσσα, στα θεμέλια της οποίας αναπτύχθηκε αργότερα η Αρχιεπισκοπή Αχρίδας.

Εκκινώντας από τα εξαιρετικά αποτελέσματα της Αρχιεπισκοπής Αχρίδας σχετικά με την ενίσχυση του Χριστιανισμού μεταξύ των Μακεδόνων και των άλλων λαών καθώς και την διαφωτιστική αποστολή της Σχολής της Αχρίδας – του πρώτου Πανεπιστημίου των Βαλκανίων και της Ευρώπης,

Γνωρίζοντας ότι κατά τον 10ο αιώνα στο μακεδονικό κράτος του Αυτοκράτορα Σαμουήλ η Αρχιεπισκοπή Αχρίδας αναδείχθηκε σε Πατριαρχείο,

Βασισμένοι στο γεγονός ότι η Αρχιεπισκοπή Αχρίδας ουδέποτε καταργήθηκε με βάση το Κανονικό Δίκαιο αλλά το 1767, ο Τούρκος σουλτάνος, ως αλλόθρησκος κυβερνήτης της Μακεδονίας, παρεμπόδισε με Ιραδέ την ανεξάρτητη δράση της,

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο μακεδονικός λαός, στον πολύχρονο αγώνα του για Ορθόδοξη εκκλησιαστική-παιδαγωγική, πνευματική, πολιτιστική, εθνική και κοινωνική ελευθερία και κρατική υπόσταση, προχώρησε στην ανακαίνιση της Αρχιεπισκοπής Αχρίδας στο πρόσωπο της διαδόχου του, με βάση το Κανονικό Δίκαιο, Ορθόδοξης Μακεδονικής Εκκλησίας».

Σημείωση για το περιοδικό της Εκκλησίας *Премин* ότι η έκδοσή του χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Πολιτισμού (πηγή: Програма на Министерство за култура за 2007 година).

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА**

**ГОДИШНА ПРОГРАМА
за остварување на националниот интерес во културата во 2007 година**

ЗАЕДНИЦИ НА МАКЕДОНЦИТЕ

Здружение на Сетинци - Попадинци од Лерин во Македонија – Скопје

Трет традиционален концерт на “Песни и ора од Егеј” во Универзална сала на кој ќе учествува фолклорна и музичка група од Егејскиот дел на Македонија, Грција

▲ Στο πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού για το 2007 (Програма на Министерство за култура за 2007 година) που είναι καταχωρημένο στην ιστοσελίδα του Υπουργείου www.kultura.org.mk, αναφέρεται ότι χρηματοδοτείται ο «Σύλλογος καταγομένων από τον Σκοπό και την Παπαδιά Φλώρινας (Здружение на Сетинци-Попадинци од Лерин во Македонија-Скопје)»:

- για την «Οργάνωση της παραδοσιακής συνάντησης των Μακεδόνων από τη Μακεδονία του Αιγαίου στο χωριό Τύρνοβο του Μοναστηρίου (Организирање на традиционален собир на Македонците од Егејскиот дел на Македонија во с.Трново- Битола)»
- «την οργάνωση της τρίτης παραδοσιακής συναυλίας “Τραγούδια και χοροί του Αιγαίου” στην [αίθουσα συναυλιών] Универзална сала στην οποία θα μετέχει παραδοσιακό και μουσικό συγκρότημα από τη Μακεδονία του Αιγαίου, Ελλάδα (Трет традиционален концерт на “Песни и ора од Егеј” во Универзална сала на кој ќе учествува фолклорна и музичка група од Егејскиот дел на Македонија, Грција)».

„Успешното развивање на односите со Република Грција и се одвивало уште поповолно, непречено, и сестрано, кога во

ваа соседна земја би се пристапила кон позитивно решавање а положбата на македонското национално малцинство. Тоа би ило во интерес на натамошниот развој на добрососедските од-
оси и на соработката во сите области меѓу нашите две земји.“³⁶

▲ Διακήρυξη του 11ου Συνεδρίου της Ένωσης Κουμμουνιστών Γιουγκοσλαβίας, 1978.

«Η επιτυχής ανάπτυξη των σχέσεων με την Ελληνική Δημοκρατία θα εξελισσόταν ακόμη ευνοϊκότερα, ακώλυτα και ολόπλευρα, όταν η προαναφερόμενη χώρα θα προχωρούσε στην θετική επίλυση της θέσης της μακεδονικής εθνικής μειονότητας. Τουτό θα ήταν προς το συμφέρον της περαιτέρω ανάπτυξης των σχέσεων καλής γειτονίας και της συνεργασίας σε όλους τους τομείς μεταξύ των δύο χωρών μας».

Πηγή: Тошо Поповски, *Македонското национално малциство во Бугарија, Грција и Алванија* [Η μακεδονική εθνική μειονότητα στη Βουλγαρία, την Ελλάδα και την Αλβανία], Σκόπια 1980, σσ. 289-290.

**БУЧКОВСКИ НА ТРАДИЦИОНАЛНАТА ПРОСЛАВА ПО ПОВОД ВЕЛИГДЕН ВО СВЕТИ ПАНТЕЛЕЈМОН,
С. БРЕСТ - Радовиш, 24 април 2006 година**

ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ И ПРАВА ЗА ДЕЦАТА БЕГАЛЦИ

Премиерот Владо Бучковски денеска на покана на Сојузот на Македонците од Егејскиот дел на Македонија присуствуваше на Дванаесеттите републички велигденски средби, што традиционално се одржуваат во радовишкото село Брест.

“Со задоволство ја прифатив поканата на Сојузот за заедно со вас да го чествуваме празникот и да оддадам признание на се она што Сојузот правеше во изминатите години за правата на 120-те илјади деца бегалци од Егејска Македонија”, рече премиерот Бучковски и додаде дека Владата во последните години со средбите со Караманлис и Папандреу воспостави политички дијалог за решавање на проблемите со кој се соочуваат Македонците во Егејскиот дел на Македонија и прашањето на уставното име. “Проблемите на имотите и слободата на движењето не треба да бидат проблеми во современа Европа”, истакна Бучковски и изрази надеж дека ќе победи грчкиот прагматизам и европскиот дух и оти наскоро една ваква средба ќе се одржи од другата страна на границата.

Присуството на премиерот Бучковски на средбата го поздрави координаторот на Здруженијата на Македонците од Егејскиот дел на Македонија Стојан Димков кој рече дека на денешниот собир се присутни Македонци од сите делови на Македонија и оти ова е доказ дека македонскиот дух е неуништив.

Премиерот по собирот ќе го посети училиштето “Никола Карев” во Радовиш кое беше опожарено пред два месеца, а за чија реконструкција средствата ќе ги обезбеди Владата.

Посетата на радовишко премиерот ќе ја заврши со обиколка на неколку села каде ќе информира за исплата на средствата од откупениот тутун, како и за изградба на локални инфраструктурни објекти.

▲ Ανακοίνωση του Γραφείου του Πρωθυπουργού Βλάντο Μπούτσκοφски, 24 Απριλίου 2006.

«Ο Πρωθυπουργός Βλάντο Μπούτσκοφски, μετά από πρόσκληση της “Ένωσης Μακεδόνων από τη Μακεδονία του Αιγαίου”, παρέστη σήμερα στην 12η Πασχαλινή Συνάντηση που πραγματοποιείται παραδοσιακά στο χωριό Μπρεστ του Ράντοβις.

“Με ικανοποίηση αποδέχθηκα την πρόσκληση της Ένωσης να εορτάσω μαζί σας την εορτή και να αποδώσω τα εύσημα σε όλα όσα έκανε η Ένωση τα προηγούμενα χρόνια για τα δικαιώματα των 120.000 παιδιών προσφύγων από την Αιγαιική Μακεδονία”, είπε ο Πρωθυπουργός Μπούτσκοφски και συμπλήρωσε ότι η Κυβέρνηση κατά τα τελευταία χρόνια στις συναντήσεις με τους Καραμανλή και Παπανδρέου άνοιξε πολιτικό διάλογο για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι Μακεδόνες από τη Μακεδονία του Αιγαίου και για το ζήτημα του ονόματος. “Τα προβλήματα με τις περιοσίες και την ελευθερία διακίνησης δεν πρέπει να αποτελούν εμπόδιο στη σύγχρονη Ευρώπη”, υπογράμμισε ο Μπούτσκοφски και εξέφρασε την ελπίδα ότι θα νικήσει ο ελληνικός πραγματισμός και το ευρωπαϊκό πνεύμα και ότι σύντομα θα υπάρξει μια τέτοια συνάντηση και στην άλλη πλευρά των συνόρων.

Την παρουσία του Πρωθυπουργού Μπούτσκοφски στη συνάντηση χαιρέτησε ο συντονιστής του Συλλόγου Μακεδόνων από την Μακεδονία του Αιγαίου, Στόγιαν Ντίμκωφ, ο οποίος συμπλήρωσε ότι στη σημερινή συνάντηση είναι παρόντες Μακεδόνες από όλα τα τμήματα της Μακεδονίας και ότι αυτό αποδεικνύει ότι το μακεδονικό πνεύμα είναι αθάνατο».

Πηγή: Επίσημη ιστοσελίδα Σοσιαλδημοκρατικής Ένωσης.

ΦΙΛΙΠ ΠΕΤРОВСКИ - ЛЕТАРГИЈА, НЕСΠΟСΟБНОСТ ИЛИ СЕ' ЗАЕДНО

Егзодусот на Македонците од егејскиот дел на Македонија (сега северен дел на Грција), има свој повеќедецениски историјат. Првите знаци на менување на етничкиот состав на оваа територија почнуваат со Првата балканска војна и склучувањето на Букурешкиот договор во 1913 година. Крајот на Првата светска војна и последователниот Нејски договор за размена на население помеѓу Грција и Бугарија во 1919-та, како и Лозанскиот мировен договор во 1923-та, склучен помеѓу Турција и Грција, претставуваат континуитет на оваа појава. Процесот на етничко чистење на Македонците од Егејска Македонија кулминира за време на граѓанската војна во Грција водена помеѓу прозападните монархисти и комунистичките републиканци во периодот од 1946 до 1949 година. Во оваа војна, во која активно учествуваа егејските Македонци на страната на ДАГ (Демократска армија на Грција), загинаа дваесетина илјади Македонци и беа протерани над 200.000, најголемиот дел од нив засекогаш. Поради откажувањето на поддршката од Титова Југославија и затворањето на границата кон Грција, ДАГ беше осудена на пораз, а Македонците беа изиграни и препуштени самите на себе.

Прашањето на протераните Македонци во рамките на СФРЈ воопшто не е третирано на политичко ниво, освен во ретки исклучоци за пропагандни интерни цели (на пр. написи во "Нова Македонија" еднаш на пет години). Како резултат на идеолошкиот континуитет, игнорантскиот однос кон ова прашање на македонската власт и дипломатија, продолжува и по 1991 година, до денес.

Се поставува прашањето зошто досега не се направи ниту обид, барем и во популистички цели, да се отвори ова прашање на ниво на јавна дебата, интелектуално разменување на ставови, барање можни решенија итн. Наспроти тоа се соочуваме со континуитет на затскривање на проблемот. Ваквиот пасивен однос посебно запрепастува доколку се земе во предвид фактот дека се работи за значителен број на македонски државјани, кој што се брутално откорнати и протерани од своите огништа и лишени од сопственоста создавана со поколенија.

Еден од најголемите појавни облици на низата проблеми на егејските Македонци, правото на приватна сопственост кое не можат да го остварат, драматично ескалира во последно време. Сведоци сме на еден процес на бесправно и организирано распродавање на имотите на македонските граѓани во Република Грција, без нивно знаење и согласност, кое има за цел промена на сопственичката слика, а со тоа и менување на етничката реалност и наследство на тие простори. Правото на приватна сопственост е неприкосновено и не може да се поврзува со националната припадност на сопственикот. Ова право, покрај правото на живот и правото на слободно мислење и дејствување, претставуваат основен фундамент на кое почиваат западните демократии. Покрај овој факт, сложеноста на проблемот ја намалува податокот дека повеќето македонски граѓани, од чија сопственост Република Грција бесправно ги лишува, поседуваат документи издадени од грчката држава. Познато е дека имотно-правните спорови не застаруваат, и граѓаните секогаш ќе можат да бараат остварување на овие права. Освен тоа целокупното јавно мислење е

позитивно определено во овој случај, на што се надоврзуваат и позитивните сигнали од меѓународната заедница (САД, Совет на Европа), во однос на правилната перцепција на ова прашање. И конечно, сведоци сме на организирано дејствување на бројните здруженија на Македонци од Егејска Македонија, кои се обединуваат и окрупнуваат, а се со цел да се изведе поефикасна форма на притисок.

Во целиот случај МНР, наместо да даде свој должен придонес кон оваа поволна наклонетост на состојбите, тоа продолжува со својата пракса на летаргичност и молк. Ова министерство треба да прекине да живее во својата виртуелна реалност, и најитно да се зафати со решавањето на проблемите на своите граѓани. Ако Република Македонија е самостоен меѓународен субјект, власта мора да ги покрене сите демократски механизми што и стојат на располагање, да ги заштити правата на овие луѓе.

МНР треба во најкраток можен рок да пристапи кон следните чекори: Да ги собере и документира досиејата што ги поседуваат овие граѓани; Да формира специјализиран тим, кој ќе им укаже правна помош на засегнатите граѓани, а македонската јавност да ја извести за обемот и за тежината на проблемот во реални бројки; Итно да упати барање Судот за човекови права во Стразбур да изрече мерка за забрана на продавање на имотите на македонските граѓани во Р. Грција додека трае судската процедура; Да ги извести сите релевантните држави и Меѓународни организации кои што ги третираат човековите права (ОДИХР, Совет на Европа, Хелсиншки комитет...). Последново ќе претставува вообичаено користење на дипломатските механизми и не е никакво измислување на топла вода.

На крајот, за да ви ја избистрам сликата - само еден пример. Замислете го овој проблем низ призмата, да речеме, на Германија и на Франција. Без разлика на тоа што двете земји се костурот на ЕУ, замислете како би реагирало засегнатото МНР и дали тоа би довело до какво било нарушување на билатералните соседски односи.

датум: 20.08.2005 извор: Дневник

▲ Άρθρο του στελέχους του κόμματος ΒΜΡΟ-ΔΠΜΗΕ, Φίλιπ Πέτροφски στην επίσημη ιστοσελίδα του κόμματος

«Η Έξοδος των Μακεδόνων από την Μακεδονία του Αιγαίου (σήμερα βόρειο τμήμα της Ελλάδας), έχει μακρόχρονη ιστορία. [...] Η διαδικασία της εθνοτικής κάθαρσης των Μακεδόνων της Μακεδονίας του Αιγαίου εντάθηκε στη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου στην Ελλάδα. [...] Είμαστε μάρτυρες μιας παράνομης διαδικασίας και οργανωμένης πώλησης των περιουσιών των Μακεδόνων πολιτών στην Ελληνική Δημοκρατία, χωρίς τη γνώση και τη σύμφωνη γνώμη τους, διαδικασία που στοχεύει στην αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος και, συνέπεια τούτου, στην αλλαγή της εθνοτικής πραγματικότητας και της κληρονομιάς στο χώρο αυτό. [...] Το Υπουργείο Εξωτερικών πρέπει το συντομότερο δυνατόν να προβεί στις ακόλουθες κινήσεις:

- να συγκεντρώσει και να τεκμηριώσει τους φακέλους που διαθέτουν οι πολίτες,
- να ιδρύσει ειδική επιτροπή η οποία θα παρέχει νομική βοήθεια στους πολίτες και θα ενημερώσει τη μακεδονική κοινή γνώμη για το μέγεθος και το βάρος του προβλήματος σε ρεαλιστικούς αριθμούς,
- να αποστείλει τάχιστα αίτημα προς το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο ώστε να εκδοθεί απόφαση απαγόρευσης πώλησης των περιουσιών των Μακεδόνων πολιτών στην Ελληνική Δημοκρατία μέχρις ότου διαρκεί η δικαστική διαδικασία,
- να ενημερώσει όλα τα αρμόδια κράτη και τις διεθνείς οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Ελσίνκι ...)

СКОПЈЕ

НЕЗАБОРАВ

Првиот број на „Глас на Егејците“ излезо на 1 септември 1950, а последниот во 1954 год.

Првиот број на „Незаборав“, гласило на Здружението на бежанците, бегалците и њените деца од Струмица, излезо на 17 јуни 1993.

„Незаборав“ од број 2 ги продолжува нивните традиции.

ГОДИНА V	БРОЈ 15	ГЛАСИЛО НА СОЈУЗОТ НА ЗДРУЖЕНИЈАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКИОТ ДЕЛ НА МАКЕДОНИЈА	СКОПЈЕ, ЈУНИ 1998
----------	---------	--	-------------------

ДОБРОДОЈДОВТЕ НА ВТОРАТА СВЕТСКА СРЕДБА!

Скопје, главниот град на Република Македонија, со широко отворени врати ги пречекува учесниците и гостите на Втората светска средба на децата-бегалци од Егејскиот дел на Македонија. Овој слободен дел од нашата татковина уште еднаш, по којзнае кој пат, ја покложува и докажува својата гостољубивост, добрина и топлина, зашто си ги пречекува своите синови и ќерки раселени по светот, за да ги прегрне со својата мајчина и ослободолубива страст дека и ова парче слободна македонска и нивна земја, дека грошницата и родните огништа им се и тука – кај роднините, кај пријателите, кај најмилиите...

Се е подготвено за почнувањето на Втората светска средба на децата-

та-бегалци од Егејскиот дел на Македонија. А, за тоа гордо да го кажеме (и напишеме) заслужни се милионите часови поминати во изготвувањето на програмата (неколку години назазад), координацијата со соодветните здруженија во повеќето земји во светот (Австралија, Канада, Америка, Чешка, Романија...), изнаоѓањето најпогодни содржини за отсликување на петдесетгодишната трагедија на нашиот егзодус и отворувањето од родните огништа и објавувањето на две капитални книги („Населените места во Егејска Македонија“ и „И ние сме деца на мајката земја...“), организирањето научен симпозиум за раселувањата, односно за етничките промени во Егејскиот дел на Македонија (1912-1995), довршувањето на долготражниот документарен филм за нашите страдања (од 1948), прибирањето нови документи и фотографии. Притоа, се разбира, користени се и искуствата во организирањето на Првата светска средба на децата-бегалци од Егејскиот дел на Македонија, што се одржа од 30 јуни до 3 јули 1988 година (независно од тогашните политички прилики), исто така во Скопје. Фактот што сега некогашните деца-бегалци доаѓаат во самостојна и независна Република Македонија – што, напосле, е остварен сон на илјадници знајни и незнајни македонски борци за слобода – е уште поголема радост и гордост дека и нивниот сон е остварен.

Во организацијата на Втората светска средба на децата-бегалци,

покрај Организациониот одбор што дејствуваше и работеше во Република Македонија, заедно со Сојузот на здруженијата на Македонците од Егејскиот дел на Македонија, рамноправно, преку свои активности, ангажирања и постигнати резултати се вклучија и соодветните одбори на здруженијата на децата-бегалци од Австралија, Канада, Америка и во другите земји.

Скопје и Македонија широко ги отвораат своите врати за Вашето доаѓање и очекуваме дека повеќе од 3.000 некогашни деца-бегалци од Егејскиот дел на Македонија, сега раселени во повеќе земји во светот, ќе присуствуваат на нашата Втора светска средба. **ДОБРОДОЈДОВТЕ** во Република Македонија!

<p>ПРОГРАМА</p> <p>15 ЈУЛИ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поаѓање свежо цвеќе во 10 ч. 2. Отворање на изложбата на фотографии и документи - Музеј на град Скопје во 11 ч. 3. Свечено отворање на Средбата - Скопски сием во 21 ч. 	<p>16 ЈУЛИ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Промоција на филмот <i>Никоншинчу</i> - Кино „Центар“ во 10 ч. 2. Панхида во Соборниот храм „Св. Климент Охридски“ во 21 ч. 3. Меѓународна ликовна изложба - „Даут Пашин Амам“ во 19,30 ч. 4. Балетска претстава <i>Македонска поевст</i> - Тврдиња „Кале“ во 21 ч. 	<p>17 ЈУЛИ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Изложба на книги - НУБ „Климент Охридски“ во 9,30 ч. 2. Меѓународен симпозиум „Етничките промени во Егејскиот дел на Македонија“ (1912-1995) - МАНУ 10,30 ч. 3. Концерт - фидџа и гитара (Н. Атанасов и Х. Христовски) - „Даут Пашин Амам“ во 20 ч. 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Свечена вечера на учесниците на Средбата - х. Континентал во 21 ч. <p>18 ЈУЛИ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Посета на гр. Битола, Струмица, Радовиш и Штип - поаѓање во 9 ч. <p>19 ЈУЛИ</p> <p>Излет во гр. Воден - поаѓање во 8 ч.</p>
---	---	--	---

▲ Кείμενο της σύνταξης του περιοδικού *Незаборав* για την «B' Παγκόσμια Συνάντηση των παιδιών προσφύγων» που οργανώθηκε το 1998 στα Σκόπια και η οποία χρηματοδοτήθηκε από την Κυβέρνηση της FYROM. Κεντρικός ομιλητής στην εκδήλωση ήταν ο Πρόεδρος της χώρας Киро Гκλιγκόρφ.

«Τα Σκόπια, η πρωτεύουσα της Δημοκρατίας της Македонίας, με πλατιά ανοικτές τις πύλες τους, αναμένουν τους μετέχοντες και τους φιλοξενοούμενους στη B' Συνάντηση των παιδιών-προσφύγων από το αιγαιακό τμήμα της Македонίας. Αυτό το ελεύθερο τμήμα της πατρίδας μας για μία ακόμη, ποιος ξέρει ποιά, φορά αποδεικνύει τη φιλοξενία, την καλοσύνη και τη θερμότητά του, περιμένοντας τους διασκορπισμένους ανά τον κόσμο γιούς και κόρες του, για να τους αγκαλιάσει με μητρικό και φιλο-απελευθερωτικό πάθος...»

Πηγή: Περιοδικό *Незаборав*, τεύχος 16 (Σεπτέμβριος 1998).

Во селото Брест

СРЕДБА НА БЕГАЛЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКА ΜΑΚΕΔΟΝИЈΑ

На вториот ден од Велигден, по повод 50-годишнината од егзодусот на Македонците од Егејскиот дел на Македонија, во организација на Здружението „Егеј“ од Штип, кај манастирот „Св. Пантелејмон“ во селото Брест - Штипско, се одржа петтата велигденска средба. Меѓу официјалните гости беа и претставници од Министерството за иселеништво, потсекретарот Ристо Шанев и претседателот на Советот за иселеништво Ставре Циков, кој ги поздрави присутните гости. Годинашната традиционална манифестација за прв пат има републички карактер, за разлика од претходните кои беа на општинско ниво.

На 600 метри надморска височина, во мешовитата шума од клен, габер и даб, во присуство на околу 3.000 граѓани се празнуваше на звуците од прекрасната македонска народна музика и песна.

Истиот ден, жителите на штипското село Три чешми ја одбележаа 50-годишнината од формирањето на селото, кое е „родено“ во летните месеци во 1948 година, кога 22 семејства од Воденско се населиле на оваа месност, напуштајќи ги своите родни огништа во виорот на Граѓанската војна во Грција. Меѓу многуте гости беа и претседателот на Република Македонија, Киро Глигоров.

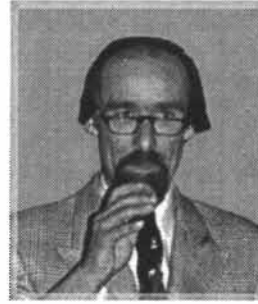

▲ Παρουσία Προέδρου Γκλιγκόρωφ και άλλων κρατικών αξιωματούχων στη «Συνάντηση των Προσφύγων από τη Μακεδονία του Αιγαίου».

«Την δεύτερη ημέρα του Πάσχα, με αφορμή τη συμπλήρωση 50 ετών από την Έξοδο των Μακεδόνων από την Μακεδονία του Αιγαίου, οργανώθηκε από το Σύλλογο «Αιγαίο» του Σιπ κοντά στο μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονα στο χωριό Μπρεστ του Σιπ η 5η Πασχαλινή Συνάντηση. Μεταξύ των επισήμων επισκεπτών βρέθηκαν εκπρόσωποι του Υπουργείου Αποδήμων, ο Υφυπουργός Ρίστο Σάνεφ και ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Αποδήμων Στάβρε Τζίκωφ, ο οποίος χαιρέτησε τους παρισταμένους. [...] Την ίδια ημέρα, οι κάτοικοι του χωριού Три Тέсми του Σιπ γιόρτασαν την ίδρυση του χωριού, το οποίο “γεννήθηκε” τους καλοκαιρινούς μήνες του 1948, όταν 22 οικογένειες από την περιοχή της Έδεσσας εγκαταστάθηκαν εκεί, εγκαταλείποντας τους γενέθλιους τόπους στην κορύφωση του Εμφυλίου Πολέμου στην Ελλάδα. Μεταξύ των πολλών επισκεπτών ήταν και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Киро Глигоров».

Πηγή: Περιοδικό Незаборав, τεύχος 18 (Ιούνιος 1999).

ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΙΔΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΖΔΡУЖΕΝΙ ВО БОРБАТА

Нашата борба трае повеќе децении, но од 1989 година веќе се слуша нашиот глас што ѝ припаѓа на историјата и на иднината. Борбата за Македонскиот културен центар во Лерин е извојувана по повеќегодишни напори и судски процеси, и тоа ни дава за право дека треба да продолжиме и да издржиме

На почетокот од своето искажување Христос Сидеропулос рече дека историјата на македонскиот народ ја гледа како една голема трагедија, за да направи споредба со стара воденица во некое пусто село, која нема ни вода, ни корито... Тоа го направивме самите ние, Македонците, беше категоричен тој, за да продолжи дека патот што го избрале Македонците во Егејскиот дел на Македонија под Грција за борба пред меѓународните организации за човекови права е сосема исправен и добар. Не е важно колку сме направиле до сега, туку најважно е што ќе направиме сега и во иднина, нагласи тој, за да забележи дека до пред десетина години нивната борба била сосема слаба, а била спречувана од грчката диктатура и власт. Не ни го оставија јазикот, ни ги сменија имињата и презимињата, имињата и топонимите на селата и градовите, додека нашите татковци беа во други земји. Но, по 1975 година, од кога ја осознавме историската вистина за македонскиот народ и за Егејскиот дел на Македонија, мојата и следните генерации тргнавме во решителна борба и барање за човекови и малцински права пред меѓународните организации во Европа и светот. За нас, Македонците од Егејскиот дел на Македонија, се слушна во светската јавност, а македонската власт, со потпишувањето на договорите, во последниве години се откажа од Македонците во Грција и во Бугарија. Каде води тоа? - запраша тој и додаде дека ваквите договори се штетни за македонскиот народ и за неговата иднина.

Ние од 1990 година почнавме да ги бараме своите национални права пред меѓународните организации за човекови права, продолжи во своето искажување Х. Сидеропулос, и тоа ќе го правиме и во иднина, сè до нашата конечна победа. Како што е познато, ние решивме да отвориме Македонски културен центар во Лерин, но нашето барање беше одбиено. Со активностите на Центарот сакавме да влијаеме на вкупното живеење на Македонците во Лерин, Костур, Воден, Солун и подалеку, но не ни беше одобрено. Од 1989 година трае нашата борба за Македонскиот културен центар, за што отидовме на суд во Лерин, потоа во Солун и Атина, а одобрение добивме дури од Стразбур. За жал, во Егејскиот дел на Македонија под Грција има групи од 10, 20, па и 30-тина луѓе кои сакаат изолирано да дејствуваат, гледајќи си го својот интерес, а таквото однесување имаат и некои Македонци од странство. Кога ќе видат дека не можат да ја постигнат својата цел, тие ја напуштаат борбата за нашите национални права, а овие мали групи пак само штетат на вкупното движење на Македонците под Грција. Сè додека не се ослободиме од сопствениот страв во себе, не ќе можеме да ги оствариме целите за кои се бориме.

Еднаш и засекогаш треба да сфатиме дека не смее да има делби во нашите редови и е потребно да ги вложуваме сите заеднички напори за постигнување на целта, нагласи Сидеропулос и побара единство како и изработка на национална платформа за тоа каде и во кој правец ќе се движи понатамошната борба за признавањето на националните права на Македонците под Грција, под Бугарија и под Албанија. Не може да дозволиме ново поробување на Македонија од страна на соседните земји, затоа тој побара да се формира Комисија која ќе изработи програма за понатамошните активности во Р. Македонија и пошироко во окупираните делови од страна на Грција, Бугарија и Албанија. Мора свеста да еволуира кај сите Македонци, а стравот да се истисне, додаде тој, ако сакаме да постигнем резултати во светата борба за македонските национални, човекови и верски права и во овој дел на поробена Македонија.

▲ Ομιλία του Χρίστου Σιδηρόπουλου στο συνέδριο που οργανώθηκε στην πόλη Μοναστήρι, στις 24 Απριλίου 1999 με θέμα «Η θέση των Μακεδόνων της Μακεδονίας του Αιγαίου, 1912-1999».

(Τελευταία παράγραφος του λόγου του). «Μια για πάντα πρέπει να αντιληφθούμε ότι δεν πρέπει να υπάρχουν διαχωρισμοί στις τάξεις μας και είναι αναγκαίο να ενώσουμε τις δυνάμεις μας για την επίτευξη του στόχου», υπογράμμισε ο Σιδηρόπουλος και ζήτησε ενότητα καθώς και «τη σύνταξη εθνικής πλατφόρμας για το πώς και σε ποια κατεύθυνση θα οδηγηθεί ο περαιτέρω αγώνας για την αναγνώριση των εθνικών δικαιωμάτων των Μακεδόνων της Ελλάδας, της Βουλγαρίας και της Αλβανίας. Δεν πρέπει να επιτρέψουμε νέα υποδούλωση της Μακεδονίας από την πλευρά των γειτονικών κρατών». Για το λόγο αυτό ο ίδιος ζήτησε τη σύσταση Επιτροπής «η οποία θα συντάξει πρόγραμμα για την περαιτέρω δραστηριότητα στη Δημοκρατία της Μακεδονίας και γενικότερα στα τμήματα που βρίσκονται υπό κατοχή στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Αλβανία. Πρέπει να συνειδητοποιηθούν όλοι οι Μακεδόνες και ο φόβος να εκλείψει», συμπλήρωσε ο ίδιος, «αν θέλουμε να έχουμε αποτελέσματα στον ιερό αγώνα για τα μακεδονικά εθνικά, ανθρώπινα και θρησκευτικά δικαιώματα σ' αυτό το τμήμα της υπόδουλης Μακεδονίας».

Πηγή: Περιοδικό *Незаборав*, τεύχος 18 (Ιούνιος 1999).

Αρχимандрит
НИКОДИМ ЦАРКЊАС

ЌЕ ГРАДИМЕ ΜΑΚΕΔΟΝΣΚΑ ЦРКВА

Вистината е следна: ние во Егејскиот дел на Македонија немаме никакви права, но работите се менуваат, така што ние сме веќе пред активности кои се директно поврзани со афирмацијата на македонската нација и народ во овој дел на Македонија под Грција

Учествувајќи во расправата на Научната трибина, архимандрит Никодим Царкњас потсети дека еден народ за да биде јак, треба да има разрешено две важни прашања: употребата на својот мајчин јазик и својата вера. Меѓутоа, состојбата со македонскиот народ во Егејскиот дел на Македонија низ историјата, нагласи тој, никогаш не била поволна. Македонскиот народ под Грција имал периоди кога се преземало нешто (во 1925 година е издаден Абецедар за основните школи, но никогаш потоа не бил употребуван), а јас зборувам така како што зборуваа моите дедовци и како што и денес дома зборува мојата мајка. Значи ние, барем што се однесува до официјалната употреба на македонскиот јазик во јавното комуницирање и во училиштата, немаме никакво право, а исто е и со нашата вера. Тука е парадоксот, македонскиот народ е православен по својата вероисповед, а ваму сите негови соседи, односно православни цркви (бугарската, грчката и српската) не само што го негираат, туку сакаат и верски да го поробат и духовно да го скршат. Никој до денес не ни ја признава Македонската православна црква, а од Грчката православна црква пак, никогаш нема да добиеме помош, нагласи Царкњас. Во продолжение на своето исказување, тој уште подвлече дека Грчката патријаршија, Бугарската Егзархија и Цариградската патријаршија ја уништија Охридската архиепископија, сè со цел - духовно ропство и асимилација на македонскиот народ.

Ние немаме никакви црковни права, забележа архимандрит Н. Царкњас, и додаде дека за време на турското петвековно ропство македонскиот народ имал свои црковни права и свои македонски цркви, а турската власт ја почитувала православната вера кај Македонците. А сега е сосема спротивно - Грчката православна црква не само што не сака да ни ги даде нашите верски права, туку настојува со сите средства да го закочи процесот на нашите барања за служење во македонските цркви и на македонски јазик. Од турското ропство се ослободивме, ама не знаеме кога ќе се ослободиме од грчкото црковно ропство.

Архимандрит Н. Царкњас подвлече дека во Граѓанската војна и десетина години по неа, и свадбите и крштивките и сите други манифестации грчката власт не ги спречувала, но по диктатурата на Пападопулос се тргнало со вистински терор за уништување на македонската духовна и верска култура и традиција, за овој процес да продолжи со безочна асимилација на македонскиот народ. На пример, децата и во најоддалечените македонски села беа задолжително принудувани да посетуваат градинки и забавишта, уште од мали нозе, со единствена цел - да го научат и да им се всади грчкиот јазик, но забележан е многу убав процес - во понатамошниот растеж децата пак да го научат својот мајчин македонски јазик. А денес, во кафеаните во Овчарани, Патале и други места наголемо се слуша македонската народна песна, но поради тоа не можеме да речеме дека имаме национална слобода.

▲ Ομιλία του Νικόδημου Τσαρκνιά στο συνέδριο που οργανώθηκε στην πόλη Μοναστήρι, στις 24 Απριλίου 1999 με θέμα «Η Θέση των Μακεδόνων της Μακεδονίας του Αιγαίου, 1912-1999».

(β' παράγραφος του λόγου του). «Κατά τη διάρκεια της δουλείας των πέντε αιώνων από τους Τούρκους ο μακεδονικός λαός ασκούσε τα εκκλησιαστικά του δικαιώματα και είχε τις μακεδονικές του εκκλησίες, ενώ η τουρκική εξουσία σεβόταν την ορθόδοξη πίστη των Μακεδόνων. Σήμερα συμβαίνει το αντίθετο – η Ορθόδοξη ελληνική εκκλησία όχι μόνο δεν θέλει να μας παραχωρήσει τα θρησκευτικά μας δικαιώματα, αλλά επιχειρεί με όλα τα μέσα να παρεμποδίσει τα αιτήματά μας για την εκκλησιασμό σε μακεδονικές εκκλησίες και στη μακεδονική γλώσσα. Από την τουρκική δουλεία απελευθερωθήκαμε, αλλά δεν γνωρίζουμε πότε θα απελευθερωθούμε από την ελληνική εκκλησιαστική δουλεία».

Πηγή: Περιοδικό Незаборав, τεύχος 18 (Ιούνιος 1999).